

Täysistunto

Tiistai 7.2.2017 klo 14.04—17.46

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto päättyi klo 17.46.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.04—15.57) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (15.57—17.46).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on valtiopäivien ollessa keskeytettynä antanut hallituksen esitykset HE 261-273/2016 vp.

2.2. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 2.2.2017 antanut hallituksen esitykset HE 1-3/2017 vp.

2.3. U-asiat

Valtioneuvosto on 12.1. ja 26.1.2017 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 72-74/2016 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioista U 72 ja 73 valtiovarainvaliokunnan ja asiasta U 74 ulkoasiainvaliokunnan on annettava lausunto.

2.4. U-asiat

Valtioneuvosto on 2.2.2017 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 1-12/2017 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioista U 1 ja 2 lakivaliokunnan, asiasta U 3 hallintovaliokunnan, asiasta U 4 valtiovarainvaliokunnan, asioista U 5, 8 ja 10 talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan, asioista U 6, 7, 9 ja 11 talousvaliokunnan sekä asiasta U 12 ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

2.5. Sidonnaisuudet, VN

Eduskunnalle on saapunut Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista (ministeri Lintilä) VN 6/2016 vp.

2.6. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 2.2.2017 antanut eduskunnalle selonteon VNS 1/2017 vp kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta: Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti.

2.7. Vaalien toimittaminen

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vaali toimitetaan perjantaina 10.2.2017 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat vaaleja varten on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 9.2.2017 kello 12.

2.8. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 567, 587, 601, 606, 607, 613–615, 617, 619–666, 668/2016 vp.

3. Jaana Pelkosen vapautuspyyntö suuren valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 1/2017 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.2.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 8.2.2017 klo 11.

4. Jaana Pelkosen vapautuspyyntö puolustusvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 2/2017 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.2.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 8.2.2017 klo 11.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

5. Jaana Pelkosen vapautuspyyntö Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 3/2017 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.2.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 8.2.2017 klo 11.

6. Pertti Salolaisen vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 5/2017 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.2.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.2.2017 klo 11.

7. Sari Raassinan vapautuspyyntö sivistysvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 6/2017 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 8.2.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.2.2017 klo 11.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 270/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua tästä asiakohdasta käydään klo 15.45 saakka. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen klo 15.45, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 9. asiakokhtaan.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Keskustelu

14.08 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käräjäoikeusverkostoa kehitetään kahdessa eri hankkeessa, joista laaditaan erilliset hallituksen esitykset. Käräjäoikeusverkoston kehittämishankkeessa on arvioitu käräjäoikeusverkostoa kokonaisuutena, ja tätä koskeva hallituksen esitys on nyt siis eduskunnan käsiteltävänä. Toisena on summaaristen riita-asioden käsittelyn kehittämishanke, jota koskeva työryhmän mietintö julkaistaan lähipäivinä.

Ehdotuksista:

Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä toteutettaisiin käräjäoikeuksien rakenneuudistus. Uudistuksella kehitettäisiin käräjäoikeusverkostoa siten, että sen jälkeen Suomessa olisi 20 käräjäoikeutta nykyisten 27 oikeuden sijaan. Käräjäoikeuspaikkakunnat olisivat Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Maarianhamina, Mikkeli, Oulu, Pori, Rovaniemi, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa. Käräjäoikeuksia yhdistettäisiin seuraavasti: Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudeksi; Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin pohjoiset kunnat ja Kanta-Hämeen käräjäoikeus Kanta-Hämeen käräjäoikeudeksi; Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin eteläiset kunnat, Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeudet Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi; Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeudet Lapin käräjäoikeudeksi; Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet Pohjanmaan käräjäoikeudeksi sekä Oulun ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet Oulun käräjäoikeudeksi. Käräjäoikeuksien toimipaikkojen määrää vähennetään nykyisestä 57:stä 36:een. Oikeuksien 20 hallinnollisen kanslian lisäksi erillisiä kanslioita jäisi neljälle ja istuntopaikkoja 12 paikkakunnalle.

Uudistuksella tarkistettaisiin myös eräiden erityisasiaryhmien tuomiopiirijakoa. Asia-ryhmät edellyttävät erityistä asiantuntemusta, mikä puoltaa keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin.

Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alusta.

Uudistus perustuu oikeusministeriön vuonna 2013 laatimaan oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 13—25. Ohjelman toimeenpano on pääministeri Sipilän hallituksen toimintasuunnitelmassa yhtenä keskeisenä kivijalkahankkeena. Sitä toteutetaan oikeudenhoidon kehittämisohjelman mukaisesti. Ohjelman mukaan toimintaympäristön muutoksiin vastataan oikeusministeriön hallinnonalalla rakenneuudistuksilla, palveluiden ja prosessien sähköistämällä sekä lainsäädännön ja menettelyjen sujuvoittamisella.

Käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen toteuttaminen on yksi ohjelman keskeisistä hankkeista. Taustalla on useita tekijöitä: 1) Oikeudellisen ympäristön monimutkaistuminen edellyttää tuomioistuinten henkilöstöltä vahvaa yleis- ja erityisosaamista sekä myös kielellistä ja teknistä osaamista. 2) Meneillään oleva tuomioistuinlaitoksen henkilöstön ikärakenteesta johtuva eläköityminen on osaltaan iso muutostekijä. 3) Vireillä on myös useita muita hankkeita, kuten jo mainittu summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen sekä sakkomenettelyn käyttöalan laajentaminen ja oikeudenkäyntiprosessien keventäminen, joilla on huomattava vaikutus käräjäoikeuksissa käsiteltävien asioiden määrään. 4) Myös asiointi käräjäoikeuksissa on muuttunut ja muuttuu edelleen. Sähköistä asiointia ja video-neuvottelun käyttöä kehittämällä voidaan luoda uudenlaisia tapoja palvella kansalaisia. 5) Digitalisaation mukanaan tuomat mahdollisuudet tulee hyödyntää täysimääräisesti. Vireillä olevalla syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asian- ja dokumentinhallinnan ke-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

hittämishankkeella, niin sanotulla Aipa-hankkeella, sekä muilla sähköistä asiointia lisäävillä toimenpiteillä, kuten videoneuvottelujen käytön lisäämisellä, on suuri merkitys tuomioistuinlaitoksen työskentelytapojen muutokselle ja kehittämiselle. 6) Lainkäytön painopistettä on viime vuosina siirretty entistä enemmän kärjäoikeuksiin. Se asettaa entistä suurempia vaatimuksia lainkäytön laadulle. 7) Tuomioistuinten toiminnalle paineita asettavat myös vallitseva valtiontaloudellinen tilanne ja sen myötä niukkenevat resurssit. Tuomioistuinten toimintakyvyn ja lainkäytön laadun turvaaminen edellyttää uusia, tehokkaampia keinoja järjestää tuomioistuinten toimintaa ja johtaa niitä.

Uudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä, jotta kärjäoikeuksien toimintakyky voidaan toimintaympäristön muutoksista ja niukoista taloudellisista reunaehdoista huolimatta turvata. Näihin haasteisiin vastataan vahvistamalla kärjäoikeuksien rakennetta. Kärjäoikeuksien toimipaikat sijoittuisivat väestökeskittyymiin eli suurimpiin kaupunkeihin. Toisaalta istuntopaikkoja olisi välimatkoista johtuen säilytettävä myös muualla. Kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla olisi kärjäoikeuden toimipiste, olisi myös muiden viranomaisten toimipisteitä. Ehdotettu toimipaikkaverkko olisi kärjäoikeuksien yhdistämisestä huolimatta varsin kattava.

Kielellisten oikeuksien turvaamisesta huolehdittaisiin sijoittamalla kaksikielisiin kärjäoikeuksiin riittävä määrä kielituomarin virkoja. Myös ruotsinkielisen kansliahenkilöstön riittävydestä on varmistuttava, jotta tuomioistuinpalveluja kyetään jatkossakin antamaan tasapuolisesti molemmilla kansalliskielillä. Suurempien hallinnollisten yksiköiden muodostaminen voi pidemmällä aikavälillä edesauttaa myös kielellisten oikeuksien toteuttamista. Uudistuksella ei heikennetä myöskään saamelaisten kielellisiä oikeuksia.

Uudistuksella saavutettaisiin yhteensä arviolta noin 3—3,5 miljoonan euron säästöt henkilöstö- ja toimitilakustannuksissa. Lisäksi verkoston supistumisen myötä turvajärjestelyjen ja Aipa-varustelun edellyttämä investointipaine pienenesi yhteensä noin 2 miljoonaa euroa ja vuosittaiset käyttökustannukset noin 2 miljoonaa euroa. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käydä debattia tästä aiheesta.

14.15 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri tuossa esittelikin hallituksen esityksen perinpohjaisesti ja hyvin. Tosiaan kaikissa esityksissä on ikäviä puolia ja hyviä puolia, ja tässä on kyllä näitä hyviä puolia paljon enemmän. Tosiasia on se, että kärjäoikeudessa tarvitaan erikoisosaamista, ja se varmistetaan tällä, että keskitetään suurempiin yksiköihin tuomareita, ja silloin myös tämä kärjäoikeus ei ole niin haavoittuva kuin tällä hetkellä tietyt pienet yksiköt ovat.

Mitä sitten tulee näihin kielellisiin oikeuksiin, niin se todella pystytään turvaamaan tällä järjestelyllä. Tosiasia on, että digitalisaatio helpottaa paljon oikeudenhoitoa. Se ei voi olla lähipalvelu, mutta sen pitää olla saatavissa oleva palvelu, ja sen saa esimerkiksi digitaalisen yhteyden kautta suurin osa ihmisistä. Tämä uudistus on välttämätön, ei pelkästään säästöjen takia vaan myös oikeudenhoidon takia.

14.16 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kärjäoikeuksien vähentäminen vaarantaa kansalaisten oikeusturvan, ja se johtaa siihen, että monilla kansalaisilla matka lähimpään kärjäoikeuteen voi muodostua kohtuuttoman pitkäksi. Nyt kustannuksia sälytetään asiakkaiden maksettavaksi ja kynnys turvautua oikeuslaitoksen tarjoamaan oikeusturvaan entisestään nousee.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Tällainen muutos lisää kansalaisten alueellista eriarvoisuutta ja heikentää oikeudenhoitoon liittyvien palveluiden saatavuutta. Lainkäyttö kuitenkin käräjäoikeuksissa perustuu suurelta osin asianosaisten henkilökohtaiseen läsnäoloon, ja oikeusturvan saatavuuden kannalta tuomioistuimen saavutettavuudella on suuri merkitys.

Toivoisinikin ministeriöltä tarkempia laskelmia päätösten taustalla olevista asioista. Olin kyllä nähnyt tärkeänä, että tuon vuoden 2010, edellisen uudistuksen, vaikutusarvioinnit olisi tehty huolellisesti. Näin ei ole kuitenkaan menetelty. Ja on syytä kyllä kyseenalaistaa, syntyvätkö tässä ne säästöt, mitä nyt ministeriö tavoittelee.

14.17 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos paljon ministerille kattavasta esittelystä. Meidän lähtökohtamme tähän koko uudistukseen on totta kai se, että meidän kaikista tärkein tehtävämme on oikeusturvan toteutuminen — se ei voi olla riippuvainen siitä, mikä on valtiontalouden tilanne. Samaan aikaan lienee myös selvää, että ei käräjäoikeus ole semmoinen asia, joka on lähipalvelu, ja samaan aikaan meidän sähköiset palvelut antavat meille ihan erilaisen mahdollisuuden tarjota ihmisille mahdollisuuksia saada näitä palveluita myös ilman, että käräjäoikeudessa täytyy käydä.

Mutta kyllä aika vakavalla korvalla kuuntelen näitä puheenvuoroja siitä, kuinka syvä se huoli on siitä, heikentääkö tämä meidän oikeusturvaa, ja erityisesti tämä huoli kielellisten oikeuksien toteutumisesta on aito. Sen takia oli hienoa, että ministeri myös otti tämän puheenvuorossaan esille. Varmasti, kun lakivaliokunnassa tätä asiaa käsitellään, niin erityisesti nämä ovat ne asiat, joista lisää tietoa vielä toivotaan.

14.18 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epäilemättä kyseessä on monella tavalla aivan välttämätön muutos. Mutta on tietysti todettava, että kun käräjäoikeuksien toimipisteitten määrä vähenee, niin seurauksena saattaa olla asiakkaiden näkökulmasta hyvinkin pitkät etäisyydet sitten noihin toimipisteisiin, ja kysehän tässä on asiakkaan oikeusturvaydinsisällöstä ja oikeuden saatavuudesta.

Kuulinko tai kuuntelinko oikein, kun ministeri arvioi, millä tavalla tämä asiakkaan oikeusturva nyt sitten jatkossa turvattaisiin: Oliko niin, että ministeri ja ministeriö olisi myös hyvin aktiivinen siinä, että näihin kuntiin perustettaisiin yhteisiä palvelupisteitä, joista olisi saatavissa joko henkilökohtaista tai etäpalvelua myös oikeudenhoitoon liittyvissä asioissa? Eli, onko näin, että oikeusministeriö haluaa näitä muun muassa valtiovarainministeriön suunnittelemissa asiakaspalvelupisteissä perustaa aktiivisesti?

14.19 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin mittavien leikkausten yhteydessä on täysin perusteltua kantaa huolta kansalaisten oikeusturvasta. Riittävään oikeusturvaan kuuluu oikeudellisten palveluiden riittävä läheisyys, mikä edellyttää tarpeeksi tiheää käräjäoikeusverkostoa. Nyt etäisyydet kasvavat, mikä uhkaa pidentää käräjäoikeuspäiviä ja ruuhkauttaa tuomioistuimia. Keskittämisen lisäksi oikeusturvaa uhkaa myös kielellisten oikeuksien mahdollinen heikkeneminen uudistuksen myötä.

Kysyisinikin teiltä, arvoisa ministeri: miten kansalaisten oikeusturva varmistetaan, mikäli nyt esitetty käräjäoikeusverkoston leikkaukset toteutetaan ja istuntopaikkoja radikaalisti vähennetään? Ja olisin myös peräänkuuluttanut edellisen käräjäoikeusverkoston supistamisen vaikutuksia: kustannusvaikutuksia ja asiointimatkojen pidentymisen vaikutuksia.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

14.20 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri esitteli täällä hallituksen esityksen ja otti esille myös kielellisten oikeuksien toteutumisen. Uskon, että hän vilpittömästi ajattelee, että hän on parhaimpansa mukaan yrittänyt kirjoittaa näistä tähän hallituksen esitykseen.

Det är tyvärr ändå så att det i praktiken finns en skyldighet att garantera på juridisk nivå, men också i praktiken garantera att människor får möjligheter att tala sitt eget språk inför domstol. Det är kanske ett av de tillfällen i livet där det faktiskt är väldigt avgörande för en människas grundläggande rättigheter, att man ska bli förstådd och att man kan få service på svenska. Vi vet redan i dag att i en stor tingsrätt i Helsingfors är det i praktiken väldigt svårt att få service på svenska utan att vara tvungen att vänta väldigt länge. Det finns inga praktiska åtgärder som regeringen föreslår för att trygga det här. Det är bara text på papper. Vilka åtgärder, finns det tilläggsresurser? [Puhemies koputtaa] Vilka åtgärder kommer regeringen att göra för att göra det här till verklighet?

14.22 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä on todella vaikea asia, ja oletan, että tämän esityksen tekeminen on ollut sellainen, jonka kanssa ministeri on pitkään joutunut kipuilemaan. Yhtäältä on pakko tehdä jotakin paineiden alla, ja toisaalta välttämättömät uudistukset on saatava liikkeelle.

Huolet kansalaisten oikeusturvasta ja kohtuuttomien välimatkojen välttämisestä ovat aiheellisia, kuten on myös aiheellinen se huoli esimerkiksi meillä siellä Iisalmen suunnalla, kun Sukevan vankila on lähellä, ettei siirretä resursseja taskusta toiseen, eli että sitten poliisimiehet joutuvat monellakin tapaa toisarvoisiin tehtäviin, vankikuljetusten varmistamiseen, ja se on sitten taas poliisin resurssista toisaalta pois.

14.23 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun lukee tätä esitystä, niin huoli on todella suuri. Nyt uudistetaan suomalaista oikeuslaitosta raha edellä, ei toimiva oikeuslaitos edellä. Resurssipulaa ja käsittelyaikoja ja niiden lyhentämistä ei voi hoitaa käräjäistuimia vähentämällä. Alueellinen yhdenvertaisuus ei tässä toteudu. Suomeen on tulossa maan alueelliseen laajuuteen nähden Pohjoismaiden vähiten kattava käräjäoikeusverkosto. Muun muassa Tuomariliitto on ollut tästä erittäin huolissaan, sekä tästä prosessista että siitä, kuinka heitä on kuultu, miten heidän havaintonsa on otettu huomioon. Heidän näkemyksensä on, että heitä ei ole ollenkaan tässä kuultu, ja tämä myös on todella huolestuttavaa.

Sitten tämä keskeinen asia tässä: kun kerran ministeri itse on käynnistänyt tuomioistuinviraston perustamistyöryhmän ja ajatus on, että se olisi jo 2018 voimassa, niin miksi nämä piti nyt erillisinä tuoda tällä tavalla? [Puhemies koputtaa] Eikö olisi ollut viisautta jättää se tälle uudelle virastolle tehtäväksi?

14.24 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin keskeinen tehtävä tässä esityksessä on ollut luoda yhä vahvempi käräjäoikeusverkosto, jossa kaikki yksiköt pystyisivät hoitamaan tehtävänsä mahdollisimman hyvin myös poikkeustilanteissa. Tätä ajatellen suurempi koko on mahdollistava sen, että myöskin laatu on parempi ja palvelu monipuolisempi. Eli tärkeää on turvata se, että jokaisella on jatkossakin mahdollisuus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ja uskon, että tärkeämpää ihmisten kannalta on todellakin tuomioistuinten toimivuus, palveluiden saatavuus ja laatu kuin var-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

sinainen etäisyys, joskin, mikäli olen oikein ymmärtänyt, tässä esityksessä on kyllä huomioitu se, että matka ei ole kohtuuton vaan siedettävä kaikille.

14.25 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aika rohkeasti alkoi tämä keskustelu, kun lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Tolvanen toteusi, että tämä esitys tulee parantamaan oikeudenhoidon laatua. Kyllä itse jaan päinvastoin tämän huolen, että onhan se huolestuttava kehityssuunta, jos käräjäoikeuden verkostoa vähennetään 27:stä 20:een. [Kimmo Kivelän välihuuto] Tilannetta vielä kärkeväittää, että myös toimipaikkojen määrää vähennetään tuntuvasti nykyisestä 57:stä 36:een. Tähän sisältyy perusteltu huoli siitä, että oikeuksiin ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan taso laskee. Mietityttää myös, kuinka käy lopullisten kustannusten.

Arvoisa ministeri, miten estätte alueellisen eriarvoistumisen?

14.26 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle tämä esitys on erittäin vaikea ja hankala. Olen itse auskultoinut Kemijärven käräjäoikeudessa. Varsinaisena käräjäoikeutena se lakkautettiin, mutta nytten Kemijärvi on pysynyt istuntopaikkana. Mutta nyt tämä istuntopaikkakin lopetetaan sieltä tämän mukaisesti.

Kyllä kaksi kertaa mietin, mitä tämän kanssa nyt aletaan tekemään, mutta tällä hallituskaudella on tehty monia muitakin hyvin vaikeita päätöksiä. Tämä kertoo siitä, että me kannamme vastuuta koko yhteiskunnan tulevasta tilanteesta. Viimeisten kymmenen vuoden aikana Suomi on velkaantunut monta kymmentä miljardia. Meidän on jotakin tehtävä, että me saisimme hommia kehittymään ja viedyksi eteenpäin. Tämä on yksi niistä vaikeista ratkaisuksista, jonka yhteydessä tämän toiminnan mukana kehitämme ja mietimme, miten me saisimme kuitenkin toimivia palveluita myös meille syrjäseudulle.

14.27 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin kysynyt ministeriltä vähän noista kuulemisten ja videoinnin aikatauluista, koska mikäli olen ymmärtänyt oikein — korjatkaa, ministeri — niin henkilökunnan määrään, tuomareiden määrää, ei tässä ole tarkoitus vähentää vaan toimipisteitä yhdistellä ja lisäksi myös keskittää tiettyjä asioita tiettyihin tuomioistuimiin osaamisen varmistamiseksi.

Kun täällä on huolena nimenomaan juuri tämä palvelun saatavuus, niin miten nämä kuulemiset ja sähköiset asioinnit etenevät ja semmoiset toimipisteet esimerkiksi kunnan kanssa, missä voisi sitten rauhassa olla kuulemisessa videointilaitteen yhteydessä? Ymmärrän sen hyvin, että siitä on huoli.

Olisin vielä kysynyt, kun minä olen Hyvinkäältä ja Hyvinkäällä kysytään kansalaisten riveissä, kun meille jää kanslia Hyvinkäälle — tästä on ollut uutisoinnissakin — eikö se tarkoita sitä, että jää myös istuntosalit eikä pelkästään kanslia. Meillä paikallislehtikin vähän siitä väärin jossain vaiheessa uutisoi. Jos ministeri nyt kertoisi kuulijoille, mitä tämä tarkoittaa, että jää kanslia.

14.28 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä oikeuslaitoksen keskittämisen vimma on ihan kauheata, kun rupeaa miettimään niitä alueita, mistä otetaan ne käräjäoikeudet poikkeen. Näillä valtion työpaikoilla ja näillä toimipisteillä on suuri vaikutus myös elinkeinoelämään ja siihen, miten elinkeinoelämä tulee sijoittumaan tuolla maakunnissa. Siksi kysynkin, arvoisa ministeri: onko tehty sellaista kokonaistaloudellista yhteenvetoa, missä arvioidaan kaikkien oikeuskulujen lisäksi myös alueellisen oi-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

keuslaitoksen merkitystä harvaan asuttujen alueiden elinvoimaan, missä huomioidaan alueiden elinkeinoelämän tarpeet, ja siitä, kuinka paljon ne tuottavat rahaa sinne?

14.29 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Tämä ei ole reilu uudistus, se ei ole oikeudenmukainen uudistus, eikä se ole oikeusturvaa vahvistava uudistuskäänne. On aika merkillistä, että vasta kuusi vuotta sitten tehty uudistusta ei olla riittävästi nyt käyty läpi, mitä silloin tapahtui, miten se on toiminut. Nyt halutaan taas vähentää kärjäoikeuksien määrää ja sanotaan, että tarvitaan suurempia yksiköitä. Samalla kyllä pidetään Etelä-Karjalan kärjäoikeudesta kiinni, Kainuussa saa säilyä kärjäoikeus ja Kanta-Hämeessä saa säilyä kärjäoikeus. Nämä kaikki ovat suurin piirtein samankokoisia kuin ne kaksikieliset kärjäoikeudet Porvoossa, Raaseporissa ja Kokkolassa, jotka nyt aiotaan lakkauttaa. Miksi, ministeri Lindström, juuri Länsi-Suomesta haluatte viedä kärjäoikeudet, ja millä tavalla aiotte turvata palvelut myös käytännössä ruotsin kielellä?

Hur tänker ni se till att de språkliga rättigheterna på riktigt kan tryggas och varför försvinner notarieplatserna från Österbottens tingsrätt?

14.30 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus kieltämättä on hieman ongelmallinen, mutta ymmärrän toki sen ajan hengen, missä tässä parhaillaan Suomessa elämme, säästötoimenpiteitten keskellä. Mutta tuli mieleen sellainen ongelma, onko tätä oikeusministeriö miettinyt, kun monelle ihmiselle, joka joutuu asioimaan esimerkiksi kärjäoikeudessa, vaikka nyt jonkun lupa-asian tiimoilta tai jonkun muun vastaavan asian kanssa, kunnalliset oikeusaputoimistot ovat aivan henki ja elämä, koska he itse eivät todennäköisesti mene sinne kärjäoikeuteen asioimaan vaan hakevat sen avun sieltä kunnallisesta oikeusaputoimistosta, joka sitten asiaa hoitaa eteenpäin valtakirjalla tai jotenkin muuten. Onko tätä oikeusapuhommaa kehitetty millä tavalla?

Toinen asia: Onko huomioitu se, kun meillä on monia monia kärjäoikeuden istuntoja istutaan ihan, sanon, rutiinijuttujen takia ja niihin menee paljon aikaa? Onko tätä prosessia nyt kehitetty niin paljon, että saataisiin nopeutettua ja tällaisia helppoja juttuja saataisiin vietyä nopeasti läpi, jolloin aikaa ja toimenpiteitä jäisi niille jutuille, jotka todella vaativat sitä istuntoaikaa enemmän?

14.31 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itseäni on jo vuosikautta huolestuttanut oikeastaan kaksi asiaa kansalaisten oikeusturvassa.

Ensimmäinen ongelma on se, että jos ihmisellä on omaisuus tai tuloja, niin oikeuteen meneminen on aina riski oikeudenkäynnin kalleuden johdosta. Tulottomalla ihmisellä on tätä ongelmaa ei samalla tavalla ole, kun yhteiskunta korvaa viime kädessä oikeudenkäyntikulut.

Toinen huoleni koskee oikeusistuimien ruuhkaisuutta ja käsittelyjen kestoa. Jos oikeuskäsittelyt kestävät vuosikautia, se ei voi olla oikeusturvan mukaista. Nyt hallitus esityksessään on vähentämässä kärjäoikeuksien määrää, ja huolimattomasti asiaan perehtyen voisi ajatella, että tämä saattaisi jopa pahentaa näitä mainittuja ongelmia. Kuitenkin asia voi myös olla päinvastoin ja tällä uudistuksella voidaan turvata tuomioistuinten toimintakykyä. Kansalaisille ei ole niin oleellinen kysymys, onko oikeus 50:n vai 100 kilometrin päässä, kuin se, kestääkö käsittely vuoden vai viisi vuotta.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Kysynkin ministeriltä, antaako tämä uudistus mielestänne mahdollisuuksia näiden kahden epäkohdan korjaamiseen.

14.32 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näillä alueilla, mistä nämä käräjäoikeuden istuntopaikat tai kansliat loppuvat, ihmiset aika tarkkaan katsovat hallituksen esityksen ja lakiesityksen perusteet. Ihan ainakin Ylä-Savossa ja ehkä Varkaudessa — Pohjois-Savosta siis lakkautetaan, yhdestä maakunnasta, kaksi käräjäoikeuden istuntopaikkaa — ihmetellään, mihin nämä laskelmat perustuvat. Ensinnäkin talouslaskelmia ei ole, ja sitten toinen juttu on, että nämä säilyvät paljon pienemmillä seutukunnilla ja alueilla, joilla on paremmat tieyhteydet. Että mitään punaista lankaa tai logiikkaa ihmiset eivät ole tässä hallituksen esityksessä nähneet. Ja ainakin minä olen oikeudenkäytön näkökulmasta sitä mieltä, että kaikille ratkaisuille pitää olla järkevät perusteet ja sellaiset perusteet, jotka perustuvat lakiin ja oikeudenmukaisuuteen. Arvoisa ministeri, voisitteko te valistaa yläsavolaisia: miksi sieltä otetaan tämä istuntopaikka pois ja lisätään poliisin ja vankilahenkilökunnan kuljetuksia?

14.33 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eipä voisi enempää olla samaa mieltä edellisen puhujan, hallituspuolueen kansanedustaja Eestilän kanssa. Kyllä tämä tuntuu käsittämättömältä, että Pohjois-Savoa rankaistaan kahdella käräjäoikeuden kanslian lakkauttamisella, erityisesti, kun esimerkiksi Iisalmen osalta on odotettavissa, että kustannukset päinvastoin kasvavat. Sukevan vankila muodostaa kohtuullisen asiakaskannan tuohon Iisalmen käräjäoikeuden kanslialle, ja kun näitä ihmisiä lähdetään viemään sitten Kuopioon saakka, niin puhutaan jo aivan erilaisesta poliisiresurssien tarpeesta ja myöskin matkakustannuksista ja muista. Tietysti sekin hämmentää, että Kuopiosta on sanottu, että siellä ei ole edes tarpeeksi tiloja ja resursseja siihen, että kaksi käräjäoikeuden kansliaa, sekä Varkaus että myöskin Iisalmi, sinne sitten juttuineen siirtyy. Eli millä tavalla esimerkiksi Pohjois-Savon osalta voidaan edes puhua mistään säästöistä? Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että on hyvin kummallista, että säästöt edellä tehdään tämäntyyppisiä ratkaisuja. Kyllähän tässä ihmisten oikeusturva ja myöskin alueellinen oikeudenmukaisuus ja kielelliset oikeudet pitäisi pitää etusijalla.

14.34 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovat Pohjois-Savon edustajat jo ottaneet kantaa Iisalmen ja Varkauden osalta perustellusti ja maltillisesti. Haluan kiinnittää huomiota vielä yhteen näkökulmaan: Nämä lakkauttamiset, niin tämä kuin monet monet aiemmatkin, sattuvat aika paljon näihin seutukaupunkeihin, noin 50 seutukaupunkiin ympäri maata. Ja kun nämä lakkauttamiset kasautuvat, niillä on lamaannuttava vaikutus sen alueen elinvoimaisuuteen ja tulevaisuudennäkymiin, ehkä myös elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksiin. Tässäkin päätöksessä, mitä nyt te tarjoatte, herra ministeri — olette kuunnellut kyllä meitä ihan kiitettävästi — tämä näkökulma on jäänyt kokonaan oikeastaan huomioon ottamatta. Minä toivon, että lakivaliokunta, joka tämän asian vielä tulee syynäämään ja perkaamaan perin juurin, katsoisi myös tästä näkökulmasta näitten käräjäoikeuksien uudelleensijoitteluja ja lakkauttamisia.

14.35 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Enligt lagförslaget blir Ålands tingsrätt den enda tingsrätten i hela landet som blir kvar med svenska som förvaltningspråk. Det blir således den enda platsen i hela landet där man kan auskultera på

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

svenska. Där här riskerar att på sikt undergräva tillgången av svenskspråkiga tjänstemän inom domstolsväsendet, något som är ytterst allvarligt. Svenskspråkiga blir också åtalade, men förändringen riskerar urgröpa rättssäkerheten för svenskspråkiga ifall man inte kan garantera att domarna förstår den anklagades eller målsägandes språk. Jag är mycket oroad över det.

Haluan kysyä ministeri Lindströmiltä summaarisista riita-asioista: Summaariset riita-asiat ovat hyvin tärkeitä Ahvenanmaan kärjäoikeuden toiminnan kannalta. Tässä lakiehdotuksessa ei sanota, mitä niille tapahtuu tulevaisuudessa, mutta me tiedämme, että keskittämistä suunnitellaan. Miten hallitus aikoo tulevaisuudessa turvata summaaristen riita-asioiden käsittelyn ruotsin kielellä käytännössä?

14.36 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme varmasti kaikki tässä salissa samaa mieltä siitä, että kärjäoikeuksien saavutettavuus on tärkeää ja ihmisten oikeusturvasta on huolehdittava. Mutta samaan aikaan on tietysti selviö, että meidän tulee elää ajassa ja meidän tulee myös kehittää uusia tapoja asiointiin. Tästä meillä on Lapissa jo varsin pitkät kokemukset. Meillä ne etäisyydet niihin kärjäoikeuksiin ovat tähänkin saakka olleet pitkiä, satoja kilometrejä, enkä ole kyllä tällaista huolta kuullut tästä salista lappilaisten oikeusturvan puolesta. Näitä oikeuspalveluitahan ei kokonaisuutena voida ajatella pelkkänä lähipalveluna.

Nyt hivenen ihmettelen tätä edustaja Henrikssonin puheenvuoroa. En tiedä, muistanko oikein: ettekö te ministerinä ollessanne itse asiassa laittanut tämän uudistuksen alulle ja pyörimään? Näin olen ymmärtänyt.

Oikeusministeri Lindströmiltä haluaisin kysyä tässä vaiheessa näin saamelaiden kansallispäivän jälkeisenä päivänä: miten saamelaiden kielelliset oikeudet, jotka ovat tärkeitä, toteutuvat tässä uudistuksessa?

14.37 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että oikeudenhoidon uudistamisohjelma tehtiin viime kaudella. On myös niin, edustaja Kärnä, että itse sanoin hyvin selkeästi, kun virkamiestyöryhmä toi esityksensä kärjäoikeusuudistukseksi, että en seiso sen takana, ja siitä on näytteitä, on muun muassa myös lehdistötiedotteita, jotka voisin lukea tässä. Elikkä silloin jo ministerinä näin, että tämä ei ole hyvä uudistus ja että pitäisi selvittää muita keinoja mennä eteenpäin. Itse puhuin siitä, että pitäisi saada nykytekniikka meidän oikeussaleihimme, pitäisi saada videolaitteita, pitäisi mennä Ruotsin järjestelmään niin, että alioikeuksissa istunnot videoidaan ja sitä materiaalia voidaan käyttää hovioikeudessa ja niin edelleen. Elikkä edelleen seison samalla tavalla sen takana, missä olin silloin, ja katsoin edelleen, että tämä uudistus ei ole hyväksi oikeusturvan kehittämiseksi tässä maassa.

14.38 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä lakia ruvettiin viemään eteenpäin, olin todella iloinen sen takia, että siihen sisältyy myös yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat. Mutta miten sitten kävikään? Täällä sanotaan näin, että kärjäoikeuksien tuomiopiiriin määrittelyperusteen muuttuminen ulosottoviraston alueesta maakuntapohjaiseen kärjäoikeuden tuomiopiirijakoon ei aiheuta muutosta nykytilaan. Tästä kysyn: miten niin ei aiheuta, koska näitä asiakasryhmiä ei enää tämän jälkeen käsitellä Etelä-Karjalan, Keski-Suomen, Lapin eikä Satakunnan kärjäoikeuksissa? Lisäksi

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

yrittysaneerausasioita ei enää käsitellä Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa ja ulosottovalitusasioita ei käsitellä Itä-Uudenmaan kärjäoikeuksissa. Tämä siis selkeästi heikentää oikeusturvaa näiltä osin.

Sen lisäksi myös Pohjanmaalla oikeusturva heikkenee siinä, että sekä Kokkolan että Pietarsaaren osalta on punakynä käynyt.

14.39 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähköinen asiointi on toki vastaus monien rakenteellisten uudistusten aiheuttamiin huoliin, ja digitalisaatio voi häivyttää ja poistaa etäisyyksien tuomia ongelmia. Kuitenkin, niin kuin aiemmin on tullut esille, Pohjois-Savon osalta, kun puhutaan Iisalmen ja Varkauden kärjäoikeuden kanslioista, toimijoille ei ole todellakaan vielä auennut tämän hankkeet tuomat hyödyt, säästöt tai myöskään toiminnalliselta kannalta se, mitä tässä oikeastaan on ajettu takaa ja miten tämä hyödyttää paikallisia toimijoita. Siksi minä kysyisinkin ministeriltä: onko missään vaiheessa ollut harkinnassa jonkinlainen siirtymäaika? Paikalliset toimijat ovat esittäneet esimerkiksi 5—10 vuoden siirtymäaikaa, jolloin saataisiin esimerkiksi nämä jo edellä mainitut rakennushankkeet eteenpäin ja myöskin henkilökunta ehtisi sopeutua tähän tilanteeseen — siellä on tapahtumassa muun muassa eläköitymisiä.

14.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että hallinto ja rakenne ovat toimivat ja oikeudenkäynnit sujuvat. Tässä on videoinnit ja digitalisaation hyödyntäminen tullut esille, mutta itse veisin tätä keskustelua myös hivenen oikeusprosesseihin, siihen, että prosessit venyvät Suomessa usein liian pitkään. Ensin on tutkinta, sen jälkeen luvattoman pitkät oikeudenkäyntiprosessit. Kysyisin ministeriltä, minkälaisia toimia tähän on tulossa, että haavoja ei tarvitsisi repiä useita kertoja uudelleen auki esimerkiksi seksuaalirikosten ja muiden kohdalla.

Olen varma, että enemmän kuin se, missä rikolliset tuomitaan, kansalaisia kiinnostaa se, että heidät tuomitaan ja hyvin. Kysyisin teiltä, arvoisa ministeri, kun te olette laittanut liikkeelle selvityksen oikeustajun mukaisista rangaistuksista: millä tavalla tämä on etenemässä, ja koska me pääsemme siihen, että rikolliset saavat sen, mitä he ansaitsevat?

14.41 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeri kertoi meille esittelypuheenvuorossaan, että kyseessä on oikeusverkoston kehittämishanke ja rakenneuudistus, mutta kun lukee esitystä ja kun kuulee kollegojen puheenvuoroja tässä, jopa hallituspuolueitten kansanedustajien puheenvuoroja, niin en yhdy siihen, että kyseessä olisi kehittämishanke. Kuultiin tässä myöskin edustaja Laukkaselta, mitä Suomen tuomariliitto on lausunut tästä: heidän mielestään Suomeen on tulossa maan alueelliseen laajuuteen nähden Pohjoismaiden vähiten kattava kärjäoikeusverkosto, joten siinäkin suhteessa tätä ei voi sanoa kehittämishankkeeksi.

Toinen asia, tärkeä asia: mahdollisuudet saada palvelua ruotsiksi heikkenevät merkittävästi, ja niin kuin on kuultu, kärjäoikeuksien työkieli muuttuu ruotsista suomeksi muun muassa Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kärjäoikeuden sekä Espoon ja Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden yhdistyessä. Sitä ei voi sanoa kehityshankkeeksi.

14.42 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensinnä kiittää ministeri Lindströmiä: hän esitti tämän asian ymmärrettävästi.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Kun täällä on kritisoitu näitä käräjäoikeuksien pienentämisiä, niin tämä on tietysti osa säästöjä. Että hallituspuolueet kyllä ymmärtävät tämän asian. Mutta vuonna 2010 tehtiin radikaali rakenneuudistus, jolloin käräjäoikeuksia lopetettiin, 51:stä 27:ään, ja tämä on sitä osajatkoo. [Maria Tolppasen välihuuto] Ja ymmärtäisin näin, että onko tämä maakuntamallille tehty ja sitten lisäksi tulisi tänne Ruuhka-Suomeen pari käräjäoikeutta, koska tiedetään, että varsinkin Ruuhka-Suomessa on ollut ruuhkaa asioiden käsittelyssä.

Ja mitä tulee käräjäoikeuden kieleen, niin työkieli ei ole ratkaisevaa kansalaisten kielellisten perusoikeuksien toteuttamisen kannalta, koska asian käsittelykieli määräytyy asiakkaan kielen perusteella. Jokainen saa käyttää omaa kieltänsä, se on perustuslailla määrätty [Mikaela Nylanderin välihuuto — Eva Biaudet'n välihuuto] Kyllä näin on, ei kannata tehdä tästäkään esityksestä aivan härkästä. [Puhemies koputtaa] Tämä on pieni osa säästöjä, niin kuin täällä on sanottu, ja tänne on otettu tämä digitalisointi [Puhemies: Ja aika täynnä!] ja videoita kehitetään. Meidän täytyy... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

14.44 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Tingsrätterna i Borgå och Raseborg föreslås bli enbart sammanträdesplatser. Exempelvis tingsrätterna i Kyrkslätt, Jakobstad och Kimito är nu sammanträdesplatser och föreslås läggas ner helt och hållet. Frågan lyder: Kommer de sammanträdesplatser som nu föreslås, det vill säga Borgå och Raseborg, att i framtiden läggas ner precis på samma sätt som man nu gör med Kyrkslätt, Jakobstad och Kimito? Är det här ett försök att sakta men säkert strypa alla tvåspråkiga tingsrätter vi har i det här landet?

Onko hallituksen tavoitteena pikkuhiljaa ja vähin äänin lakkauttaa kaksikielisiä käräjäoikeuksia? Ensin niistä tehdään istuntopaikkoja ja sitten niitä lakkautetaan, hiljaisesti ja vaittomasti ja kielellisistä oikeuksista viis veisaten.

14.45 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän tätä esitystä kyllä kieltämättä hieman ongelmallisena syistä, jotka tässä keskustelussa ovat tulleet esiin, vaikkapa sen edellisen käräjäoikeusverkon uudistamisen jälkeen, jonka tuloksista ei ole ehkä aivan positiivista lopputulemaa olemassa.

Lisäksi olisi voinut ajatella näitä yhtenä kokonaisuutena, kun niistä vankilasäästöistä luovuttiin: tämä käräjäoikeusverkosto olisi mielestäni kyllä ansainnut samanlaisen kohtelun. Ettei tähän painetta olisi ollut.

Olen samaa mieltä edustaja Kääriäisen kanssa siitä, että valitettavasti näistä nyt monet kertautuvat seutukaupungeille Pohjois-Savossa, Ylivieska-Raahessa, Kemi-Tornion alueella. Ja olisi kyllä erittäin tärkeää — kun vakuuteltu on, että tällä ei pitäisi olla ainaakaan tuomarikuntaan henkilöstövaikutuksia — ettei myöskään muita henkilöstövaikutuksia kohdistuisi sitten säästöjen kautta näille seuduille, jotka muutenkin kantavat aikamoista taakkaa useista säästöistä. Onhan näin, ettei henkilöstövaikutuksia pitäisi olla.

Puhemies Maria Lohela: Vastauspuheenvuorolistalla on enää viisi puheenvuoroa, otetaan ne, ja sitten ministerin vuoro.

14.46 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Här har flera ledamöter efterlyst en mer noggrann konsekvensanalys och också bakgrundsfakta till var-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

för man stänger vissa tingsrätter och andra inte. Till exempel ledamot Eestilä, jag håller helt med honom. Jag tänkte ändå koncentrera mig på den språkliga aspekten av det hela. I förslaget ingår att man stänger Borgå, Hyvinge, Karleby, Kemi, Raseborg, Träskända och Ylivieska. Och sammanträdesplatser som stänger är Kimitoön, Kyrkslätt, Kristinestad, Jakobstad och Nystad. Man behöver väl inte vara konspiratoriskt lagd för att se att här verkar de tvåspråkiga, och på svenska orter verkande vara proportionellt sett välrepresenterade — överrepresenterade.

Kysynkin ministeriltä: miten pystytään esimerkiksi Espoossa turvaamaan käytännössä tätä ruotsinkielistä palvelua, kun Espoon kärjäoikeuden laamanni on jo nyt tällä hetkellä ilmoittanut, että pätevien ruotsin kielen taitoisten henkilöiden löytäminen on ollut vaikeata ja satunnaista? [Puhemies koputtaa] Vaikka siellä palveluksessa olevat lisääntyvät muutamalla kymmenellä, tämä tosiasia ei muuttune.

14.48 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pohjois-Savon kansanedustajat ovat jo puheenvuoroissaan laajasti tuoneet huolestuneisuuspalvelujen tulevaisuudesta, jos Iisalmen ja Varkauden kansliat suljetaan. Ministeri perusteli näitä muutoksia kärjäoikeusverkoston karsimiseen muun muassa käsittelyn laadulla ja valtiontalouden tilanteella. Toivoisin, että valiokuntakäsittelyn aikana tuossa käsittelyn laadussa otettaisiin huomioon myös ylipäättänsä palvelun saavutettavuus — se, pääseekö ihminen käsittelypaikkakunnalle — ja myöskin valtiontalouden tilanne siltä kannalta, että tuleeko aidosti säästöjä. Esimerkiksi meillä on huolena, toteutuvatko säästöt, jos Kuopioon tarvitsee lisää kärjäoikeuskanslioita rakentaa. Elikkä terveiseni valiokuntakäsittelyyn ovat, että aluetaloudellinen tilanne otetaan myös huomioon ja sitten se, toteutuvatko nämä toivotut ja aiotut säästöt.

14.49 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uudistukselle on varmasti olemassa hyvät taloudelliset ja toiminnalliset perusteet. Itse olisin kiinnittänyt huomiota samaan kuin muun muassa edustaja Hoskonen, eli alioikeusprosessien kehittämiseen. Julkisessa keskustelussa monet korkeat juristit, muun muassa Pauliine Koskelo ollessaan korkeimman oikeuden presidentti, valtakunnansyyttäjä Nissinen ja monet muut, ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että kärjäoikeuksissa menee aivan liikaa voimavaroja sellaisten asioiden käsittelemiseen, jotka pystyttäisiin oikeusturvaa vaarantamatta käsittelemään kevyemmässä menettelyssä kärjäoikeuksien ulkopuolella. Tiedän, että tätä asiaa on oikeusministeriön toimesta selvitetty, ja kysyisin oikeusministeriltä, mitä näille selvityksille kuuluu.

14.50 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuottavuuden vuoksi on tehtävä joskus toimia, jotka tekevät vähän kipeää. Itselleni keskittämisasiat ovat vaikeita, mutta tässä asiassa oikeastaan meidän tulisi jokaisen miettiä, onko tämä kärjäoikeusasia lähipalvelu. Ei se ole. Itse asiassa hyvin harva sitä kovin monta kertaa elämässä tarvitsee, ei ainakaan päivittäin tai viikoittain, toivottavasti, kukaan. Siksi niiden puheenvuorojen kanssa, jotka perustelivat tätä sillä, että tärkeintä on laadukas ja nopea toiminta, olen aivan samaa mieltä. Meillä on kokemuksia Keski-Suomesta, että maailma ei loppujen lopuksi siihen kaatunut, että tätä keskittämistä tehtiin. Tärkeää olisi se, että turhat

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

käsittelyt sieltä käräjäoikeuksista esimerkiksi sovitteluteitse hoidettaisiin ja kaikki ne sähköiset mahdollisuudet, mitä on olemassa, käytettäisiin hyväksi.

14.51 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelypuheenvuorosta. Tietenkin, kun on kyse uudistuksista ja myöskin tiivistetään verkkoa, uudet toimintatavat todellakin haastavat meidän kenttämme toimimaan eri lailla. Tärkeätä on, että edelleen jatkossakin on mahdollisuus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ja tietty asiantuntemus pystytään takaamaan, mikä on tässä myöskin sitten yhtenä näkökulmana.

Tuon ministerille kuitenkin tietoon vielä Oulun ajankohtaisia kuulumisia siinä mielessä, että ministerin on syytä tietää, että tämä meidän monimutkaistunut ja pitkittynyt poliisitalon kuntoremonttimme on heijastunut nyt myös käräjäoikeuden puolelle. Oulun käräjäoikeuden isoin sali muun muassa jouduttiin viime viikolla sulkemaan väliaikaisesti, samoin kuin koko poliisitalopuolen remontti.

Puhemies Maria Lohela: Vielä ennen ministeriä edustaja Ojala-Niemelä.

14.52 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Maijala kantoi tässä huolta Kemijärven osalta. Voi voi, kun tämä olisikin näin helppoa, että vain Kemijärven osalta. Tämä esitys on siis tyrmäävä Lapin osalta. Lapista nitistetään Kemin käräjäoikeus, ja sinne jää vain välimatkat huomioiden yksi Lapin käräjäoikeus. Uudistuksen mukaan Kemiin jää vain sivukanslia. Lisäksi istuntopaikka lakkaa Tornioista ja Kemijärveltä sekä kanslia Sodankylästä. Kyllä minä sanon, että tässä pannaan ihmiset, asiakkaat sekä henkilökunta, tien päälle. Mitä tämä tulee sitten maksamaan? Onko sitä arvioitu? Kysyn edelleen ministeriltä.

Rovaniemen hallinto-oikeus lakkautettiin muutama vuosi sitten ja yhdistettiin Ouluun, ja nyt on jo osoittautunut, ettei säästöjä syntynyt ja että käsittelyajat päinvastoin pidentyivät. Tuleeko tässä käymään samalla tavalla?

Lisäksi on huomattava tällaisten ratkaisujen välilliset vaikutukset paikkakunnilla, joilla käräjäoikeuksia esitetään lakkauttaviksi. Eli käräjäoikeuksien työpaikkojen lisäksi näiltä paikkakunnilta lähtisivät ainakin suurelta osin myös muut juridisen alan työpaikat [Puhemies koputtaa] kuten lakiasiaintoimistot.

Puhemies Maria Lohela: Nyt ministeri Lindström, 5 minuuttia, ja sen jälkeen mennään puhujalistaa eteenpäin.

14.53 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Kiitos asiallisesta keskustelusta. Tiedän, että kyseessä on kipeä asia. Edustaja Kivelä sanoi, että ei ole helppoa tuoda esitystä tänne, mutta olen ennenkin tuonut hankalia asioita ja sitten puolustelen niitä täällä parhaan kyyni mukaan.

Kolme isoa juttua nousi minun mielestäni tästä palautteesta esille: oikeusturva, kielelliset oikeudet ja prosessit.

Oikeusturvan osalta on ihan selvää, että kun hallitusta on monesti moitittu siitä, että se on valmistellut muka hätäisesti asioita ja se ei ole kiinnittänyt huomiota muun muassa perustuslainmukaisuuteen, niin hallitus katsoo, että tämä uudistus ei ole perustuslain vastainen eikä sillä heikennetä ruotsinkielisten perustuslaissa turvattuja kielellisiä oikeuksia eikä

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

myöskään saamenkielisten oikeuksia. Kaikki kielelliset oikeudet pitää turvata. Tämä on sekä oikeusministeriön että käräjäoikeuksien johdon tehtävä. Ylipäätään tämä kansalaisten oikeusturva on niin vahva perusoikeus, että se pitää tämänkin uudistuksen yhteydessä turvata.

No, erilaisia keinoja on siinä HE:ssä, hallituksen esityksessä, näitten kielellisten oikeuksien turvaamiseksi mainittu, ja ne löytyvät kyllä sieltä. Itse asiassa tämä valiokuntakäsittely on sitten se tärkeä paikka vaikuttaa näihin asioihin vielä, koska siellä sitten viimeistellään tämä asia. En lähde tässä ennakoimaan, mitä valiokunnassa tulee käymään, mutta sen tiedän, että se tulee saamaan kyllä perusteellisen käsittelyn, ja sen se totisesti tietysti ansaitsee.

Näissä prosesseissa, joihin muun muassa edustaja Zyskowicz ja edustaja Heinonen kiinnittivät huomiota, totta, on paljon kehittämistä, ja nimenomaan näitä toimenpiteitä on oikeusministeriössä tehty ja ollaan tekemässä, että me saisimme tätä laatua nimenomaan tänne käräjäoikeuksien puolelle ja myös niin, että sinne ei tulisi sitten tavallaan turhaa sälää. Siitä esimerkkinä on muun muassa se, että jatkossa tämmöiset selkeät tapaukset, riidattomat tapaukset, voitaisiin ratkaista esimerkiksi tien päällä niin, että jos kyse on vaikka liikennerikkomuksesta, ne eivät tulisi sitten enää näihin oikeuksiin, että saataisiin kevennettyä sitä kuormaa sieltä oikeusasteesta, ja niin, että ne voisivat keskittyä siihen tehtävään, mitä varten ne ovat olemassa. Tätä työtä tehdään koko ajan.

Oikeastaan näistä kieliasioista sen verran, että jos otetaan vaikka tämä Pohjanmaan käräjäoikeus, siellä siis työkieli vaihtuu ruotsista suomeksi. No, se käräjäoikeuden työkieli ei ole ratkaiseva sen kansalaisen kielellisten perusoikeuksien toteuttamisen kannalta, koska se käsittelykieli on se, joka on siinä se tärkeä. Se määräytyy asiakkaan kielen perusteella. Silloin se on merkitsevää, että kansalainen saa tuomioistuimessa käyttää omaa kieltään. Ja tämä asia turvataan tässä uudistuksessa. Minun mielestäni se on iso asia. [Eva Biaudet'n välihuuto] Totta kai sinnekin... — Saanko vastata? [Eva Biaudet: Joo!] — Kiitos. — Käräjäoikeuteen voidaan myös perustaa kieliosasto, jolla työkielenä voi olla ruotsi. Minä olen lukenut jo julkisuudesta, että on huolia siitä, millä saadaan käytännössä tarpeellinen määrä ruotsin kieltä taitavaa henkilökuntaa sitten niihin paikkoihin. Tiedän, että ongelmia on tässä rekrytoinnissa, että ei tässä missään pilvilinnoissa oikeusministeriössä eletä tämän asian suhteen. Sen henkilöstön siirtymistä on tosi vaikea ennustaa, mutta oletus on tietysti se, että on todennäköistä, että osa näistä nykyisistä ihmisistä, jotka tätä osaavat, siirtyisi, mutta tämä uudistus edellyttää myös niitten työskentelytapojen muutosta. Etätyöskentely tulee lisääntymään. Se koskee niin tuomareita kuin kansliahenkilöstöäkin. No, mahdollisuuksia tämmöisten erillisten työpisteiden säilyttämiseen selvitetään tämän uudistuksen täytäntöönpanossa, ja lisäksi on selvää, että siirtymäkaudella henkilöstö voi jatkaa työskentelyä nykyisissä sijoituspaikoissaan.

Joka tapauksessa tämmöisen ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön menettäminen on tietenkin epätoivottavaa ja valitettavaa, jos henkilöstö ei siirry. Se koskee kaikkia yhdistyviä käräjäoikeuksia, ei vain eteläisintä Suomea. No, Uudellamaalla väestöpohja on tietenkin laaja ja siihen kuuluu lukuisia kaksikielisiä kuntia. Jo edellä todetulla tavalla suurimmissa yksiköissä voidaan paremmin keskittää toimintoja ja panostaa kielellisten oikeuksien toteuttamiseen, esimerkiksi koulutuksella. Käräjäoikeuteen voidaan perustaa myös kieliosasto, kuten sanoin, jossa siihen ruotsinkieliseen asiakaspalveluun voidaan panostaa. Minä itse uskon tähän, koska nämä ovat virkavastuulla valmisteltuja, että nämä on tehty

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

vastuullisesti ja lain edellyttämällä tavalla ja nämä viedään maaliin niin, että perusoikeudet, oikeusturva eivät tässä vaarannu ja jokainen saa palvelua omalla äidinkielellään.

14.58 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille äskeisestä puheenvuorosta, mutta vielä tietyksi jäimme kaipaamaan niitä selvityksiä ja varsinkin niitä perusteluja, miksi ja miten tähän nyt tehtyyn esitykseen on tultu.

Tuomioistuinlaitoksen ja oikeuslaitoksen tehtävänä on perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteuttaminen. Oikeusturva perusoikeutena sisältää jokaisen oikeuden saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa sekä saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Suomen oikeuslaitosta on supistettu merkittävästi koko 2000-luvun ajan, ja tuomioistuinten resursseja on vähennetty merkittävästi viime vuosina. Jo alun perin 90-luvulla alioikeuksien muututtua kärjäoikeuksiksi pienennettiin 97 alioikeuden määrää 70 kärjäoikeuteen. Pienimpien kärjäoikeuksien yhdistäminen on 2000-luvulla jatkettu asteittain niin, että vuonna 2000 kärjäoikeuksia oli 66 ja vuonna 2007 enää viitisenkymmentä.

Hallituksen esitys kärjäoikeusverkoston uudistamiseksi on kauniisti nimetty uudistukseksi, vaikka se on todellisuudessa kärjäoikeusverkoston leikkaamista ja sillä haetaan eumääräisiä säästöjä. Hallitus on esityksellään lakkauttamassa 7 kärjäoikeutta eli jopa 25 prosenttia nykyisistä kärjäoikeuksista. Kärjäoikeuden kanslia ja istuntopaikka katoaisi tämän esityksen mukaan monelta paikkakunnalta, niin kotipaikkakunnaltani Raahesta kuin monelta muultakin paikkakunnalta.

Täällä salissa on tänään esitetty useamman edustajan puheenvuoroissa, myös hallituspuolueen edustajien puheenvuoroissa, huolia siitä, mikä näitten lakkautusten vaikutus olisi aluetaloudellisesti monelle seutukaupungille ja miten kielelliset oikeudet toteutuvat. Myös ihmisten oikeusturvan toteutumisesta on kannettu ihan aiheellisesti huolta.

Kärjäoikeuksien leikkaaminen on yksi useammasta Sipilän hallituksen keskittämispoliittikkaa edistävästä toimista. Ei ole kulunut kuin muutama kuukausi siitä, kun päivystysuudistuksella lakkautettiin pieniltä paikkakunnilta leikkauspäivystyksiä, ja jo nyt ollaan viemässä maaseudulta pois myös kärjäoikeuksia ja istuntopaikkoja. Mitähän palveluita vielä halutaan ottaa pois maaseudulta?

Arvoisa puhemies! En ymmärrä, miten kansalaisten oikeusturvaa parannetaan pidentämällä asiointimatkoja merkittävästi. Sähköinen asiointi ei ratkaise kaikkia saavutettavuuteen liittyviä ongelmia, sillä kaikilla ei ole riittävää osaamista ja laitteistoa sähköisten yhteyksien käyttämiseen. Kärjäoikeusverkostoa supistettiin merkittävästi siis vain viitisen vuotta sitten. Meillä ei ole riittävän kattavaa selvitystä siitä, miten tämä vaikutti kansalaisten oikeusturvaan, ja silti edessä on jo uusi karsiminen. Näyttää valitettavasti siltä, että Suomessa on kaikki myynnissä, myös ihmisten oikeusturva.

15.02 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt käsiteltävä esitys juontaa työryhmän esitykseen, joka ehdotti 10 tai 13 kärjäoikeuden lakkauttamista ja jonka silloinen oikeusministeri Anna-Maja Henriksson tyrmäsi. Nyt hallitus sitten päätyi pitkien vääntöjen jälkeen seitsemän kärjäoikeuden lakkauttamiseen.

Oikeusvaltion ylläpitäminen vaatii mielestäni pitkäjänteisyyttä, eikä perustavanlaatuisia muutoksia ja uudistuksia tule toteuttaa pikaisten säästöjen hankkimiseksi niukan taloudellisen tilanteen vallitessa. Tässä esityksessä esitetty analyysi esityksen vaikutuksesta oi-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

keusturvan saatavuuteen on täysin riittämätön. Vuonna 2010 toteutetun edellisen lakkautusprojektin vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan tai tuomioistuinelaitoksen kustannusrakenteeseen ei ole kunnolla tutkittu, ja se olisi pitänyt tehdä ennen mahdollisia lakkautuksia.

Käräjäoikeusverkoston rakenteellisen kehittämisen tulisi lähteä näiden vuonna 2010 toteutettujen käräjäoikeusuudistusten vaikutusten perusteellisesta arvioinnista. Jo nyt voidaan sanoa, että oikeudellisten palveluiden määrä on vähentynyt merkittävästi niiltä paikkakunnilta, joilta käräjäoikeus lakkautettiin vuonna 2010. Lakimiesliitto on arvioinut, että esimerkiksi asianajotoimistojen määrä on näillä paikkakunnilla vähentynyt 15 prosentilla ja niissä työskentelevien juristien määrä 20 prosentilla uudistusta seuranneiden viiden vuoden aikana.

Kansalaisten ja yritysten oikeusturvan takaaminen vaatii kattavaa tuomioistuinverkkoa siten, että tuomioistuimet sijaitsevat kohtuullisen etäisyyden päässä niiden palveluiden käyttäjistä. On pelkona, että tämä käräjäoikeusverkoston karsiminen johtaa tuomareiden, avustajien, asianosaisten ja todistajien matkakustannusten lisääntymiseen ja luonnollisesti käytetyn ajan lisääntymiseen. Tämä tarkoittaa tuomareiden ajankäytön tehokkuuden heikkenemistä ja oikeudenkäyntien kokonaiskustannusten lisääntymistä sekä lisää kynnystä saattaa asioita oikeuslaitoksen käsiteltäväksi. Myös todistajien kuuleminen vaikeutuu, kun yhä useampi todistaja jättää saapumatta paikalle. Poliisille aiheutuvat menot kasvavat, kun tarvittavien vastaajien noutojen määrä tulee moninkertaistumaan, koska monilla vastaajilla ei ole rahaa matkustaa pitkien matkojen päähän istuntoon eikä matkarahaan saa julkista tukea.

Toivon, että tässä tilanteessa oikeusministeriö seuraa tiiviisti nyt toteutettavista lakkautuksista seuraavaa tuomareiden, syyttäjien, oikeudenkäyntiavustajien ja todistajien matkakustannusten kasvua. Uskon siihen, että seiniä vähentämällä ei saada kovinkaan paljon suoraa säästöä, kun samalla sitten matkakustannukset väistämättä kasvavat. Tuomioistuinpalvelujen lisäksi ihmisiltä katoavat kauemmaksi perhe- ja perintöasioihin liittyvät tuomioistuinten ulkopuoliset palvelut ja pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä esimerkiksi sopimusten laatimiseen liittyvä osaaminen, kun asianajo- ja lakiasiaintoyritykset muuttavat pois paikkakunnilta.

Toivon itse, että tuomioistuinhallinnon perustaminen etenee tällä vaalikaudella Euroopan neuvoston suositustenkin mukaisesti siten, että se olisi oikeusministeriöstä erillinen. Mutta olisin kyllä samaan hengenvetoon toivonut, että tämä esitys olisi ollut sitten tuon tuomioistuinhallinnon ratkaistavissa myöhemmin, miten tässä asiassa edetään.

Täällä on puhuttu tänään myös etäyhteyksistä. Lappilaisena voin sanoa, että etäyhteydet ovat hyvä asia mutta ne eivät kyllä toimi tässä maassa vielä riittävällä tasolla. Osa etäisyyksien kasvamisen aiheuttamista oikeusturvaongelmista voitaisiin ratkaista parempia etäyhteyksiä käyttämällä, mutta se vaatii edelleen suuria investointeja, ja siihen meillä ei ole vielä valmiuksia.

15.08 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron nimienomaan siitä lähtökohdasta, miten voisimme minimoida haittavaikutukset ja toimia tulevaisuudessa vielä paremmin kuin mitä nykyään toimitaan.

Tässä edustaja Ojala-Niemelä viittasi noihin etäyhteyksiin, ja toki ne kuitenkin esimerkiksi kuntakeskuksista toimivat kohtuullisesti. Mielestäni olisi todella järkevä uudistus todistajankin kohdalla se, että hän voisi antaa todistuksen, todistajanlausuntonsa etänä. Todistajallahan on velvollisuus saapua oikeuskäsittelyyn uhkasakon uhalla, ja oikeastaan sii-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

tä syystä tiedän, että ihmiset vähän välttelevät silminnäkijänä toimimista, koska eivät halua uhrata sitä päiväänsä oikeuskäsittelyyn siitä saatavan mitättömän kulukorvauksen tähden. Luulisin, että tällainen etätodistaminen olisi järkevä askel kohti tulevaisuutta.

Toinen asia, mihin tässä jo useammassakin puheenvuorossa viitattiin, on turhien käsittelyjen saaminen kokonaan pois oikeussalista ja myös oikeusoppineilta muutenkin. Esimerkiksi Maanmittauslaitos on tehnyt hyvää työtä, nykypäivänä kiinteistöjen kauppakirjoja ei välttämättä tarvitse oikeusoppineilla asti käyttää. Mutta myöskin monet oikeusprosessit voitaisiin käydä kevyesti sovittelemalla keskenään vähän alemmalla tasolla. Ja mielestäni tämä olisi sekä asiakkaan että yhteiskunnan kannalta erittäin järkevää toimintaa.

15.10 Anna-Maja Henriksson r: Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä kärjäoikeusuudistus vähentää rajusti maamme kärjäoikeuksia ja istuntopaikkoja. Toimiva oikeudenhoito on kuitenkin yksi oikeusvaltiomme peruspilareita. Siksi hallituksen kärjäoikeusuudistus on mielestäni hyvin lyhytnäköinen. On selvää, että valtiontaloutta on tasapainotettava, mutta kärjäoikeuksien lakkauttamisesta saatavat säästöt ovat erittäin pienet verrattuna siihen vahinkoon, mitä lakkauttamiset aiheuttavat ja voivat aiheuttaa. Puhutaan ihan murusista, kun puhutaan nyt tästä säästötavoitteesta, muutama miljoona vuodessa, mutta kansalaisten osalta puhutaan suurista asioista, puhutaan perustavaa laatua olevasta oikeusturvasta.

Kärjäoikeusverkoston uudistamista selvitettiin jo viime vaalikaudella ollessani itse oikeusministeri, ja silloin totesin selkeästi, että en voi hyväksyä virkamiesten tekemää selvitystä. Sanoin silloin näin: "En voi hyväksyä työryhmän esittämiä malleja kärjäoikeusverkoston kehittämiseksi. Tämä on täysin virkamiespohjainen selvitys, johon päättäjät saavat tulevien vaalien jälkeen ottaa kantaa. Omasta mielestäni esitetty mallit ovat liian radikaaleja. Myös muita vaihtoehtoisia malleja olisi hyvä selvittää."

Nykyiselle keskustavetoiselle hallitukselle tuomioistuintoiminnan keskittäminen ei selvästikään ole ongelma, ei näytä olevan muunkaan toiminnan keskittäminen. Kansalaisille se kuitenkin on, kun etäisyydet lähimpään toimipisteeseen pitenevät. Oikeudellisten palvelujen saatavuus heikkenee ja riippuu yhä enemmän siitä, missä kansalainen asuu. Tämä ei ole oikeudenmukaista. Huomionarvoista on myös, että kärjäoikeuksia ja niiden toimipisteitä ehdotetaan lakkautettavaksi etenkin kaksikielisillä paikkakunnilla. Tämä on selkeä poliittinen valinta hallituksen taholta.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppen och svenska folkpartiet kan inte godkänna regeringens drastiska nedskärningar i antalet tingsrätter och tingsplatser. Man kan fråga sig ifall det verkligen handlar om en slump att de tvåspråkiga orterna är överrepresenterade på listan över de orter där verksamhet dras in. Borgå, Raseborg, Jakobstad, Kyrkslätt, Kristinestad, Kimitoön, listan är lång. Det verkar tyvärr handla om ett medvetet politiskt val från regeringens sida.

Rätten att få service på sitt eget modersmål är särskilt viktigt i samband med domstolsbehandling och de ofta mycket komplicerade juridiska ärenden som det gäller. Det handlar om människors grundläggande rättskydd. Tingsrättsreformen äventyrar denna rätt.

Minimikravet i tingsrättsreformen måste vara att det finns tillräckligt antal språkkunniga domare vid tingsrätterna också i framtiden. Men det handlar inte enbart om domare. Det handlar också om språkkunnig kanslipersonal vid domstolarna. Då den enskilda medborgaren tar kontakt med domstolen är det oftast med kanslipersonalen man talar. Då tings-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

rättskanslierna inte längre finns på tvåspråkiga orter blir det särskilt svårt att rekrytera språkkunnig kanslipersonal. Det här är helt uppenbart, det är synd bara att regeringen väljer att blunda.

Tingsrättsreformen har också konsekvenser med tanke på utbildningen av framtida domare som kan svenska. Om regeringen får sin vilja igenom kan domstolspraktik i framtiden endast utföras på svenska vid Ålands tingsrätt, och där finns i så fall två notarieplatser. Värderade regering, det här hoppas jag att ni ändrar på.

Arvoisa ministeri, miten oikeudellisten palvelujen alueellinen saatavuus voidaan turvata yhdenvertaisesti kaikille kansalaisille samalla kun etäisyydet pitenevät? Tämä on kysymys, jonka olemme monet esittäneet. Ja miten hallitus aikoo taata, että kansalaisten kielelliset oikeudet turvataan kärjäoikeusuudistuksen yhteydessä käytännössä? Sanon tässä niin kuin presidentti totesi, kun hän vahvisti päivistysuudistuslain: kielellisten oikeuksien on toteuduttava myös käytännössä.

Ja arvoisa ministeri, toivon, että nyt, kun tämä laki etenee lakivaliokuntaan, voisitte olla avoin sille — mitä tulee näihin tuomarin harjoittelupaikkoihin — että voitaisiin saada aikaiseksi muutos, joka mahdollistaisi myös sen, että myös Manner-Suomessa olisi harjoittelupaikkoja, joissa vaaditaan täydellinen ruotsin kielen taito. Muuten tässä vaarannetaan pitkällä tähtäimellä sitä, että meillä on todella kaksikielisiä tuomareita. Tässä on nyt käymässä niin, että ne kolme paikkaa, jotka Vaasan kärjäoikeudessa on, ovat nyt siirtymässä suomenkielisiksi, ja se tarkoittaa sitä, että on ainoastaan kaksi paikkaa Ahvenanmaalla. Tämä ei ole oikeudenmukaista, ei nuoria juristeja kohtaan. Ja nuoria juristeja ei saisi kohdella eriarvoisesti äidinkielen perusteella. Pitäisi olla mahdollisuus auskultoida myös ruotsiksi, kunnes myös suuri suomen kielen koe on saatu kirjoitettua.

Arvoisa puhemies! Toivon, että ainakin näistä kysymyksistä voidaan keskustella. Toivon myös, että ministeri ja ministeriön virkamiehet lukevat tämän päivän Hesarissa olleen kärjäläämanni Mika Illmanin kirjoituksen. Se on erittäin asiallinen. Muistutan myös siitä, että yli 60 prosenttia lausunnon antajista on ollut tätä uudistusta vastaan. Muistutan myös siitä, että Lakimiesliitto on katsonut, että tämä myös heikentää lakimiespalveluja ympäri Suomea. Ja haluan lopuksi todeta, että toivon, että avoimin mielin mennään nyt eduskuntakäsittelyyn ja että siellä vielä pystytään tekemään viisaita ratkaisuja, jotka veisivät tämän uudistuksen parempaan suuntaan.

Ja lopuksi en voi olla huomaamatta sitä, että jostain ihmeen syystä Pietarsaaresta vietään kärjäpaikka, mutta Kauhavalla se säilyy. Pietarsaaren kaupunki on 50 000 asukkaan seutukaupunki. Niin kuin edustaja Kääriäinen tässä totesi, seutukaupungit ovat häviäjiä tässä uudistuksessa. Kauhavalla istutaan paljon vähemmän kärjiä. Siellä kuitenkin säilyy kärjäpaikka. Mistäköhän syystä?

15.17 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Historian kuluessa usein välttämättömät uudistukset ovat lähteneet liikkeelle vasta pakon edessä, ja tässä uudistuksessa on osittain siitä kysymys. Nimittäin kärjäoikeusprosesseissa on paljon yksinkertaistamisen varaa ja mahdollisuuksia ja mahdollisuuksia hyödyntää modernia teknologiaa, mutta samanaikaisesti meidän on aidosti oltava huolissamme niistä asioista, joita tässä lähetekeskustelussa on tullut esille. Elämme pitkien välimatkojen päässä, pitkien välimatkojen maassa, ja kansalaisten oikeusturva on aina ajankohtainen kysymys.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Tässä keskustelussa nimenomaan pohjoissavolaiset edustajat ovat perustellusti olleet huolissaan ja ovat olleet täällä äänessä. Meiltä on kaksi eli Varkaus ja Iisalmi lähtemässä, ja kyselemme aidosti sen perään, tulevatko kustannukset jonnekin muualle suurentuvina matkakuluina. Kenties kulut siirtyvät oikeusministeriön hallinnonalalta poliisin hallinnonalalle lisääntyvässä määrin. Käykö niin, että Kuopioon sitten keskittyykin jutturuuhka, käsittelyajat pitenevät sen vuoksi, että siellä ei ole yksinkertaisesti riittävästi tiloja, joissa asiat saataisiin joustavasti, nopeasti, inhimillisesti käsiteltyä?

Eli on todellakin välttämätöntä, että lakivaliokunta tätä kysymystä vielä tarkastelee erittäin perusteellisesti.

15.20 Thomas Blomqvist r: Fru talman! Enligt utkastet ska Västra Nylands tingsrätt läggas ner och införlivas i Esbo. Dessutom föreslås att Östra Nylands tingsrätt i Borgå också läggs ner och införlivas i Vanda tingsrätt. Esbo, och särskilt Vanda tingsrätter är båda i praktiken starkt finskspråkiga. Om man jämför Västra Nylands tingsrätt med andra tingsrätter kan man konstatera att det finns ett flertal andra tingsrätter, belägna i regioner med en ungefär likadan eller lika stor befolkning som Västra Nylands tingsrätt men med bättre kommunikationer till närmaste stora tingsrätt, som ändå blir kvar. Till exempel Kymmenedalens tingsrätt har en befolkningsmängd på 173 000 personer, ungefär lika stor som nuvarande Västra Nylands tingsrätt. Den planerade Södra Karelens tingsrätt har en befolkningsmängd på 131 000 personer, alltså mindre än Västra Nylands tingsrätt.

För Östra Nylands tingsrätts del kan man kostatera att Hyvinge bevaras fast där ändå finns bättre tågförbindelser, åtminstone än från Västra Nyland, 30 minuter och endast 60 kilometers köravstånd från Vanda. De här tingsrätterna har inte liksom Västra Nylands tingsrätt en utpräglad uppgift att producera rättstjänster på två språk. Jag hoppas att både lagutskottet och grundlagsutskottet bedömer om det trots allt finns en grund för att hålla kvar tingsrätter i Västra Nyland och i Östra Nyland redan på språklig grund.

Arvoisa puhemies! Kehotan, kuten edustaja Henriksson, kaikkia lukemaan Mika Illmanin kirjoituksen tämän päivän Hesarissa. Hän on käräjätuomari ja oikeustieteen tohtori. Hän perustelee oikein hyvin, miksi sekä läntisellä Uudellamaalla että itäisellä Uudellamaalla pitäisi säilyttää nämä käräjäoikeudet, Porvoossa ja Raaseporissa. Haluan myös vielä kerran nostaa esille sen seikan, että Espoon käräjäoikeuden laamanni on todennut, että siellä on vaikeuksia rekrytoida ruotsin kieltä osaavaa henkilökuntaa nykyiseen käräjäoikeuteen, ja tämä asia ei varmaan tule muuttumaan, joten turvallisimmin ja [Puhemies koputtaa] minun kokemukseni mukaan ainoa tapa olisi säilyttää sekä Porvoon että Raaseporin käräjäoikeudet ainakin, niin että siellä toiminta säilyisi.

15.22 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Olemme jälleen sellaisessa kohdassa, jossa voi olla, että tuntuu, että ei tehdä kovin suurta ratkaisua, vaikka se käytännössä on. Mutta silti tehdään, vaikka se käytännössä tuntuu olevan tällaisia käytännöllisiä järjestelyjä, joilla säästetään jopa 7,5 miljoonaa euroa ja niin edelleen. Mutta todellisuudessa vaikutukset ovat paljon paljon kauaskantoisemmat ja säästöjä ei synny. Itse asiassa on riski, että Suomen kaksikielisyyden perustaa murennetaan.

Jos joku kysyy, että mikä tekee Suomen kaksikieliseksi, minä luulen, että melkein jokainen vastaisi, että meillä oikeus käydä oikeutta ja saada oikeudessa palveluja omalla kielellä. Vaikka papereissa ja hallituksen esityksissä lukee selvästi, että nämä "täytyy taata" ja

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

"on turvattava" ja "pitää olla riittävät", me tiedämme kaikki kokemuksesta, että jollei erityisrakenteita pidetä yllä tai luoda, niin todellisuudessa se ei ole niin yksinkertaista. Esimerkiksi tämä riski, että ei ole auskultointipaikkoja muualla kuin kaksi paikkaa Ahvenanmaalla, on ihan selvä, hyvin nopea uhka sille, että ruotsinkielisten tuomareiden määrä tulee vähentymään. Olisi tietenkin hienoa, jos kaikki osaisivat ruotsia ja suomea sen verran, että pystyisivät antamaan niitä palveluja molemmilla kotimaisilla kielillä, mutta me tiedämme, miten tämä tilanne on, ja me tiedämme myös, että jotkut poliittiset voimat myöskin haluavat, että tilanne on sellainen, että ruotsin kieli vähenee täältä Suomesta.

Ajattelen, ehkä en voi olla ajattelematta, arvoisa oikeusministeri, että teidät on jätetty nyt niin kuin hiukan stereotyyppisen perussuomalaisen asemaan yksin hallituksessa ja vetämään alas ruotsinkielisiä palveluja ja että muut hallituspuolueet pääsevät tästä aika helpolla. Hallitus tietenkin kokonaisuudessaan vastaa tästä.

On ilmeistä, että lakivaliokunta tulee tarkastelemaan tätä ja joutuu selvittämään, millaisia toimenpiteitä me tarvitsemme ihan käytännössä, jotta nämä oikeudet ja oikeusturva säilyvät ja jotta oikeusjärjestelmä säilyy laadukkaana jokaiselle, [Puhemies koputtaa] mihin liittyy ja kuuluu myöskin kielelliset oikeudet. — Kiitos.

15.25 Mats Löfström r: Värderade fru talman! Svenskspråkiga begår också tyvärr brott och blir anklagade. Men förändringen riskerar att urgröpa rättsskyddet för svenskspråkiga ifall man inte kan garantera att domarna förstår den anklagades eller målsägandes språk, inte bara i tingsrätter utan också i hovrätter. Det här kan redan i dag i praktiken vara fallet, och att två svenskspråkiga parter därför väljer att använda finska i praktiken eftersom man inte litar på att domstolens kunskaper i svenska är tillräckliga i praktiken och att man är oroad för att det kan påverka domslutet. Men alla kan inte finska och reformen riskerar därför att undergräva rättsskyddet för svenskspråkiga vilket är ytterst allvarligt. De summariska tvistemålen är mycket viktiga för Ålands tingsrätts verksamhet och jag hoppas verkligen att de summariska tvistemålen fortsättningsvis kan bli kvar på Åland.

Nätverket av hovrätter berörs inte i det här lagförslaget men det finns en oro över att det skulle ske förändringar också i nätverket av hovrätter i framtiden. Antalet hovrätter är redan i dag rätt lågt i landet. Att sjörättsliga ärenden till exempel planeras att flyttas från Åbo till Helsingfors är oroväckande i det här hänseendet.

Haluan siksi kysyä ministeri Lindströmiltä: Onko muutoksia suunnitteilla hovioikeuksien osalta? Ahvenanmaalaiset valittavat päätöksistä Turun hovioikeuteen, joka jo nykyisellään sijaitsee aika kaukana. Kysynkin: onko muutoksia suunnitteilla hovioikeusverkostoon? Toivon, että asia ei ole näin, koska hovioikeuksien väliset etäisyydet ovat jo nyt pitkät.

15.26 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Kun kärjäoikeuksien toimipistemäärä laskee 57:stä 36:een, niin totta kai etäisyydet monella tavalla kasvavat, ja kyse on asiakkaan oikeusturvan ydinsisällöstä ja oikeuden saatavuudesta, kuten täällä on moneen otteeseen todettu. Kuitenkin olisi tärkeää, että henkilökohtainen asiointi kohtuuetäisyydellä sijaitsevassa palvelupisteessä säilyisi ja turvattaisiin jatkossakin.

Millä tavalla tämä voisi sitten tiukassa taloustilanteessa kaiken kaikkiaan jatkossa toteutua, niin yksi keino siihen varmaan olisi se, että kuntiin perustettaisiin näitä yhteisiä palvelupisteitä, joista olisi saatavissa joko henkilökohtaista tai etäpalvelua myös oikeudenhoi-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

toon liittyvissä asioissa. Ymmärrän sillä tavalla, että tämä käytännössä edellyttäisi vain joi-takin hyvinkin vähäisiä lainsäädäntömuutoksia sekä ennen kaikkea valtion ja kuntien vi-ranomaisten välistä yhteistyötä. Kysymys ei ole edes resursseista vaan yhteistyön uudesta avaamisesta ministeriöitten sekä valtion ja kuntien välillä. Kysymyshän on ennen kaikkea siitä, että pyritään nämä palvelut turvaamaan myös täällä oikeuspuolella mahdollisimman laadukkaasti.

Minä toivoisin, että tätä nyt sitten valiokuntakäsittelyssä myös pohditaan, mitä ikään kuin tilalle. Toivoisin tietysti myös sitä, että ministeri arvovallallaan ja oikeusministeriö myös olisivat tässä kuntien yhteispalvelupisteasiassa hyvin aktiivisia kuntiin ja muihin mi-nisteriöihin päin.

15.28 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys käräjäoikeusuudistukseksi on mielestäni todellista käräjäverkoston rajua leikkaamista, kun miettii sitä, mitä aikaisem-min on tehty. Tämä on niin kuin jatkoa sille. Minusta tässä semmoiset keskeisimmät on-gelmat liittyvät aluepoliittisiin kysymyksiin ja kielellisiin oikeuksiin. Kun miettii sitä ai-kaisempaa, niin jo pelkästään 2000-luvulla käräjäoikeuksia on vähennetty 66 tuomioistuimesta nykyiseen 27 käräjäoikeuspaikkaan, ja lisää nyt ollaan esittämässä. Nyt nämä lisäesitykset ovat selkeästi heikentämässä kansalaisten oikeuspalveluiden saantimahdolli-suuksia ja samalla heikentävät kansalaisten oikeusturvaa, mitä henkilökohtaisesti pidän erittäin suurena riskinä.

Lisäksi on kysymys aluepoliittisesta valtiohallinnon työpaikkojen alasajosta, kun huo-mioi sen, että käräjäoikeus käsittelee valtionhallinnon toimijoiden, kuten poliisin, ulos-oton, maistraatin, oikeusaputoimiston ja Veron, asioita. Kaikki nämä edellä mainitut viras-tot miettivät varmaan jatkossa toimintansa tarpeellisuutta niillä alueilla, missä käräjäoi-keus on lakkautettu, ja samalla sitä laajuutta, mitenkä laajoille alueille niitä kanslioita tulee toimimaan, ja se saattaa aiheuttaa lisää valtion kanslioitten lakkauttamisia.

Näillä valtion palvelujen saatavuudella on vaikutusta myös yritysten sijoittumisiin alu-eilla. Sillä on myös alueiden kannalta elinkeinopoliittista merkitystä. Nyt kun lakkautetta-vien listaa käy läpi, niin merkille pantavaa on se, että iso osa niistä sijaitsee alueilla, missä on pitkät välimatkat. Ja kun ajattelen esimerkiksi koko Savoa, niin siellä tapahtuu se, että Savonlinnasta lähtee, Varkaudesta lähtee, Iisalimesta lähtee ja Pieksämäen istuntopaikka-kin lähtee pois. Kuitenkin tuommoinen tuntuva isku tällaiselle alueelle tulee olemaan, se tulee lisäämään myös tätä asuinpaikasta riippuvaa ihmisten oikeusturvan eriarvoisuutta.

Lisäksi se tulee lisäämään tuntuvasti todistelukustannuksia, kun todistajien matka- ja ansionmenetyskuluja tulee huomattavasti lisää. Huomioitavaa on myös poliisien määrän vähentyminen ja se, kuinka paljon heidän ajankäyttöään sitoo syytettyjen kuljettaminen tuomioistuinpaikkakunnalle. Tämä tulee osaltaan lisäämään turvattomuutta harvaan asu-tuilla alueilla, kun poliisit eivät pysty hoitamaan normaaleja työ- ja partio tehtäviään.

Mielenkiintoinen asia oli lukea Tuomariliiton kannanotto asian johdosta. Sen pääsisältö oli sellainen, että suurentamalla käräjäoikeusalueita ei saavuteta säästöjä, hankkeen ajoi-tus on epäonnistunut, tarvitaan laajempi selvitys ennen kuin tehdään pitkälle tulevaisuu-teen tähtääviä päätöksiä. Edellisen, vuonna 2010 tehdyn uudistuksen jälkeen, jolloin vä-hennettiin 24 käräjäoikeutta, kattavaa kokonaisvaikutusta ei olla kuitenkaan tehty, ja olisi toivonut, että se olisi ollut ensin valmiina, kun oltaisiin tähän lähdetty jatkotoimenpiteitä tekemään.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Mielestäni nämä kärjäoikeuspaikkojen lakkauttamiset Varkaudessa tai muuallakaan alueella eivät ole järkeviä vaihtoehtoja kokonaisuuden kannalta, vaan ne tarvitsisi säilyttää, sillä kärjäoikeuksien aluepoliittinen merkitys on suuri. Minusta olisi parempi ensin selvittää näitten aikaisempien ratkaisujen kokonaistaloudelliset vaikutukset kansantalouteen ja ottaa ensin siitä opiksi, ennen kuin jatketaan kärjäoikeuksien lisäalasajoja.

15.33 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! "Oikeusistuimien yhdistäminen on järkyttävä esimerkki asioiden huonosta valmistelusta ja poliittisesta pelistä. Sellaista ei voida sallia." Näin totesivat kansanedustajat Reijo Tossavainen ja Jari Lindström Kouvolan sanomissa 22.6.2012, kun Kouvolan hovi- ja hallinto-oikeuksien lakkauttamisesta osana hovi- ja hallinto-oikeusverkon uudistamista tuli tieto. Nyt kysyisin ministeri Lindströmiltä, kun oikeusverkostosta tässäkin esityksessä on kysymys: mikä on muuttanut mielenne?

Prosessioikeuden emeritusprofessori Jyrki Virolainen on kirjoittanut blogissaan, että "on odotettavissa, että oikeusturva tulee uudistuksen johdosta huonontumaan, kuten esimerkiksi Suomen tuomariliitto on todennut. Uudistuksen myötä oikeusturvan saatavuus heikkenee ja etäisyydet kasvavat. Asianajajien toiminta vaikeutuu, mikä ei tietenkään edistä oikeusturvaa. Kärjäoikeuksien työn selkeä painopiste on suullisissa käsittelyissä, ei kirjallisissa kansliakäsittelyissä, vaikka ministeri, joka on oikeusasioissa maallikko, yritti tiedotustilaisuudessa muuta väittää."

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Kärjäoikeuksiamme ei tällä hetkellä vaivaa jouhilaisuuden vaiva. Kun verkostoa leikataan lähes kolmannes, 27:stä 20:een, ei se voi millään ajattelulla parantaa oikeudenhoidon laatua. Perustuslaki määrää käsittelyaikojen kohtuullisuudesta. Verkoston leikkaus tietää käsittelyaikojen venymistä eikä mitenkään lyhennä käsittelyaikoja. Miten takaatte tämän jälkeen tuomioistuinten mahdollisuuden toteuttaa perustuslaissa määritellyjä tehtäviään? Miten te, arvoisa ministeri, määrittelette kohtuullisen käsittelyajan? Tiedossa olevan todellisuuden vallitessa te silti uskallatte esittää näin mittavaa kärjäoikeusverkoston leikkausta.

15.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Esitys kärjäoikeusverkoston uudistamiseksi ja supistamiseksi on kieltämättä ongelmallinen, mutta se on myös tämän ajan asia, elikkä meidän tulee ottaa huomioon valtiontalouden realiteetit, maailman nopeutuminen, digitalisaation eteneminen ja niin edelleen. Se, mikä oli 10 vuotta tai 20 vuotta sitten hyvää, ei välttämättä tänä päivänä enää sitä ole. Meidän on joka tapauksessa tässä kehityksessä pysyttävä mukana ja modernisoitava näitä eri prosesseja, ja tämä koskee myös oikeusministeriön hallinnonala, kuten ministeri omassa puheenvuorossaan totesi.

Se, että kielellisistä oikeuksista kannetaan tässä keskustelussa suurta huolta ja ministeri on itse paikalla tätä kuulemassa, on äärimmäisen tärkeä asia. Ja kuten ministeri totesi, kielellisiin oikeuksiin tällä uudistuksella ja kärjäoikeusverkoston harventamisella ei kajota. Jos sitten tämän prosessin aikana tai sitten lain voimaan jo tultua moista ongelmaa havaitaan, totta kai siihen pitää puuttua kovalla kädellä heti ja korjata ne virheet. Perustuslakimies turvaa, että jokaisella kansalaisella on oikeus asioida sekä tuomioistuimissa että viranomaisissa ja saada sieltä sitten ratkaisu kohtuullisessa ajassa omalla äidinkielellään. Si tähän tämä perustuslain kirjain tarkoittaa, ja tästä kirjaimesta on tiukasti pidettävä kiinni. Lakivaliokunta on tässä asiassa kyllä erittäin korkean temppelin harjalla, ja tämän lähetekeskustelun henki on varmaan välittynyt lakivaliokunnan jäsenille ja puheenjohtajalle, jo-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

ten tätä asiaa tullaan kyllä varmasti siellä sitten tarkasti käsittelemään ja tämän keskustelun aikana esille nousseet ongelmat otetaan huomioon.

Tärkeää on kuitenkin tässä uudistuksessa se, että oikeusprosesseja kehitetään sinänsä. Kun meillä iso osa riitajuttuja menee kärjäoikeuksiin ja pyörii siellä pitkiä, pitkiä aikoja, niin kyllä siinä prosessissa tulisi ottaa huomioon myös sovittelumahdollisuuden parantaminen ja nimenomaan niin, että saataisiin niitä juttuja käsiteltyä nopeasti ja sieltä sitten päästäisiin eteenpäin.

Suomi on menossa hyvin huolestuttavaan suuntaan varsinkin hallinto-oikeuspuolella. Meistä on tulossa tämmöinen hallinto-oikeusyhteiskunta, jossa lähes jokaisesta asiasta voi valittaa hallinto-oikeuteen. Jutut seisovat pitkään, pitkään ja pitkään, ja se aiheuttaa valtavia kustannuksia, ja ennen kaikkea investoinnit viivästyvät ja syntyy työttömyyttä ja turhia kustannuksia. Tämän takia, vaikka tämä nyt on tietenkin tätä prosessioikeuden asiaa ja kärjäoikeusasiasiaa, toivon kuitenkin, kun ministeri on paikalla, että myös tätä hallintopuolta kopaistaisiin. Meillä on valtava määrä erilaisia oikeudenkäynnin kannalta ihan käsittämättömiä menettelyjä, joissa vähäpätöisestä asiasta hallinto-oikeuden ratkaisun saaminen kestää vuosia, ja se ei ole minun mielestäni mitenkään perusteltua.

Kerron yhden esimerkin, kun on tilaisuus siihen. Muutamaa valokuituverkkoa kun Ilo-mantsiin rakennettiin, siihen liittyvän viranomaispäätöksen saaminen aivan yksinkertaisesta asiasta, saako julkisen, yleisen tien ali vetää piuhan sellaisella uudella tunkkausmenetelmällä, jossa tehdään putki tien alle ja sitten siihen putkeen sijoitetaan kaapelit, tämän luvan saaminen, kesti 8 kuukautta. 8 kuukautta paperit seisoivat tamperelaisen viranomaisinsinöörin pöydällä, ja 8 kuukauden kuluttua tuli ratkaisu. Eihän tässä ole mitään järkeä tässä hommassa. [Ilkka Kanerva: Puhuja on oikeassa!] Tällaisten asioiden pitäisi selvitä yhdessä päivässä, periaatteessa puhelinsoitolla.

Uskon, että prosessipuolella myös kärjäoikeusasiasiaa pystymme etenemään, saamaan järkevöitettyä näitä prosesseja. Tällainen menettely, jossa asioita viivästytetään ja monesti oikeudenkäytöstä on tullut yksi yhteiskunnallisen kehityksen jarrumuoto, ei mielestäni sovi. Tämän takia toivon, että tämän lain käsittelyn yhteydessä myös prosesseihin kiinnitetään huomiota, ja ministeri tietenkin osaavana henkilönä tätä asiaa prosessipuolelta lähtee viemään vahvasti eteenpäin, että saamme silläkin puolella mentyä eteenpäin.

On tärkeää myös se, arvoisa rouva puhemies, että kunnallinen oikeusapu toimii tämänkin jälkeen hyvin ja siihen kiinnitetään suurta huomiota. Monelle ihmiselle on tärkeää, että kunnallinen oikeusapu on saatavissa nopeasti ja siellä pystyy asioimaan, ja jos kärjäoikeuteen joitakin asioita menee, niin tarvittaessa saa sen oikeusavun sieltä kunnallisesta oikeusavusta itselleen ja sitä kautta vietyä asiaa eteenpäin, jolloin myös taloudellisen puolen elikkä kustannukset pystyy pitämään kurissa. Tämähän on monelle kansalaiselle henki ja elämä. Nimittäin juristin palkkaaminen monessa asiassa suoraan on niin kallista touhua, että tavan eläkeläiselle esimerkiksi se ei ole mitenkään mahdollista.

Tärkeintä on kuitenkin se, että kehitämme näitä järjestelmiä ja suomalaista lainsäädäntöä ja ennen kaikkea pyrimme hallitusohjelman mukaisesti torjumaan turhaa byrokratiaa, vähentämään sitä ja säästämään kustannuksissa. Mutta kirkkaana on pidettävä kuitenkin se perusasia mielessä, kuten ministeri aivan totesi, että jokaisen tulee saada se oma tuomioistuinpäätöksensä kohtuullisessa ajassa ja että se nimenomaan on myös lainvoimainen, että valitustiekin on olemassa. Toivotaan kuitenkin niin, että tämä valitusoikeuksien olemassaolo ei aiheuta sitä, että meillä tässä maassa kaikki jutut seisovat ja mikään asia ei etene.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

15.41 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on valtava lakikokonaisuus, mitä nyt ollaan uudistamassa. Tässä on monessa kohtaa vaara, että lapsi menee niin sanotusti pesuveden mukana. Yksi on esimerkiksi ryhmäkanneasiat. Tällä hetkellä toimivaltaisia käräjäoikeuksia ryhmäkanneasioissa on viisi, ja nyt niitä sitten pienennetään yhteen. Kaikki ryhmäkanteet tulevat Helsinkiin syynä se, että niitä ei ole juurikaan ollut, ja näinhän se on. Esimerkiksi kuluttaja-asiamieheltä ei taida olla vielääkään yhtään ryhmäkannetta edennyt oikeusasteeseen saakka, tai jos on, niin niitä on korkeintaan yksi tai kaksi. Sen lisäksi ammattiyhdistysliike on pitkään ajanut ryhmäkanneoikeutta, mutta sitä ei tunnu sinne tulevan, ja tässä on nyt lain henki sellainen ja koko henki tätä asiaa ajatellen sellainen, että ryhmäkanteita ei tässä maassa ole, ei tule ja ei tule edes tulevaisuudessakaan. Ne lakaistaan maton alle. Tämä on aikamoista oikeusturvan etukäteistä kaventamista: pidetään huoli siitä, että oikeusturva ei voi kansalaisten osalta laajentua tulevaisuudessakaan. Tämä on erittäin, erittäin vaarallista.

Sen lisäksi se, mikä tässä on tosi kummallinen asia, on se, että tässä perustelussa sanotaan ihan selvällä suomen kielellä, että syy tähän koko hommaan on valtiontalouden tila. Onko juuri näin, että maassa, jossa Montesquieun oppi on käytössä, raha on se, joka määrittää Montesquieun opin käytön ja sen, millä tavalla sitä käytetään? Koska meillä on riippumattomat tuomioistuimet, me emme voi puuttua niihin mitenkään muuten kuin rahan voimalla: voimme sitten tehdä niin kuin haluamme ja saamme oikeuslaitoksen sellaiseksi kuin tässä salissa kulloinkin istuva hallitus haluaa.

Sitten, arvoisa ministeri, kysyn: miten olette ajatellut hoitaa ylipäätään uusien nuorten ruotsinkielisten tuomareiden valmistumisen ja toimimisen ja sen, että he pystyvät saamaan koulutuksensa loppuun ja myöskin auskultointinsa loppuun, jotta myöskin ruotsinkielinen väestö saa asianmukaista kohtelua tuomioistuimissa?

15.43 Mikaela Nylander r: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että ministeri on täällä kuuntelemaan meitä nyt koko keskustelun aikana. Olen lukenut tätä hallituksen esitystä ja tietysti erityisen hyvin näitä kappaleita, missä kirjoitetaan kielellisistä oikeuksista. Aika moneen otteeseen tässä todetaan, että pitää olla riittävä määrä tuomareita ja riittävä määrä muita henkilöstöryhmiä. Mikä on se riittävä taso, ja miten sitä määritellään? Siellä luetellaan näitä erilaisia, kuinka monta esimerkiksi näitä kielituomareita tulee olla, mutta tehdäänkö sitten jossain vaiheessa arviointi siitä, toteutuvatko kielelliset oikeudet käytännössä ja miten sitten voidaan vaikuttaa siihen? Esimerkiksi Helsingissä tiedetään tänä päivänä, että siellä on, jos muistan oikein, kolme kielituomaria. Me tiedämme tällä hetkellä, että moni ruotsinkielinen valitsee, että käydään sitä oikeudenkäyntiä suomeksi, koska voi olla kahden vuoden jono päästä eteenpäin. Tämä minua huolestuttaa, miten määritellään riittävä määrä, missä vaiheessa arvioidaan ja ryhdytäänkö toimenpiteisiin, koska me tiedämme, että käytännössä meillä on valtavia haasteita tämän asian kanssa.

Och jag hoppas verkligen att grundlagsutskottet och lagutskottet tittar på det här, hur man i praktiken och fortlöpande ska kunna trygga tillgång till svenskspråkig service vid tingsrätterna.

Puhemies Maria Lohela: Kello on nyt 15.45, joten aiemmin ilmoitetun mukaisesti keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Keskustelua ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Keskustelu keskeytettiin kello 15.45.

Keskustelua jatkettiin kello 17.38.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 8. asiakohdan käsittelyä.

17.39 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Juhlan kunniaksi ja vähän väljemmän aikaraamin turvaamiseksi ajattelin tulla eteen odotettuani puheenvuoroa eduskunnan istunnon alkamisesta, kello 14:sta, lähtien, ja nyt saan palkintoni niiden minuuttien puitteissa, kun tässä on mahdollisuus itseään ilmaista tämän asian käsittelyn yhteydessä.

En aio, arvoisa puhemies, puuttua siihen, mitä täällä debatissa aikaisemmin tapahtui keskusteltaessa käräjäoikeuksien määrästä, lähinnä niiden alueellisesta vaikuttavuudesta ja taloudellisista seurausvaikutuksista tällä uudistuksella, vaan puutun erääseen yksityiskohtaan, joka on asiallisesti kuitenkin varmasti valiokunnassa, lakivaliokunnassa, tarkastikin arvioitava, ja toivon, että näin tulee myöskin käytännössä todellakin tapahtumaan. Ja se on se, millä tavoin merioikeusasioiden käsittely on perusteltua keskittää tämän uudistuksen myötävaikutuksella, sillä myös tämä puoli on tämän uudistusesityksen eräs sisällöllinen ulottuvuus.

Ideanahan on se, että merioikeusasioitten keskittämällä haetaan tietysti parasta vaihtoehtoa, ja ymmärrän hyvin sen, että muun muassa sähköisen asioinnin mahdollisuuksien lisääntyminen ja videoneuvottelumahdollisuuksien hyödyntäminen ovat sellaisia näkökantoja, jotka hyvinkin puolustavat sitä, että myöskin keskittämistä tässä suhteessa voi käytännössä todellakin tapahtua, sillä käsiteltävien asioiden lukumäärä on kohtuullisen vähäinen ja niissä käytettävä asiantuntemus vaatii erityisasiantuntemusta tietysti meriasioiden ympärillä. Toisin sanoen siis monet seikat puoltavat merioikeusasioitten keskittämistä, kuten tässä ajattelussa on perustaltaankin lähdetty, ja sitä viedään tässä esityksessä eteenpäin. Mutta se, että merioikeusasiat keskitettäisiin, ei tietenkään voi olla peruste sille, että Manner-Suomen merioikeuksien keskittäminen tapahtuu yhteen ja nimenomaiseen käräjäoikeuteen, tässä tapauksessa Helsingin käräjäoikeuteen, ehkäpä Ahvenanmaan ohella.

Parhaiten puolueettomien asiantuntijoiden mielestä asiassa on huomattava nimittäin se, että merioikeusasioitten koulutus ja se kaikki siihen liittyvä tutkimus on Suomessa keskitetty Suomen Turkuun. Nykyisistä merioikeusasioita käsittelevistä käräjäoikeuskaupungeista vain ja nimenomaisesti Turussa on mahdollisuus opiskella merikapteenin koulutusohjelmaa Yrkeshögskolan Noviassa, ja myös Suomen yliopistoista merenkulkualaa tutkitaan ja opetetaan ainoastaan, pelkästään ja vain Suomen Turussa, eli merijuridiikkaa Åbo Akademiassa ja merenkulkualaa Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskuksessa.

Tämä edellä mainittu merioikeudellinen asiantuntemus on se, mikä takaa riittävät koulutetut tuomioistuinten asiantuntijaresurssoinnit ja toisekseen mahdollisuuden valita mahdollisimman puolueettomat asiantuntijat asioitten, tietysti aina kompleksisten asiakokonaisuuksien, käsittelyyn. Merioikeusasioitten käsittelyssä tarvitaan usein molempien kotimaisten kielten osaamista. Varsinais-Suomen käräjäoikeuden osalta tämä ei ole ongelma, sillä viran saamisen edellytyksenä on täydellinen suomen ja ruotsin kielen taito niin monil-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

la, että se kevyesti täyttyy Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa. Merioikeusasiat on Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa keskitetty jo lukuisia vuosia samoille kärjätuomareille, joilla on erinomainen pätevyys tämän asiaryhmän juttujen hoitamiseen.

Tietenkin Helsingin kärjäoikeus on asia- ja henkilöstömäärältään Suomen ylivoimaisesti suurin yksikkö. Muistiossa kuitenkin tämän asian osalta todetaan esimerkiksi sotilas-oikeudenkäyntiasioitten osalta, ettei tätä muutoinkin suurta, jo ennestäänkin suurta, kärjäoikeutta ole syytä rasittaa tällä nimenomaisella asiantuntijuutta edellyttävällä resurssilla ja alueella. Sama peruste pätee vielä paremmin kaikkien merioikeusasioitten siirtämiseen muista kärjäoikeuksista Helsingin kärjäoikeuteen. Jään kysymään, miksi näin tehdä, lisäresurssoida yhtä kärjäoikeutta, kun ilman resurssilisäystä ja valtavan suurella asiantuntemusinfrastruktuurilla asia olisi hoidettavissa toisella tavalla. Merioikeuksien ennakoitu käsiteltävien asioiden vuotuinen määrä ei aiheuta nimittäin lisähenkilöstön tarvetta Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa.

Puhemies! Koska Helsingin kärjäoikeuden laajentaminen entisestään ei näyttäisi olevan toiminnallisesti eikä taloudellisesti perusteltua ja koska Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa on aina käsitelty merioikeusasioita tähän asiapiiriin perehtyneitten tuomareitten avustuksella, on kaikki syyt lähteä siitä, että tämä asia perusteellisesti selvitetään, punnitaan ja arvioidaan asianomaisessa valiokuntakäsittelyssä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 258/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

15.45 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rikosoikeudellinen vastuu on perinteisesti koskenut yksilöitä eli luonnollisia henkilöitä ja heidän moitittavia tekojaan. Vuonna 1995 tätä vastuuta täydentämään otettiin käyttöön yhteisöihin eli oikeushenkilöihin kohdistuva rangaistusvastuu muutamissa vakavissa rikostyypeissä. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta on sen jälkeen laajennettu koskemaan muita rikoksia.

Tällä hallituksen esityksellä oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi törkeään kirjanpitorikokseen. Rangaistusvastuun kohdistumista törkeässä kirjanpitorikoksessa myös oikeushenkilöön voidaan pitää oikeudenmukaisena. Törkeä kirjanpitorikos on jo itsessään vakava ja usein myös suunnitelmallinen rikos, ja sitä voidaan hyödyntää muiden rikosten kuten taloudellisten rikosten, verorikosten ja lahjusrikosten peittelemiseen. Tämä esitys tehostaa näin ollen tällaisen rikollisuuden torjuntaa. Se myös osaltaan edistää

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

oikeudenmukaista kilpailua. Samalla esityksellä toteutetaan OECD:n lahjonnanvastaisen työryhmän Suomea koskevassa maaraportissaan esittämää suositusta.

Ehdotuksella on sen valmistelun yhteydessä ollut hyvin laaja kannatus.

15.47 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää hallitusta johdonmukaisesta ja periksiantamattomasta työstä paremman Suomen puolesta, vaikka päinvastaisia puheenvuorojakin on välillä esitetty. Tällä esityksellä oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotetaan myös törkeään kirjanpitorikokseen. On selvää, että tämä osaltaan kitkee korruptiota, vaikka tosin Suomessahan tutkimusten mukaan ei korruptiota juuri olekaan vaan sitä kutsutaan meillä maan tavaksi. Tätäkin esitystä lukiessa tulee mieleen se kestokysymys, jonka olen esittänyt monesti aiemminkin: Kuinka tätä esitystä ei ole tehnyt jo joku aiempi hallitus? Miksi sen täytyi odottaa tänne asti? Lakia esitetään tulevaisuuteen voimaan mahdollisimman pian, mutta miksei se esimerkiksi tullut voimaan vuonna 2010, kun asia ensimmäistä kertaa tuli esille ja siihen kiinnitettiin huomiota hallituksen esityksessä mainituin perustein?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle vesilainsäädännön käyttöoikeussääntelyn uudistamiseksi

Hallituksen esitys HE 262/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.48 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on uudistaa vesitaloushankkeen toteuttamiseen liittyvää kiinteän omaisuuden lunastamista ja käyttöoikeuden perustamista koskevaa sääntelyä. Tavoitteena on saattaa vesilain omaksi lunastamista ja käyttöoikeuden perustamista koskevat säännökset kaikilta osin sopusointuun perustuslain perusoikeuksien rajoittamista koskevien säännösten kanssa. Vesilain käyttöoikeussäännökset tulevat sovellettaviksi jokseenkin kaikenlaisissa ja -laajuisissa vesitaloushankkeissa aina yksittäisestä laiturista laaja-alaiseen säännöstelyhankkeeseen.

Käyttöoikeusharkinnassa on kyse siitä, saadaanko ja millä edellytyksillä toisen aluetta käyttää hankkeen toteuttamiseen, ei hankkeen sallittavuudesta sinänsä. Uudistuksen tarkoituksena ei ole ollut vesitaloushankkeen toteuttamisedellytysten muuttaminen, vaan käyttöoikeussääntelyn muutokset on pyritty mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan siten, että niiden vaikutukset hankkeiden toteuttamiseen jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Voimassa olevan sääntelyn pääasiallinen epäkohta on, että se hämärtää perustuslain turvaamaa omaisuudensuojaa salliessaan pakkolunastuksen tai siihen vaikutuksiltaan rinnastuvan käyttöoikeuden myöntämisen myös yksityiseen tarpeeseen. Tästä on tarkoitus luopua. Jatkossa vesioikeudellisissa menettelyissä on varmistettava, että yksityistä tarvetta palvelevan hankkeen hyväksi ei voida myöntää oikeutta lunastaa aluetta omaksi tai siihen vaikutuksiltaan rinnastuvaa käyttöoikeutta. Käyttöoikeudesta tai käytön rajoituksista johtuva tosiasiallinen vaikutus kiinteistön käyttöön saattaa vaihdella jokseenkin merkityksettömästä aina omistajan käyttövallan lähes täydelliseen pois sulkeutumiseen.

Lainsäädännöllinen haaste syntyy siitä, että hankkeiden erilaisuudesta johtuen ennalta ei voida tyhjentävästi määritellä, onko asiassa kyse hyväksyttävästä käytön rajoituksesta vai valtiosääntöoikeudellisesta pakkolunastuksesta. Esityksessä on lähdetty siitä, että lakiin sisällytetään kriteeristö tämän seikan arvioimiseksi ja kysymys ratkaistaisiin lupamenettelyssä tapauskohtaiseen harkintaan perustuen.

No, mitä ehdotetut muutokset sitten merkitsevät hankkeiden toteuttajan näkökulmasta? Lain valmisteluvaiheessa laadittujen arvioiden mukaan muutoksilla ei olisi merkitystä lukumääräisesti suurimpaan osaan hankkeista. On kuitenkin tunnistettu kaksi hanketyyppiä, joiden toteuttamiseen muutoksilla saattaa olla vaikutusta: uudet pienet vesivoimalaitokset ja vedenkorkeuden nostohankkeet. Pysyvän käyttöoikeuden perustamista vesivoimaan on vakiintuneesti pidetty valtiosääntöoikeudellisena pakkolunastuksena, ja pienellä vesivoimalaitoksella ei välttämättä ole lain edellyttämää merkitystä energiahuollon turvaamisen kannalta. Tämänkaltaisten hankkeiden määrä on kuitenkin arvioitu pieneksi. Vesistöjen virkistyskäytön parantamiseen tähtääviin hankkeisiin puolestaan saattaa liittyä muiden toimenpiteiden ohella myös vedenkorkeuden nostaminen. Tämä edellyttää usein toisen omistaman alueen saattamista veden alle, jolloin kyse saattaa olla valtiosääntöoikeudellisesta pakkolunastuksesta. Sääntely on pyritty rakentamaan siten, että se tunnistaisi erilaiset tilanteet, jotta keskivedenkorkeuden nostaminen voisi edelleen olla mahdollista vesistöjen kunnostushankkeiden yhteydessä, vaikkakaan ei ehkä enää kaikissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on eri hankkeilla pyrkinyt purkamaan tarpeettomaksi arvioitua sääntelyä. Käsillä olevan esityksen pääasialliset tavoitteet ovat toisaalla, mutta tässäkin yhteydessä on pyritty keventämään sellaista sääntelyä, jonka tuottama lisäarvo on ollut vähäistä. Voimassa olevassa laissa erilaisten johtojen sijoittaminen valtavyöhykseen on edellyttänyt aina lupaa hankkeen vaikutuksista riippumatta. Suuri osa näistä hankkeista on vaikutuksiltaan ja toteuttamistavaltaan samantyyppisiä, eikä niihin liity tapauskohtaista harkintaa edellyttävää ohjaustarvetta. Tällaiset hankkeet esitetään siirrettäväksi lupamenettelyn piiristä ilmoituksenvaraisiin hankkeisiin.

15.52 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tässä esitetyt asiat saattavat monista tuntua pieniltä, näin maaseudun asukkaana huomaa, että varsin monta kohtaa, mitä tämä lainsäädäntö koskee, on jo tullut esimerkiksi valtuustourani aikana vastaan, tyyliin johtojen sijoittaminen tai vesiputkien sijoittaminen veden yli on ollut kohtuuttoman hankalaa. Luulisin, että nyt tämä asia helpottuu. Kyse ei ole ollut niinkään siitä, etteivätkö loppujen lopuksi esimerkiksi kaikki, jotka omistavat osuuden yhteisiin vesiin, olisi halukkaita, mutta jo pelkkä tavoittaminen on ollut erittäin työlästä. Katson, että tässä edetään erittäin hyvin tässä norminpurkuasiassa.

Toinenkin asia, jonka, ministeri, nostitte, on se, miten vedenkorkeuden säätö vaikuttaa eri tahoihin, ja se ei olisi ihan niin yksiselitteistä, että katsottaisiin yleishyödyllisiksi esi-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

merkiksi matkailuhankkeet. Se on mielestäni erittäin hyvä. Meillä oli erittäin vaikea tilanne oman ison Kivijärven kohdalta siinä, että siellä oli erityyppisiä intressejä. Nyt on ehkä hyvä, että tämä selkeytyy, niin kuin monelta muultakin kohdalta.

Mutta oikeastaan varsinainen syy, minkä takia halusin jäädä tänne istuntoon, on se, että tässä puhutaan myöskin oikeuksista pohjavesiin. Haluaisin, että tätä keskustelua käydään. En tiedä, onko tämä tulossa maa- ja metsätalousvaliokuntaan, toivoisin, että myös sinne, mutta ainakin niissä valiokunnissa, missä tätä keskustelua käydään, pohdittaisiin syvällisemminkin... — Taisi aika loppua. Jatkanko sieltä vai tästä loppuun?

Puhemies Maria Lohela: Voitte jatkaa, 2 minuuttia tuli juuri täyteen. Siis voitte jatkaa, anteeksi, täältä puhujakorokkeelta, kun 2 minuuttia paikalla tuli juuri täyteen. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Niin, ajattelin, että kun esimerkiksi kaivoslaissa meillä on aika selkeät pelisäännöt, miten tällaiset valtaukset toimivat, niin itse asiassa meillä ei likikään niin selkeitä pelisääntöjä tässä pohjaveden puolella ole. Haluaisin, että täällä ihan käytäisiin keskustelua siitä, kuka omistaa veden. Nythän tämä omistusoikeus ei ole liittyväinen mitenkään siihen maanomistukseen, joka siinä päällä on. Kuitenkin vastuut ja velvollisuudet siitä veden kunnossa pitämisestä on aina niillä ihmisillä, jotka sen maan omistavat, ja joskus voisinkin ajatella, että tuntuisi aika kohtuuttomalta, jos jossain vaiheessa sitten tämä ikään kuin omistajuus menisi jopa ulkomaisiin käsiin. Tästä on esimerkkejä, että on sulassa sovussa erittäin hienosti edetty, ja maanomistajallahan on oikeus omaan vesihuoltoonsa sitten, jos se turmeltu ikään kuin sillä, että joku rupeaa tekemään pohjavedellä bisnestä. Tätä on hienosti hoidettu esimerkiksi jossain Lestijärvellä, ja paikalliset ihmiset ovat tyytyväisiä, että on syntynyt valtava määrä työpaikkoja. Mutta entäpä jos mietitään, miten rajallinen resurssi tämä puhdas vesi ylipäätään maapallolla on, ja mietitään vaikka TTIP-sopimuksen aikaansaannoksia siitä, miten ne yhtiöt, jotka ovat sijoittaneet niin sanotusti vesiomaisuuteen, kansainväliset, isot yhtiöt, ovat haastaneet jopa valtioita sitten oikeuteen siitä, etteivät saisi näitä varoja sitten käyttäkään, ja Kanadan valtio muun muassa on joutunut maksamaan sitten tällaiselle suurelle yritykselle.

Jos tullaan siihen tilanteeseen, että esimerkiksi nykyinen suomalainen vedenpullottaja myisi sitten oikeuksiaan ulkomaisille, tai mikseipä voisi tulla ulkomaisia omistajia aivan suoraankin, niin minusta olisi hyvä käydä etukäteen tällaista keskustelua, mitkä ovat pelisäännöt, voiko meillä tulla keitä tahansa toimijoita, kun tiedetään, että se vesi on rajallinen resurssi ja sen vuoksi tullaan käymään vielä sotia maapallolla. Oikeastaan tässä oli se syy, minkä takia halusin puheenvuoron. Haluaisin, että vaikka ministerikin perehtyisi tai pistäisi perehtymään virkamieskuntaansa tähän asiaan ja siitä käytäisiin ihan asianmukainen keskustelu täällä eduskunnassa.

15.57 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä lakikokonaisuus, se, että tästä vesiasiaakin keskustellaan muutenkin. Koska kuka omistaa veden? Veden omistus ja vesiasiat ovat meille suomalaisille niin itsestäänselvä asia, että siitä ei monesti muisteta edes keskustella.

Ja nyt sitten tämä vesiasia tuli näiden pohjavesien ja näitten osalta tässä esille, mutta toinen asia on myöskin nämä vesialueiden vesioikeuden omistamiset. Elikkä siinäkin on se, että vettähän ei varsinaisesti omisteta, mutta omistetaan vesioikeudet, siihen liittyvät ka-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

lastusasiat ja kaikki nämä. Ja nämä vesialueet ovat omistukseltaan hyvin pirstaleisia, ja pirstaleisuuden osalta toivoisin, että me voisimme ottaa käsittelyyn myöskin sen, miten me saisimme yhtenäistettyä näitä jakokuntia, että me saisimme vähemmän jakokuntia, minkä jälkeen me voisimme näitä vesialueittenkin asioita alkaa paremmin oikeudellisesti hoitamaan.

Vielä sen verran näistä vesialueitten omistajien oikeuksista, että muun muassa kun tehtiin uutta kalastuslakia, niin siinä vesioikeuden omistajien asema romuttui aika rajusti, sillä tänä päivänä ei välttämättä enää ymmärretä sitä, että mikä on vesioikeuden omistajan rooli ja merkitys näissä asioissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 263/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.59 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vangeille maksettaviin taloudellisiin etuuksiin liittyviä säännöksiä. Tavoitteena on muuttaa säännöksiä siten, että vangeille maksettavat etuudet kannustaisivat vankeja nykyistä paremmin osallistumaan rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisiin toimintoihin. Tavoite on samalla yksinkertaistaa näiden etuuksien maksamista.

Ehdotuksen mukaan kaikille vangeille ja tutkintavangeille maksettaisiin käyttörahaa vankilassaoloajalta. Tämä raha olisi tarkoitettu lähinnä välttämättömien perustarvikkeiden hankintaan. Se on noin 50 euroa kuukaudessa.

Lisäksi toimintoihin osallistuville vangeille maksettaisiin toimintarahaa tai palkkaa. Toimintarahaa olisi noin 100–200 euroa kuukaudessa, palkka noin 500 euroa kuukaudessa. Toimintarahaa maksettaisiin päivärahana toimintoihin osallistuville vangeille. Toimintarahaa voitaisiin maksaa kolmen tasoisena ottaen huomioon erityisesti rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden edistymisen. Toimintarahan lisänä voitaisiin edelleen maksaa provisiota valmistuneiden työsuoritteiden perusteella esimerkiksi kokoonpano- ja pakkaustöissä. Palkkaa maksettaisiin vain niin sanottuna avolaitostyönä muun kuin Rikosseuraamuslaitoksen lukuun tehtävästä työstä.

Nämä muutokset toteutettaisiin kustannusneutraalisti. Lisäksi esitetään muutoksia muihin yksittäisiin säännöksiin. Keskeisin muista säännösmuutoksista olisi, että kuljettaessa

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

vankeja tai tutkintavankeja kaikki kuljetettavat henkilöt olisi tietyin edellytyksin mahdollista sitoa kuljetuksen ajaksi. Nykyisten säännösten nojalla sitominen on arvioitava erikseen jokaisen yksittäisen vangin osalta.

16.01 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vankeuslakia, tutkintavankeuslakia ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia. Esitys on kokonaisuutena erittäin hyvä ja tasapuolistaa ja yhdenvertaistaa vankien kohtelua sekä lisää heidän turvallisuuttaan.

Esityksessä ehdotetaan, että kaikille vangeille maksettaisiin jatkossa käyttörahaa vankilassaolon ajalta sekä tämän lisäksi toiminnoissa oleville vangeille maksettaisiin toimintarahaa. Tämä on perusteltu ehdotus, kuten ministeri juuri äsken kertoi.

Toinen esityksen keskeinen ehdotus on, että vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädettäisiin mahdollisuudesta sitoa kaikki kuljetettavat vangit lyhytaikaisen kuljetuksen ajaksi. Pääsääntönä olisi edelleen, että vangin sitomisesta päätettäisiin yksilökohtaisen harkinnan perusteella. Ehdotus mahdollistaisi jatkossa vankien ja tutkintavankien sitomisen nykyisestä yksittäistapauksellisesta harkinnasta poiketen kuljetuksen turvallisuuteen yleisemmin liittyvien seikkojen perusteella. Mielestäni tämä on merkittävä uudistus, kun ajatellaan turvallisuutta kokonaisuutena. Kun vanki voidaan sitoa tai raudoittaa käsirautoilla, vankikuljetusten turvallisuus voidaan taata nykyistä paremmin. Pitää muistaa, että kyse voi olla myös vangin omasta turvallisuudesta huolehtimisesta. Ei olisi ensimmäinen kerta, kun kuljetuksen aikana vangit kävisivät toisiinsa kiinni ja toinen vahingoittuisi. Tällä uudistuksella parannettaisiin jatkossa myös niin sanotun pelkäävän vangin asemaa kuljetuksen aikana. Pelkät osastot kuljetuksissa eivät ole aina mahdollisia. Mielestäni käsirautoja ja sitomista tulisi käyttää mieluummin liian herkästi kuin sitä peläten — tämä kommentti perustuu käytännön kokemukseen.

16.03 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Minun on helppo jatkaa edustaja Kulmalan puheenvuorosta, koska kiinnitän huomiota hallituksen esitykseen siltä osin kuin siinä käsitellään mahdollisuutta sitoa vanki kuljetuksen ajaksi. Pidän esitystä perusteltuna erityisesti sen vuoksi, että monet vangit tietävät nykyään oikeutensa erittäin hyvin ja voivat tehdä helposti valituksia, jos laissa on joku aukko paikka. Lisäksi muutenkin perusoikeusmyönteinen laintulkinta edellyttää tarkkarajaista sääntelyä, kun kyse on ihmisen henkilökohtaisesta koskemattomuudesta.

Tämä esitys on hyvä esimerkki siitä, että elävässä elämässä havaitaan lainsäädännössä sellainen puute, joka aiheuttaa ongelmia viranomaiselle ja yhteiskunnan turvallisuudelle. Sellaiseen on pystyttävä puuttumaan heti. Toivottavasti lakimuutos antaa paremmin viranomaisille mahdollisuuksia vankikuljetusten turvallisuuden parantamiseksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistelmärangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 268/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.04 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt annettavalla hallituksen esityksellä ehdotetaan lainsäädäntöön lisättäväksi säännökset uudenlaisesta rangaistuksesta, joka koostuisi ehdottomasta vankeudesta ja sen jälkeisestä valvonnasta. Seuraamus olisi nimeltään yhdistelmärangaistus. Yhdistelmärangaistus voitaisiin tuomita vakavan rikoksen uusijalle, jota on pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Ensikertalaista ei tähän rangaistukseen tuomittaisi. Yhdistelmärangaistus korvaisi nykyisen koko rangaistusajan suorittamisen vankilassa.

Nykyään koko rangaistusaikaa suorittavat vangit vapautuvat säännönmukaisesti vankilasta suoraan yhteiskuntaan vailla valvontaa ja tukea. Tämä on ongelma, koska kysymys on kaikkein vaarallisimmista vangeista, jotka erityisesti tarvitsisivat näitä toimenpiteitä heidän uusimisriskinsä vähentämiseksi.

Kysymyksessä on yksi tuomio, joka koostuu kahdesta osuudesta: vankeusajasta ja valvonta-ajasta. Valvonta-aika olisi siis osa yhdistelmärangaistusta koskevaa tuomiota. Valvonta-aika kestäisi aina vuoden. Yhdistelmärangaistukseen tuomitsemisen edellytykset olisivat samat kuin koko rangaistusajan tuomitsemisen edellytykset nykyään ovat. Järjestelmä pysyisi ehdotettavaa valvontaa lukuun ottamatta lähes nykyisellään.

Esityksessä ehdotettavan valvonta-ajan sisältö määriteltäisiin muun muassa vangin yksilöllisen riskiarvion perusteella. Valvottavan keskeisimmät lakisääteiset velvollisuudet valvonta-aikana olisivat asunnossa pysyminen määrättyinä aikoina, päihteettömyys valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvissä tilaisuuksissa, toimintaan osallistuminen ja valvontaan sitoutuminen. Valvonta-ajan velvollisuuksien törkeästä rikkomisesta voisi seurata, että tuomioistuin muuttaisi valvonta-ajasta jäljellä olevan ajan ehdottomaksi vankeudeksi. Valvonta-aikaan sisältyisi aina henkilökohtaisia valvontatapaamisia sekä muuta rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa. Valvonta merkitsisi sekä kontrollia että tukea. Siitä hyötyvät niin yhteiskunta kuin valvottava. Yhdistelmärangaistus olisi yleisen kriminaalipoliittisen linjan mukainen. Kyseessä olisi siis asteittainen ja hallittu, tuettu siirtyminen takaisin yhteiskuntaan.

Nykyään koko rangaistuksen vankilassa suorittaneet syyllistyvät melko usein vakaviin väkivaltarikoksiin suhteellisen pian vapautumisensa jälkeen. Ehdotettava valvonta-aika tulisi todennäköisesti vähentämään heidän uusintarikollisuuttaan, koska valvonnan sisällöllä puututtaisiin uusimisen keskeisiin riskitekijöihin.

Esitys ankaroittaisi seuraamusjärjestelmää jonkin verran. Koska uudistus koskisi hyvin pientä vankiryhmää, uudistuksen vaikutus rikollisuuden määrään olisi vähäinen. Ehdote-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

tut muutokset olisivat toteutettavissa käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa, joten ne eivät edellyttäisi lisäresursseja. — Kiitos.

16.08 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että nämä hallituksen esitykset esitetään niin selkokielellä, todella hyvin ymmärrettävästi.

Kuten ministerikin sanoi, niin tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muodostettavaksi uudenlainen rangaistus, joka koostuisi ehdottomasta vankeudesta ja sen jälkeisestä valvonta-ajasta. Valvonta-ajan sisältö määriteltäisiin yksilöllisesti ottamalla huomioon vangin vaarallisuus. Päihitteettömyyden vaatimukseen myös panostetaan, mikä on todella tärkeää. Sanotaanhan, että vankilat olisivat puolillaan, jos ei alkoholia olisi, joten tämä päihitteettömyyteen perehtyminen ja vankien auttaminen siitä pois, alkoholista nimittäin, ja päihitteettömäksi siirtyminen on todella tärkeää.

Tarkoitus on, että valvonta-ajan jälkeen henkilö pääsisi yhteiskuntaan kiinni, ja tämän hyödyttäisi ihan kaikkia. Jos tulokset osoittautuisivat hyväksi, niin mahdollisesti oltaisiin ehkä käytäntöä laajentamassa myös lievemmän rikoksen uusijoille.

Ja vielä sanoisin, että kansalaisille ja koko oikeusjärjestelmälle tärkeintä olisi, että päätökset yleensä oikeusjärjestelmistä olisivat oikeudenmukaisia ja etteivät oikeusprosessit todella kestäisi niin kauan kuin joskus kestävät. Tässä oli taannoin justinsa Turun Sanomissa eräs yrittäjä, jonka oikeusprosessi käräjäoikeudesta hoviin kesti 10 vuotta: käräjäoikeus tuomitsi jyrkästi, hovioikeus vapautti, mutta tällä välillä hän oli menettänyt kaiken. Se joskus ihmetyttää, että käräjäoikeuden ja hovioikeuden tuomiot, joskus korkeimmankin oikeuden tuomiot, ovat niin erilaiset.

16.10 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Esitetty yhdistelmärankaistus tulee kyseeseen vain kaikkein vaarallisimpien rikollisten kohdalla eikä olisi siis kovin yleinen rangaistuslaji. Kyse on vakavien rikosten uusijoista, jotka muutoin istuisivat ehdottoman tuomionsa kokonaisuudessaan loppuun asti. Täytyy muistaa, että kovinkaan usein vankeuteen tuomittu ei oikeasti istu vankilassa tuomiossa mainittua aikaa.

Meillä on Suomessa jo nyt mahdollisuus ehdonalaiseen rangaistukseen. Tuolloin ehdottomassa vankeudessa istunut rikollinen pääsee vapaaksi ja suorittaa loppuosan rangaistuksesta vapaalla jalalla. Kyse ei ole ehdollisesta vankeudesta, huom. sana "ehdollinen", vaikka nimi onkin samankaltainen. Ehdollisessa ei istuta vankilassa ollenkaan.

On vakavasti pohdittava, onko tällainen uusi rangaistuslaji tarpeellinen. Senhän voi perustellusti kokea jälleen lieventävän meidän jo nyt melko lievää rangaistusjärjestelmää. Toisaalta tietysti tavoite on oikea: puuttua juuri siihen ajankohtaan, kun rikollinen vapautuu vankilasta. Tuolloinhan tutkitusti uusimisriski on erittäin korkea. Jos tämä rangaistuslaji hyväksytään, niin sen toimeenpano on valvottava tarkasti ja aikanaan tehtävä johtopäätökset, onko rangaistuksen käytöllä ollut todellista vaikutusta rikollisten käytökseen.

16.12 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Minusta on oikein hyvä, että erilaisia muotoja tarkastellaan ja etsitään, koska kuitenkin vankilassaoloaika on ensinnäkin kallista ja toisaalta siinä henkilö ei kyllä kovin paljon kuntoudu takaisin yhteiskuntaan. Nämä rikokset ovat sentyyppisiä, että niistä tulee pitkiä rangaistuksia elikkä siinä monta vuotta ollaan pois tavallisesta elämästä.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Tarkistan ministeriltä: onko se niin, että jos saa esimerkiksi 12 vuoden määräaikaisen rangaistuksen, niin sisältyykö se yksi vuosi siihen vai onko se siihen päälle? Minä en nyt ihan sitä ymmärtänyt tästä. Yritin tätä vähän tavata, en ehkä osannut etsiä esimerkkiä, koska se varmaan olisi löytynyt. Mutta vastatkaa, jos tuossa osaatte.

Mutta ehkä tuossa murhan kohdalla olisin voinut miettiä, onko se esimerkiksi semmoinen rikos, että voisiko sitä vaarallisuusarviota ensikertalaisellekin miettiä. Tässä nyt on ollut varmasti näin, että lähdetään katsomaan näistä rikoksenuusijoista, koska siinä on takana hyvin pitkä vankeusaika ja armahduksen kautta sitten päästään vapauteen, eli siinä ollaan aika kauan vankilassa. Ehkä sentyypisissä olisi sen vaarallisuusarvion voinut ensikertalaisellekin tehdä. Mutta hyvä näin, että lähdetään nyt ottamaan selvää tästä, mitä tuloksia tästä saadaan.

16.13 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kun rangaistuksista puhutaan, niin tuli mieleen keväällä tekemämme aloite — sanoin monikossa, koska allekirjoittajia oli yli 160 kappaletta — jonka sisältönä oli se, että oikeus syyttää taposta ei vanhennu. Tämä aloite liittyi Nokialla tapahtuneeseen tappoon 80-luvulla. Sitä ei ole saatu selville, ja nyt se tutkinta on jouduttu lopettamaan, koska vaikka tekijä saataisiin selville, syyteoikeutta ei enää ole. Aloite meni lakivaliokuntaan, ja ymmärtääkseni siitä on sitten oikeusministeriö antanut lausunnon, mutta se ei ole sitten taas julkinen asiakirja, se on valiokunnassa. Haluaako ministeri millään tavalla avata sitä, mitä mahdollisesti ministeriössä on asiasta tuumailtu ja miten ehkä asia voisi edetä?

16.14 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa herra puhemies! Osaltani ehkä osaan joihinkin kysymyksiin vastata.

Edustaja Meren kysymys siitä, miten tämä nyt menee: Tämä menee niin, että siinä on se ehdoton vankeus ja sen jälkeinen vuoden pituinen valvonta-aika. Näin se menee.

Edustaja Kiurun kysymykseen: otan selvää, missä mennään tämän asian suhteen.

Ylipäätään tästä yhdistelmärangaistuksesta sen verran, että kun oltiin tuolla vierailulla Hämeenlinnassa vankilassa ja siellä tämä oikeastaan ensimmäisen kerran tuotiin julkiseksi, kun siellä oli rikostoimittajia paikalla, niin kyseisen vankilan johtaja, siis ammattilainen, piti tätä yhdistelmärangaistusta hyvänä asiana, ja nimenomaan sen takia että nämä ihmiset eivät mene niin kuin tyhjän päälle. Kun se kokemus tulee sieltä, niin itse arvostan sitä. Ylipäätään, täällä istuu salissakin ihmisiä, jotka ovat alan ammattilaisia, ja heiltä saa arvokasta palautetta tästä. Sitä pidän suuressa arvossa, koska se palaute tulee kokemuksen kautta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 269/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.16 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on tehostaa liiketoimintakiellon käyttämistä. Sen ehdotukset perustuvat pääosin vuosien 2012—2015 harmaan talouden torjuntaohjelmaan.

Esitys sisältää ehdotuksen liiketoimintakieltolain soveltamisalan laajentamisesta yksityisen elinkeinonharjoittajan ammattitoimintaan. Merkitystä ei olisi enää sillä, harjoittajako yksityinen elinkeinonharjoittaja liike- vai ammattitoimintaa. Ehdotus perustuu kirjanpitolain muutoksiin, jotka ovat tulleet voimaan vuoden 2016 alussa. Uudistetussa kirjanpitolaisissa liike- ja ammattitoimintaa koskevat samat velvollisuudet eikä näiden kahden toiminnan luonnetta tarvitse enää erottaa toisistaan. Vastaavaa ratkaisua ehdotetaan liiketoimintakieltolakiin.

Liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksiä muutettaisiin siten, että liiketoimintakiellon määräämisen perusteena ei voisi olla lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyöminen, jos laiminlyönti johtuu maksukyvyttömyydestä. Lakiin omaksuttaisiin periaate, jonka mukaan yksinomaan normaalin yrittäjäriskin toteutuminen ja yritystoiminnan muuttuminen kannattamattomaksi ei voi olla liiketoimintakiellon määräämisen perusteena. Myös muilta osin tarkennettaisiin liiketoimintakiellon määräämisen perusteita, kun kyse olisi lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyönnistä: kyse ei olisi rikollisesta menettelystä, joka on toinen liiketoimintakiellon määräämisen peruste.

Mainitut tarkennukset liittyvät siihen, että esityksen mukaan myös liiketoimintakieltolaissa tarkoitettu valvontaviranomainen, kuten veroviranomainen, saisi oikeuden pyytää liiketoimintakiellon edellytysten tutkintaa. Myös konkurssilaissa tarkoitettu pesähoitaja voisi esittää tutkintaa koskevan pyynnön. Pyyntö voitaisiin esittää, kun kyse olisi lakisääteisten velvollisuuksien olennaisesta laiminlyönnistä mutta ei rikollisesta menettelystä. Voimassa olevan lain mukaan tällaisen pyynnön voi esittää vain syyttäjä.

16.18 Ilkka Kanerva kok: Anteeksi, arvoisa herra puheenjohtaja, minä käyn täällä ikään kuin tämmöistä arvoisan oikeusministerin peruskurssia läpi kuullakseni avarasti tämän istunnon sisältöä, mutta tähän nimenomaiseen kohtaan, puhemies, minulla ei ole mitään omaperäistä lisättävää. [Naurua]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

14. Hallituksen esitys laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 259/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu

16.19 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen yhtenä strategisena tavoitteena on toimintatapojen uudistaminen. Sitä tehdään digitalisaation keinoin, luvitusta sujuvoittamalla ja tarpeettomia valituksia rajaamalla. Tässä on myös saatu tuloksia aikaan. Nimittäin kun Elinkeinoelämän keskusliitto hiljattain julkaisi arvion lupapäätöksiä odottavien investointien jonon pituudesta, niin se on parissa vuodessa lyhentynyt noin 700 miljoonalla eurolla, mutta edelleen 2,9 miljardilla meillä on eri lupaprosessin vaiheessa olevia investointihankkeita. Tuo jonon lyheneminen ei johdu siitä, että yritykset investoisivat laiskemmin, vaan yritykset investoivat tällä hetkellä vilkkaammin, ja olen tyytyväinen, että olemme pystyneet tuota jonoa eri toimilla jo nyt lyhentämään. Näitä toimenpiteitä liittyy luonnonsuojelulain muutoksiin, ympäristönsuojelulain muutoksiin, maankäyttö- ja rakennuslain muutoksiin. Mutta tätä työtä on syytä jatkaa, ja tämänpäiväinen pöydällä oleva esitys tuo ympäristövaikutusten arviointiin joitakin sujuvoittavia muutoksia. Tarkoitus on, että eri ympäristömenettelyjä voidaan yhdistää, mutta samalla sitten tietenkin kiinnitetään entistä enemmän huomiota niihin todella merkittäviin ympäristövaikutuksiin.

Uuden lain myötä tuohon hyvään prosessiin tulee monia muutoksia, ja peräti 15:tä muuta lakia muutetaan myös. Ehkä merkittävin mainittava asia on mahdollisuus ennakkoneuvotteluun, jossa yva-yhteysviranomainen, muut viranomaiset ja yva-hankkeesta vastaava hahmottelevat yhdessä tuota arviointiprosessia. Tästä ennakkoneuvottelusta on saatu hyviä kokemuksia täällä ympäristölupapuoella, ja juuri se on saanut kiitosta toimijoilta ja yrittäjiltä ja on yksi syy luvituksen nopeutumiseen. Näitä toimintojen yhdistämisiä tapahtuu taas siten, että ympäristövaikutusten arvioiminen ja hankekaavoituksen arvioiminen voidaan nyt tehdä samassa menettelyssä ja myös luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi voidaan yhdistää yva-menettelyyn. Näiden muutosten arvioidaan lyhentävän käsittelyprosesseja useilla kuukausilla niissä hankkeissa, missä tämänkaltaisia toimia tarvitaan.

Mutta tämä on todellakin vain yksi muutos tässä sujuvoittamisessa, toimintatapojen muutoksessa. Lisää seuraa siitä, että olemme valmistelemassa ympäristöllisten lupien yhden luukun periaatetta, sähköistä lupahakua sekä sitä, että osa nyt ympäristöluvitettavista asioista siirtyy ilmoitusmenettelyn pariin, mutta näistä kuullaan myöhemmin, kun asiat valmistuvat. Tärkeintä on, että hankkeitten sujuvoittaminen etenee.

16.22 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Tiilikaiselle tämänkin asian eteenpäinviemisestä. Ympäristöministeriö on osoittanut nyt sitten todella paljon, että on alettu töihin byrokratian purkamiseksi ja toimintojen järkevöittämiseksi,

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

jotta me voisimme tässä yhteiskunnassa saada myöskin kannattavuutta ja tuloksia aikaiseksi. Ilman näitten asioiden eteenpäinviemistä me emme saisi yhteiskuntaa nousuun.

Ympäristönsuojeluvaliokunnalle on tänäänkin tässä istunnossa osoitettu paljon töitä, useita hallituksen esityksiä on nyt tullut meille käsittelyyn, mutta otan nämä kyllä iloisena vastaan, sillä näillä saadaan todella tuloksia aikaiseksi. Tämä kyseinen lakiesitys ympäristövaikutusten arvioinnista on todellista byrokratian purkua, järkevöittämistä. Tosin tämä on vasta ensimmäinen askel tässä isommassa prosessissa, sillä minä odotan tämän jälkeen vielä paljon lisääkin toimenpiteitä. No, hyvä, että tämä saadaan nytten edes kunnolla liikkeelle.

Tässä nyt sitten on hyvä, että ympäristövaikutusten arvioinnissa voidaan jatkossa enemmän ja enemmän keskittyä olennaisiin asioihin, ja se todellakin, että arviointeja voidaan tehdä yhdessä, ettei tehdä joka ikistä arviointia erikseen.

Itse olin töissä ennen tänne eduskuntaan tulemista Savukosken kunnalla. Savukosken kunnassa viimeinen virka, jota hoidin siellä, oli elinkeinoasiamies-kunnansihteerin virka. Soklin ympäristövaikutusten arviointi ja ympäristölupa-asiat olivat se, joka työllisti minua todella paljon. Minun pöydälleni tuli sen prosessin aikana uskomaton määrä paperia! Siinä oli niin monta eri ympäristövaikutusten arviointiprosessia, että minä kyllä putosin ihan rehellisesti sanottuna kärryiltä kokonaan siitä, mikä ympäristövaikutusten arviointi milloinkin oli menossa. Jokaisesta oli monta senttiä paksu nippu paperia, oli sähkölinjan, oli tielinjan, oli ratalinjan ympäristövaikutusta, sitten oli itse kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointia. Minusta tuntui, ettei siinä ollut kukaan muukaan selvillä, missä kaikkialla siellä oltiin menossa. Ja joka ikisessä lupaprosessissa, joka ikisessä ympäristövaikutusten arviointiprosessissa kuultiin samat ihmiset ja jokainen varmuuden vuoksi laittoi omat allekirjoituksensa ja tekstinsä mukaan joka ikiseen ympäristövaikutusten arviointiin. Ja sitten yllätys yllätys: se ei ollut vielä kuin vasta ympäristövaikutusten arviointia, ja ympäristölupa käsiteltiin ja oli työn alla sitten kokonaan erikseen. Ja jokaisesta näistä asiasta tuli oma ympäristölupaprosessinsa. Kuka pysyi kärryillä? Minä en. Mutta sen minä tiedän, että paperia tuli paljon, ja tämä vei esimerkiksi minun, kunnan elinkeinoasiamiehen työajasta todella ison määrän. Kuinka paljon olisinkaan voinut tehdä töitä sen kunnan elinkeinotoiminnan ja -elämän kehittämiseksi? Nyt esimerkiksi tuo pieni kunta, reilun tuhannen asukkaan kunta, joutui käyttämään omien virkamiestensä työajasta todella ison ajan siihen, että luettiin niitä papereita ja järjesteltiin ja katsottiin, mikä on minkäkin hetken tilanne.

No nyt sitten on hyvä, että tämä laki tulee. Minä olen todella kiitollinen siitä, että tämä lakimuutos tulee, ja sitten olen oikein tyytyväinen, kun ympäristövaikutusten arviointia ja ympäristölupaprosessia voidaan käsitellä samoilla aineksilla yhtä aikaa.

16.26 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on erinomainen näyttö byrokratian purkutalkoista, niin kuin tuossa edellä jo todettiin. Ja tässä yhteydessä on kyllä syytä kiittää ministeriä ja ministeriön väkeä, että tämä on viety eteenpäin, erityisesti tämä arviointimenettelyjen yhdistäminen. Mutta arvelen, että tämä ennakkoneuvottelumenettely tuottaa kyllä paljon hyvää tulosta, kun tämä saadaan aikaiseksi.

Tuossa edustaja Maijala edellä kuvasi erityisesti tähän kaivoslakiin liittyviä prosesseja niin, että ne ovat osoittautuneet hyvin kivuliaiksi yhteisölle. Äskен me puhuimme täällä vesilaista ja pohjavedestä ja siitä, kuka sen omistaa, niin tässä yhteydessä voisi tuoda tuohon kaivoslakiin liittyvän huolen. Siellä nimittäin malminetsintä ja maan varaus tätä etsintää varten voidaan tehdä vastoin maanomistajan tahtoa, ja olen saanut monta sydämisty-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

nyttä soittoa ja yhteydenottoa siitä, että "minun maalle voidaan tulla etsimään sellaisessa tarkoituksessa, jota en itse lainkaan hyväksy". Erityisesti uraaniin liittyen ja uraanialueilla tämä huoli on ollut kova.

16.28 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä kyseinen lakiesitys on tosiaankin tärkeä osa tätä byrokratian purkua. Tämä on silläkin tavalla merkittävä, että tässä on kyse hyvin eri kokoluokan laitoksista ja hankkeista, mihinkä tätä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan. Meillä kokoluokat lähtevät kaivoksesta, ydinvoimalasta aina sitten pienempiin, esimerkiksi tiettyihin jätehuollon yksiköihin, karjatalousrakennuksiin — ne ovat taas niitä pienempiä yksiköitä, joita tämä lupamenettely myöskin saattaa koskea — ja siinäkin mielessä on erittäin hyvä, että nyt tämä ennakkoneuvottelumenettely tulee käyttöön ihan lain tasolla. Tätähän on sovellettu tietyissä ely-keskuksissa jo jonkun aikaa, ja siitä on hyviä kokemuksia. Mutta se on ennen kaikkea siitä näkökulmasta hyvä, kun meillä on pieniä toimijoita. Kyllähän isoilla toimijoilla, kun ne toteuttavat tällaisia isoja voimaloita ynnä muita, on, sanottaisiinko, tätä lakimiesarmadaa ja muita resursseja kyllä hoitaa asiat näiltä osin. Mutta kun tämä on tavallaan kuitenkin kallis prosessi, sinänsä ihan perusteltu prosessi ja vaativa prosessi sille toimijalle, investoinnin suunnittelijalle, pyörittää, niin tämä ennakkoneuvottelumenettely on siitä erittäin tärkeä, että sillä myös turvataan vähän sitten näiden toimijoidenkin oikeusturvaa, jotka tähän yva-prosessiin ovat esimerkiksi oman investointinsa tai toiminnan muutoksensa kanssa sitten lähdössä. Ja tästä on kyllä syytä lausua kiitokset.

16.29 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Erilaisten menettelyjen sujuvoittamista ja sitä, että samaa asiaa ei tehdä eri nimikkeillä useampaan kertaan, vaan että asiallisesti samat tai sitten hyvin lähellä toisiaan olevat arviointimenettelyt voidaan yhdistää, kaikkea tätä, voi lämpimästi kannattaa.

Mutta tähän mennessä on jo näyttöjä tältäkin hallitukselta siitä, että sujuvoittamisen nimissä tosiasiallisesti myös heikennetään ympäristösäätelyä ja ympäristölainsäädännön noudattamisen valvontaa. Ja ympäristövaliokunnassa pitääkin huolellisesti myös tähän asiaan perehtyä ja pitää huoli siitä, että sinänsä ihan hyvän ja kannatettavan asian nimissä ei sitten heitetä lasta pesuveden mukana.

16.30 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tähän saakka tosiaan tämä yva-prosessi on ollut erittäin pitkä ja sekava, ja tälle selkiyttämiseksi on kyllä nyt selkeästi tarvetta. Täytyy esittää hallitukselle ja ministeri Tiilikaiselle kiitokset siitä, että tämän esityksen olette tänne eduskunnalle antaneet, koska selkeästikin tämä nyt parantaa tätä nykytilannetta.

Tärkeää tietysti olisi, kun erilaisia hankkeita arvioidaan, että niiden ympäristövaikutuksiin voitaisiin vaikuttaa jo näiden hankkeitten alkuvaiheessa. Tämähän ei missään tapauksessa tarkoita sitä, että luontoarvoista tai luonnonsuojelusta millään muotoa tingitään. Itse asiassa tämä ennakkomenettely suojelee luontoa nykyistä menettelyä paremmin. Näen myös, että nyt, kun me keskustelemme näistä yva-prosesseista, siitä selkeästä sektorikohtaisuudesta on nyt tultava pois ja otettava sellainen kokonaisvastuu. Näen, että tämä esitys on erinomainen ja se tuo tähän maahan parempaa sääntelyä kuin tähän saakka.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Maijala ja sen jälkeen ministeri Tiilikainen.

16.32 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Hassin puheenvuoroon haluaisin sanoa seuraavasti, kun hän sanoi, että tällä heikennetään ympäristönsuojelua niin kuin monilla muillakin vastaavilla esityksillä. (Satu Hassi: Enpä sanonut!) Minä sanoisin näin, että tämä on todellakin toisinpäin. Tällä pystytään keskittymään olennaisiin asioihin. Kun jokainen tietää, mistä asiasta missäkin vaiheessa pystyy puhumaan ja millä hetkellä asioihin vaikutetaan, niin uskon, että voimme keskittyä myös oikeisiin, olennaisiin ympäristönsuojelullisiin asioihin oikealla hetkellä, oikealla tavalla ja saamme paremmat tulokset aikaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Annetaan vielä puheenvuoro edustaja Hassille, kun nimi mainittiin, ja sen jälkeen ministeri Tiilikainen.

16.32 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Maijala ei nyt kyllä ihan tarkkaan kuunnellut sitä, mitä sanoin. Sanoin, että ympäristövaliokunnan käsittelyssä tulee kuitenkin olla tarkkana, jotta pidetään huoli siitä, että tässä yhteydessä ei heikennetä ympäristönsuojelun tasoa.

16.33 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia teille, hyvät edustajat, kommentteista. Mielelläni mainitsisin jokaisen nimen, ellei se johda sitten lisäkommentteihin. Sekin on tietysti eduskunnassa aina sallittua. Mutta kiitos kommentteista. Tässä hyvin olitte tunnistanee tämän sujuvoittamisen ja näitten ympäristövaikutusarviointimenettelyjen yhdistämisen niin valiokunnan puheenjohtajan kuin muitenkin edustajien puheenvuoroissa.

Haluan vielä korostaa tuota ennakoneuvottelumenettelyä. Nythän paras mahdollinen ympäristönsuojelullinen osaaminen ja monipuolinen kokemus meillä useimmiten löytyy sieltä ympäristöviranomaisen taholta. On hyvä, että se ennakkomennettely toimii, koska silloin se ympäristöviranomaisen osaaminen on jo vähän niin kuin neuvonnallisesti hankkeen suunnittelijalla käytössä. Ja tätä juuri kaivataan, ympäristöviranomaisten ja toimijoiden parempaa vuorovaikutusta. Sitä tämä lakiesitys osaltaan yrittää tuoda.

Uskon ja tietenkin toivon sitä, että valiokunta tekee tässä huolellista työtä ja katsoo, että tällä ei ole niitä heikentäviä kohtia, koska näin ei ole tarkoitettu, vaan tarkoitus on sujuvoittaa ja varmistaa ympäristönsuojelun hyvän tason säilyminen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta

Hallituksen esitys HE 260/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.35 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On suuri ilo tuoda tämä esitys eduskunnan käsittelyyn, onhan se merkkitapaus, että satavuotias Suomi juhluvuonna 2017 saa uuden kansallispuiston, juhla-kansallispuiston. Paitsi että kansallispuisto tietenkin edesauttaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä tuleville polville, se samalla edistää luontomatkailuun perustuvaa yrittäjyyttä tuolla Kainuussa ja luo tätä kautta uusia pysyviä sekä myös sesonkiaikaisia työllisyysmahdollisuuksia.

Biotalous ja puhtaisten ratkaisujen ministeriryhmä päätti esityksestäni tammikuussa, että juhluvuoden kansallispuisto perustetaan siis Suomussalmen Hossan ja Moilasenvaaran sekä Kuusamon kaupungin puolella sijaitsevan Julman-Ölkyn alueelle. Nuo alueet ovat jo tällä hetkellä valtion omistuksessa ja kuuluvat Natura 2000 -ohjelmaan.

Tuota valintapäätöstä tehtäessä oli käytännössä kaksi kandidaattia eli Hossa ja Porkkala. Tärkein valintaperuste tähän juhla-kansallispuistoon oli myös se, että tällä oli historiallista merkitystä, välitöntä ja välillistä, Suomen itsenäistymisprosessissa ja sen säilyttämisessä myöhemmin. Myös paikallinen ja seudullinen yksituumaisuus ja sitoutuminen tämän puiston puolesta tekivät minuun vaikutuksen. Oli helppo esittää Hossan kansallispuistoa perustettavaksi. Myös tuo Porkkala oli hyvä kohde, mutta siellä vastaavaa valmiutta ei vielä ollut. Olin kuitenkin tyytyväinen, kun pystyimme osoittamaan myös Porkkalan kehittämiseen puolen miljoonan euron määrärahan, ja myös sillä alueella se on herättänyt tyytyväisyyttä ja palvelurakenteita on pystytty uudistamaan. Totta kai kansallispuistoon liittyy aina odotuksia aluetalouden ja työllisyysvaikutusten saamisesta, ja niin tälläkin hetkellä, kun tiedämme, missä tilanteessa Suomen talous on — tarvitsemme vielä toimia, joilla työllisyyttä edistetään.

Hossa tulee olemaan Suomen 40. kansallispuisto, ja sen kävijämäärät ovat kasvaneet jo nyt valmisteluprosessin aikana. Itsenäisyytemme 100-vuotisjuhlapuisto on saanut myös kansainvälistä julkisuutta. Muun muassa Lonely Planet ja National Geographic ovat nautaneet Suomen kansallispuistot ja samassa yhteydessä juuri Hossan kansainvälisesti yhdeksi suositeltavaksi luontomatkailukohteeksi. Tästä voimme olla ylpeitä. Uusia yrittäjiä on tullut ja on tulossa Hossan matkailuyrittäjien verkostoon. Esimerkiksi ranskalaiset kävijät ovat vakiinnuttamassa asemaansa Hossan vuosittaisina vieraina.

Hossan lakiesitystä on valmisteltu poikkeuksellisen tiiviissä yhteistyössä paikallisten tahojen, erityisesti Suomussalmen kunnan kanssa. Tiedonvaihtoa varten on perustettu oma sijaintikuntien, Metsähallituksen ja ympäristöministeriön yhteinen yhteistyöryhmä. Kuntatasolla valmistelua on lisäksi tehnyt erillinen työryhmä, jossa ovat olleet edustettuina eri toimijatahot suojelijoista metsästäjiin. Hossan kansallispuisto tulee olemaan laajuudeltaan

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

runsaat 11 000 hehtaaria. Se koostuu kahdesta Natura 2000 -alueesta. Osa valtion maista on kuitenkin rajattu metsästykseseen, pyydyskalastukseen ja matkailun kehittämisen tarpeisiin välittömästi tämän puiston ulkopuolella. Myös puiston alueella lakiesityksen mukaan paikallisten metsästysoikeudet ja paikallinen nautinta säilyvät.

Olen vakuuttunut, että tuo Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuisto perustetaan oikeaan paikkaan, sinne, missä itsenäistymistämme ensimmäisen kerran vaadittiin. Hossan kansallispuisto tulee olemaan upea lahja paitsi itsenäiselle Suomelle, myös erityisesti Suomussalmelle ja Kainuulle, jonne se voi tuoda uutta hyvinvointia. Hossan kansallispuisto on kertomus ihmisen ja luonnon välisestä useiden tuhansien vuosien ajan jatkuneesta rinnakkaiselosta, ja soisin sen rinnakkaiselon jatkuvan rauhaisissa merkeissä myös vastaisuudessa.

16.39 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Ministeri Tiilikainen päätti oikein kauniisti tämän esittelypuheenvuoronsa niin, että Hossa on esimerkki ihmisen ja luonnon useamman tuhannen vuoden ajan jatkuneesta rinnakkaiselosta. Näinhän todella on. Hossaan liittyy hyvin tärkeitä historiallisia arvoja, jotka alkavat ihan esihistoriasta: esihistorialliset kalliomaalaukset ja peuranpyyntikuopat, yli sata vuotta sitten sieltä on kerätty kansanrunoutta, Suomen teollistamisen historian kannalta keskeistä todellisuutta ovat savottakämpät ja uittorakenteet, ja myöskin paikkakunnalla eli Suomussalmella ovat syntyneet yksi meidän klassisista kirjailijoistamme, Kianto, ja tasavallan ensimmäinen presidentti K. J. Ståhlberg. Kaikki nämä korostavat Hossan historiallista arvoa, samoin lähellä oleva Raatteen tie, jossa käytiin yksi talvisodan keskeisistä taisteluista.

Hossan alueella 90-luvulla käytiin paljon huomiota herättäneitä metsäkiistoja, suojelelaanko vai hakataanko vanhoja metsiä. Kenties nämä metsäkiistatkin joskus tullaan katsomaan sellaiseksi osaksi Suomen historiaa, josta pitää myöskin jälkipolville kertoa, ja kenties Hossa on yksi niistä paikoista, joissa sitä kerrotaan.

Luontoarvojen puolesta Hossa täydentää kansallispuistoverkkoa oikein hyvin.

Ministeri puhui myös alueen yksituumaisuudesta. Tämä on tosiasia, ja se hän perustuu siihen, että kansallispuistojen vaikutuksesta paikallistalouteen on hyvin myönteisiä kokemuksia. Joitakin vuosikymmeniä sitten, kun kansallispuistoverkkoa olennaisesti laajennettiin, tämä ei suinkaan ollut itsestään selvää. 60—70-luvuilla monia kansallispuistohankkeita vastustettiin todella ankarasti, [Puhemies koputtaa] samaan tapaan kuin myöhemmin sitten muita ympäristönsuojeluhankkeita.

Arvoisa puhemies! Olisin ollut iloinen, jos myös Porkkalasta olisi saatu kansallispuisto, mutta hyvä näin, Hossa on hyvä valinta sekin.

16.42 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelussa oleva lakiehdotus on erittäin tärkeä minulle. Tämä Hossan kansallispuisto on tulossa kotikylääni Julmaan-Ölkkyyn, ja tässä esityksessä erittäin hyvää on se, että suomussalmelaiset ja Hossan kylän yrittäjät ovat määrätietoisesti ajaneet tätä eteenpäin, niin kuin ministeri sanoi.

Edustaja Hassi tuossa jo kertasi tätä alueen historiaa, että se on ollut käytössä jo esihistoriallisella ajalla. Puisto tulee hyvin lähelle vanhan Lapinmaan ja Lannan rajaa. Vielä 1700-luvulla on ollut Maaselän lapinkylä muutaman kymmenen kilometrin päässä, ja nämä Väräkallion kuvat kertovat kyllä niistä onnistuneista metsästysretkistä, tapahtumista sieltä 3 000—4 000 vuoden takaa. Tämä alue uudisasutettiin 1600-luvun puolessavälissä, ja silloin tulivat kaskiviljelijät siihen lähialueen kyliin. Riistaisat metsät ja kalaisat järvet

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

antoivat särvintä tuolloin tulleille perheille, ja kylässä poltettiin tervaa, jota sitten uitettiin Hossanjoen kautta Oulujärven kautta Ouluun. Kalastus ja metsästys ovat edelleen tärkeitä harrastuksia ja antavat särvintä alueen ihmisille, siellä asuville ja siellä vapaa-aikaansa viettäville.

Porotaloudella on alueella vahva vuosisatainen perinne. Puiston alueella toimii Hossa-Irnin paliskunta. Paliskunnalla on yhäkin kiinteitä poroerotusaitoja tulevan puiston alueella ainakin kolme kappaletta. Lakiesityksessä on turvattu, että tulevassa puistossa porot ja poronhoito jatkavat kuten ennenkin. Toivon, että puiston järjestyssäännöissä sitten tarkkaan huolehditaan siitä, että myöskin toiminta poromiehillä siellä onnistuu, eli liikkuminen siellä puiston alueella.

Vaikka tulevan puiston ja sen lain valmistelu-aika on lyhyt, vain vajaa vuosi, niin kuin ministerikin tuossa totesi, niin vain voi kiittää siitä, miten on osallistettu paikallista väkeä tähän valmisteluun. Valmistelussa on otettu erittäin hyvin mukaan alueen toimijat ja heidän näkemyksensä, ja siksi ehkä lakiluonnoksesta annetut lausunnotkin ovat pääsääntöisesti myönteisiä. Se ehkä kertoo juuri siitä mukaan ottamisesta. Yksi lausunnoista on Rukan koulun oppilailta. Nuoret pitivät erittäin hyvänä asiana, että sinne saadaan uusi puisto. He toivovat luontomatkailun lisääntymistä mutta he kantavat huolta siitä, että perinteisten harrastusten, kalastuksen ja metsästyksen, mahdollisuudet kapenevat puiston alueella. Lisäksi nuoret kiinnittävät huomiota puiston rakenteisiin: heidän mielestään on erittäin tärkeää, että kaikki luontomatkailuun käytettävät rakennukset rakennettaisiin materiaaleista, joiden elinkaari on pitkä.

Nostan tähän vielä pieniä huomioita, joita olen saanut lausuntoajan päättymisen jälkeen — tätä lakia on luettu jokaisessa tuvassa:

Lakiesitykseen on kirjattu suurpetojen poisto, kuten Hossa-Irnin paliskunta ja Paliskuntain yhdistys ovat sen esittäneet. Tämä kuitenkin muuttaa nykyistä vahinkoja aiheuttavien suurpetojen metsästystä, johon osallistuu myös muita metsästäjiä eikä vain näitä paliskunnan poromiehiä. Metsästäjien määrä ja joukon kokoonpano luonnollisestikin vaihtelevat eri jahdeissa, mutta saamieni arvioiden mukaan jopa yli puolet metsästysseurueista joutuisi jäämään puiston rajalle odottamaan jahdin etenemistä. Tämä luonnollisestikin hidastaa ja vaikeuttaa vahinkopetometsästystä.

Lakiesityksessä sallittaisiin puistossa ulkopaikkakuntalaisille vain hirvenmetsästys paikallisissa metsästysseuroissa. Paikallisten metsästysseurojen jäsenmääristä on tällä hetkellä yli puolet ulkopaikkakuntalaisia, mutta näillä ulkopaikkakuntalaisilla on kuitenkin hyvin pitkät sukuperinteet alueen käyttöön, hyvin usein kotitilojensa kautta, missä heillä on vapaa-ajan asumus. Metsästäjät esittävätkin, että kansallispuistossa sallittaisiin kaiken riistan metsästys paikallisten metsästysseurojen jäsenille lupaehtojen puitteissa.

Toinen perinne, kalastusperinne, on huomioitu esityksessä hyvin. Vapaa-ajan kalastus seisovilla pyydyksillä on sallittu yhdeksässä puistoon kuuluvassa järvestä ja nuottaaminenkin yhdessä. Tämän lisäksi viehekalastus on sallittua kahdessa järvestä. Tähän täytyy vielä lisätä Kuusamon puolella puistoon jäävä noin 100 hehtaarin alue, joka on Kuusamon kylien yhteisten vesialueiden kalastuskunnan hallinnoimaa vesialuetta, jonka käyttöä kansallispuisto ei rajoita. Näistä järvistä kaksi, Laukkujärvi ja Somerojärvi, ulottuu myös puiston puolelle. Esitänkin harkittavaksi, tulisiko kalastaminen mahdollistaa myös puistoon kuuluvalla osalla, niin ettei osa järvestä olisi kalastuksen piirissä ja osa ei, ja harkittavaksi myös, tulisiko Selkoskylän osakaskunnan jäsenille heidän lausuntonsa mukaisesti antaa oi-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

keus perinteiseen pyydyskalastukseen myös Ala- ja Keski-Valkeaiseen sekä Pitkä-Hoiluaan ja Kokalmukseen.

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kansallispuistoa on perusteltu luonnonsuojelu-arvojen lisäksi kulttuurilla ja alueen historialla. Puistolla on kulttuurinen rooli ja alueella vahva yhteys Suomen itsenäisyyden historiaan. Yhteiskunnalliset vaikutukset on lakiesityksen perusteluissa esitetty hyvin kauniisti, voisi jopa sanoa runollisesti. Hossa tuleeekin olemaan upea, erilainen kansallispuisto nykyisten puistojen ketjuun. Uskon, että uudesta puistosta tulee Ylä-Kainuun ja Koillismaan eteläosan matkailullinen keskus, jonka ympärille muodostuu verkostomainen luontoa ja perinnekulttuuria hyödyntävä yritysrypäs. Kuten ministeri totesi, jo viime vuonna Hossan puisto sai myönteistä kansainvälistä julkisuutta, joten uskon, että kävijämäärä lisääntyy huikeasti tulevan vuoden aikana, ehkäpä jo juhluvuoden aikana.

Minä toivon, että me jatkossa, tulevana vuosina pystymme huolehtimaan puistoalueesta sekä tulevan puistoalueen lähialueilla olevista Metsähallituksen luontokohteista ja niiden hoidosta. Niukkojen resurssien tilanteessa laatu ei saisi ainakaan laskea, jotta ei viesti leviäisi kansainvälisille areenoille. Minä toivon, että tämä lakiehdotus käsitellään valiokunnassa reipasta tahtia ja erittäin myönteisessä hengessä.

16.49 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan jäsenenä on hieno hetki, että kolmatta kertaa eduskuntatyöni aikana pääsen käsittelemään kansallispuistolakia. Tämä on todellakin kolmas laki kuuden vuoden aikana ja oikein hienoa. Edellinen puhuja sanoi, että hyvässä hengessä ja reippaasti, niin uskon, että näin valiokunnassa tulee tapahtumaan. Tämä esitys on ymmärtääkseni hyvin ongelmaton. Ehkä jotain kalastukseen ja metsästykseseen liittyviä hienosäätöjä saattaa olla, mutta tuskin kovin paljon muuta.

Tässä on todettu nämä historialliset syyt. On todettu se, että tämä on hieno hanke Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuoden kunniaksi. Näin todellakin on. On todella hienoa, että kunnan tuki, yrittäjien ja paikallisten asukkaiden tuki on tässä vahvasti mukana. Jos näin ei olisi, niin hanketta olisi aika epätoivoista viedä eteenpäin. Toimivaa ratkaisua siitä ei silloin oikein tulisi.

Tässä on myös todettu, että kävijöiden määrä varmasti tulee kasvamaan. Vuonna 2015 kävijöitä oli 53 000, ja nyt, kun tämä kansallispuistostatus kesäkuussa mitä todennäköisimmin tulee, niin kävijöiden määrä entisestään kasvaa. Se asettaa tietysti tiettyjä paineita reiteille ja infrastruktuurille, joka on jo siellä valmiina, mutta täytyy toivoa, että meillä on mahdollisuuksia ylläpitää tätä hienoa kansallispuistoverkostoa. Hehtaareja voimme lisätä lähes, no, ei nyt rajattomasti, mutta voimme lisätä. Mutta ongelma on tietysti se, että pelkät hehtaarit eivät riitä, jos varaa ei riitä sitten pitää sitä infraa kunnossa. Esimerkiksi tässä mainittu Värikallio ja ne rakenteet, joita pitkin sinne on päässyt katsomaan, olivat ainakin muutama vuosi sitten siinä kunnossa, että sinne ei vaeltajia päästetty, mutta tämä asia nyt tulee varmasti kuntoon, kun rahaa on käytössä 2,5 miljoonaa.

Kaksi merkittävää kansainvälistä tahoa on viime aikoina maininnut Suomen erittäin kiinnostavana matkailukohteena, ja minä uskon, että tämä trendi entisestään vahvistuu, luontoarvojen merkitys kasvaa. Toisaalta turvallisuuden merkitystä ei koskaan voi korostaa liikaa, ja hyvin vaikeasti ennustettavassa ja hieman epävakaisessa maailman tilanteessa Suomi on tässä suhteessa etulyöntiasemassa, ja toivottavasti näin on myös jatkossa. Rauhallinen ympäristö, missä yhteiskunta toimii ja liikenne toimii ja rakenteet toimivat, on selaista, mitä ihmiset, matkailijat, haluavat ja hakevat.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Kiitos todellakin ministerille asian eteenpäinviemisestä. Porkkala oli myös hyvä vaihtoehto, ja sille saimme myös lisää rahaa, muistaakseni 500 000 euroa. Hyvä näin.

Jos tässä haluaisi vielä eteenpäin visioida, niin näkisin niin, ja tiedän, että moni asiantuntijakin näkee niin, että Käsivarren suurtuntureiden alue voisi olla sellainen kohde, joka voisi täydentää tulevaisuudessa kansallispuistoverkostoamme parhaalla mahdollisella tavalla. Tiedän, että se muun muassa edustaja Kärnän näkemyksiin ei aivan suoraan sovi, mutta jos tässä voitaisiin edetä keskipitkällä aikavälillä niin, että paikalliset tulevat hyvin kuulluksi, paikalliset elinkeinot tulevat hyvin kuulluksi ja ehkä joitakin pieniä säätöjä tai tuunauksia sillä tavalla, että paikallisten elinkeinoja ei millään tavalla vaaranneta. Se, kuinka paljon kansallispuistot tuovat varallisuutta ja hyvinvointia ympäristöönsä, on todella iso asia. Taitaa olla yli 120 miljoonaa euroa, mitä kansallispuistot tuovat paikallistalouteen vuodessa matkailijoitten myötä rahaa. Uskon, että sinne Kilpisjärven suunnallekin olisi mahdollista rakentaa semmoinen malli, joka tukee paikallista elinkeinoa ja on paikallisten hyväksyttävissä, mutta jos näin ei ole, niin ei sitä väkisin tietenkään sinne pidä laittaa, koska paikallinen tuki on näissä asioissa aina tärkeää.

Näillä sanoilla kiitän. Käsittelemme kyllä varmasti positiivisessa hengessä tätä asiaa ympäristövaliokunnassa.

16.54 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Kiurua kyllä siitä, että todellakin tämä paikallinen tuki näitten puistojen perustamiseksi on äärettömän tärkeää, ja tilanne siellä Käsivarressa on yksiselitteisesti ja selkeästi sellainen, että paikkakuntalaiset eivät sitä puistoa sinne halua.

Totta kai kaikenlaisista asioista voidaan aina keskustella, mutta meillä Enontekiöllä on valitettavasti myös huonoja kokemuksia näistä puistoista, joita on perustettu. On luvattu paikkakuntalaisille tiettyjä asioita, tiettyjen oikeuksien säilyttämistä, mikä ei sitten kuitenkaan ole lopulta toteutunut. Ja kun tuolla Käsivarren suurtunturialueella matkailua tehdään, niin on äärettömän tärkeää, että siellä puiston alueella — jos sinne sellainen tulisi — kyettäisiin liikkumaan myös moottoroidusti ja kuljettamaan turisteja myös moottoroidusti. Olen ymmärtänyt, että nykyisen lainsäädännön puitteissa kansallispuistossa tällainen toiminta on yksiselitteisesti kiellettyä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Kiuru ja sen jälkeen puhelistaan.

16.55 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kärnälle paikallistuntemuksesta ja paikallisten mielialojen selventämisestä. On varmasti niin ja tiedän myös itse, että se paikallinen tuki ei ole siellä vielä sellaista kuin sen pitäisi olla, jos kansallispuistoa viedään eteenpäin.

Edustaja Kärnä nosti esille tämän moottorikelkka-asian, ja se ehkä on niin kuin semmoinen, joka kuvaa sitä ongelmaa. Kysyn ministeri Tiilikaiselta: miten te ministerinä näette suurtuntureiden mahdollisuuden ja sitten tällaisten asioiden yhteensovittamisen, mitä esimerkiksi edustaja Kärnä tässä esitti? Alue on aivan poikkeuksellinen Suomessa, ja sellaista aluetta meillä ei todellakaan muualla ole. Uskon, että kansallispuisto oikein toteutettuna olisi kaikkien etu myös sillä suunnalla.

16.57 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Täällä salissa me kilpaa huusimme ja keskustelimme, mistä tulee Suomen 100-vuotiskansallispuisto, ja me onnistuimme saa-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

maan sen Hossan kansallispuistoksi, kiitoksia. Nyt kuitenkin on muistettava se, että Hossan alueen väestö itse todella haluaa ja toivoo, että sinne saadaan kansallispuisto, ja nyt tämän alueen kehittämisessä onkin todella tärkeää, että mennään niillä eväillä eteenpäin, huomioidaan paikallisten ihmisten toiveet ja vaatimukset siitä, miten asiaa ja aluetta kehitetään eteenpäin.

Siinä on pari asiaa: toinen liittyy kalastukseen ja toinen metsästyksen, ei sen kummempaa. Elikkä samat perusasiat, joista on keskusteltu monen muunkin kansallispuiston osalta. Mutta nyt meidän täytyy huomioida se, että kyse on tuommoisesta pohjoisesta alueesta, joka vastaa hyvin paljon ihan Lapin kansallispuistojen olosuhteita mutta ei kuitenkaan ole niillä Lapin alueilla. Meillä pohjoisessa on tietyt erityisoikeudet kansallispuistoissa, muun muassa hirvenmetsästys. Tuolla alueella meidän täytyy tätä lakiesitystä vielä muokata, hioa, lukea moneen kertaan ja tarkistaa, mitä mikäinenkin pykälä tarkoittaa. Esimerkiksi kalastaminen verkoilla ja yleensäkin perinteisillä tavoilla pitää mahdollistaa paikalliselle väestölle entisellä tavalla hoidettuna. Siihen ei saa tulla yhtään ylimääräisiä vaikeuksia ja ongelmia.

Ja toinen on sitten nämä metsästyspuolen asiat. Edustaja Parviainen toikin hyvin esille tämän petojen poiston ja sen, että ongelmaksi on yleensäkin koettu se, että kun paliskunnan alue ulottuu usein naapurikunnan puolelle, niin tässä tapauksessa paliskunnan osakkaat, jotka asuvat naapurikunnan puolella, eivät pääsisi osallistumaan siihen petojen poistamiseen. Elikkä siinä on muutamia tällaisia hiottavia kohtia, mitkä meidän täytyy vielä katsella tarkemmin.

Nyt ollaan perustamassa Suomeen 40. kansallispuistoa. Se on muuten niin iso määrä, että meillä on aikamoinen vastuu näitten puistojen hoitamisesta. Se ei ole mikään halpa systeemi, että saamme infran, henkilöstön, kaikki palvelut, mainostamisen, siihen liittyvät matkailuasiat ja kaikki muut pidettyä yllä. Se maksaa valtiolle aika monta euroa vuosittain. Ja nyt ollaan huomattu tuolla UK-puistossa, jonka minä tunnen läheisimpänä puistona parhaiten, että sillä alueella monet pitkospuut, jopa wc:t ovat menneet niin huonoon kuntoon, että nyt aletaan miettimään, mitä niistä puretaan ja otetaan pois käytöstä, koska ei ole määrärahoja, millä niitä pystytään hoitamaan. Tämä on todella vakava asia: millä me pidämme tämän puistoverkon jatkossa yllä ja kunnossa?

Nyt Suomen 100-vuotisteeman kunniaksi saimme talousarvioon hieman lisää määrärahaa puistojen infran hoitamiseen ja ylläpitämiseen, mutta meidän täytyy nyt todellakin miettiä, millä tavalla me tämän asian ratkaisemme jatkossa. Meillä on hieno 40 puiston verkosto. Niiden yhtenäisyyttä täytyy mainonnassa ja markkinoinnissa hyödyntää entistä enemmän.

Kiitoksia tästä. Lähdemmepä nyt sitten juhannuksen alla sinne Hossaan perustamaan tämän puiston ja juhlimaan puiston kunniaksi tilannetta. Terveisiä vain sinne Kuusamon ja Suomussalmen alueelle, että toivottavasti olemme voineet auttaa teitä.

17.01 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Voin vain yhtyä niin monella tavalla tänään tästä asiasta täällä käytettyihin puheenvuoroihin. On erinomaista ja aivan loistavaa, että tämä Hossan kansallispuisto perustettiin, siitä erityisen suuri kiitos ministeri Tiilikaiselle ja totta kai koko hallitukselle.

Hossan kansallispuiston perustaminen on monella tavalla ongelmaton. Kaikki lähti siitä, että tämä oli alueen itsensä oma esitys, siellä oli vahva tuki tälle kansallispuistolle, eli tämä on monella tavalla ollut hyvä perustaa. Toki henkilökohtaisesti täytyy sanoa, kun

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

täällä on viitattu myös jonkin verran näihin mahdollisiin uusiin kansallispuistoihin tai uusiin luonnonsuojelualueihin, että ehkä oma intoni on tämän Hossan kansallispuiston perustamisen myötä aika tavalla jo nyt tyydytetty uusien luonnonsuojelualueitten perustamisen osalta, noin nädistä sanottuna.

Vaikka tässä on todettu, että lakiesitys on monella tavalla ongelmaton, niin täällä on viitattu myös muun muassa metsästyksen ja kalastukseen. Se pitää paikkansa, että tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä täällä eduskunnassa on syytä kyllä tarkoin arvioida se, sisältyykö tähän esitykseen nyt paikallisuuden näkökulmasta joitain ongelmia metsästysoikeuden ja kalastusoikeuden osalta, ja tarvittaessa vielä sitten tehdä joitakin täsmennyksiä. Mutta todella näitä ihmeitä tässä itsessäänkin huomaa, että täällä eduskuntasalissa on kiittelemässä uuden kansallispuiston perustamista — kiitoksia ministerille.

17.03 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä, mikäli alueen vanhat eräperinteet huomioidaan lakiesityksessä myös muuten kuin pelkästään tässä tekstissä elikkä myös tekoina. Kansallispuistoon tavanomaisesti kuuluvien rajoitusten rinnalla on esityksessä otettu mielestäni hyvin huomioon poikkeukset metsästysmahdollisuuksissa tilanteissa, joissa on taustalla jo pitkään jatkunut metsästysperinne. Näistä meitä muistuttavat alueella myös kalliomaalaukset. Luonnonsuojelualueen nykyiseen metsästyskäyttöön ei ole tarvetta tehdä muutoksia. Ei olisi mitään mieltä sillä, että esimerkiksi pienriistan metsästys alueella kiellettäisiin kokonaan tai esimerkiksi pienpedoille tehtäisiin rauhoitusalue, missä ne saisivat lisääntyä vapaasti. Se olisi suorastaan luonnonsuojelurikos muita eläinlajeja kohtaan. Kuten mainitsin, laissa on sallittava jatkossakin alueella asuville kaiken riistan metsästys kansallispuiston alueella, tietenkin lupaehtojen puitteissa. Metsästyksen salliminen tällä tavoin on kansallispuiston perustamistarkoituksen mukainen. Vain tällä tavoin on mahdollisuus säilyttää lajien tasapaino myös tulevaisuudessa tuleville sukupolville.

Pidän myös tärkeänä, että tavanomaiseen kotitarvekalastukseen on mahdollisuus jatkossakin tavanomaisin pyydyksin sekä välinein. Monessa alueen vesistössä on tällä hetkellä liian tiheä särki-, seipi- tai ahvenkanta, jota ei pystytä vähentämään tehokkaasti kuin katis-koilla ja verkoilla. Tällä tavoin paranevat niin sanotun arvokkaamman kalan elinolosuhteet. Vesistöjen tilahan on jo pääsääntöisesti kansallispuistossa hyvä.

17.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että Hossa saa oman kansallispuistonsa, ja kun juhlimme tässä Suomen itsenäisyyden 100-vuotista taivalta, niin se on sen seutukunnan ihmisille uskoakseni merkkitapahtuma. Olen saanut kuulla sen seutukunnan edustajien puheenvuoroja ja vakuuttunut siitä, että päätös on oikea.

Toivoisin kuitenkin, että tämän tällaisen, sanotaanko, pienehkön hurmohengen keskeillä myös realiteetit tunnustettaisiin. Ensimmäinen realiteetti on se, että kun kansallispuisto alueelle tulee, niin ehdottomasti on lailla turvattava paikallisten ihmisten oikeudet. Se koskee metsästystä ja kalastusta. On niin, niin monta esimerkkiä siitä, että erilaisilla Metsähallituksen määräyksillä on rajoitettu esimerkiksi hirvenmetsästystä. Kerron esimerkin: Laitetaan hirvenmetsästyksessä tarvittavan, välttämättömän koiran säkäkorkeusrajoitus sellaiseksi, että vain mäyräkoiralla tai kiinanpalatsikoiralla pystyy hirveä ajattamaan. Isommalta koiralla ei lupaa saa.

Elikkä toivon, arvoisa ministeri, että tässä asiassa suhteessa kansalaisten odotuksiin siitä, että heitä kohdellaan reilusti, ja rajoituksissa, mitä kansallispuisto tuo vääjäämättä tullessaan, ollaan rehellisiä: Kansallispuisto tuo rajoituksia. Se on selvä asia, että siellä alueel-

la ei enää elämä jatku samalla keinoin kuin ennen sitä virallista kansallispuiston perustamishetkeä, kun laki on laadittu. Eli se muuttuu. Se on ihan varmaa, että se muuttuu. Suomessa on 39 kansallispuistoa — tämä on siis 40. — ja noin miljoona hehtaaria on alaa yhteensä kaikilla kansallispuistoilla tässä maassa. Elikkä nämä alueet eivät tietenkään ole siellä perinteisessä talouskäytössä. Niillä rajoitetaan voimakkaasti metsästystä ja kalastusta, ja sitten se käyttö, mikä on, on sitä lailla määriteltyä käyttöä, kansallispuistomaista käyttöä, mikä on ihan hyvä asia. Suuri rikkaus tässä kansallispuistoketjussa on se, että niitä on eri puolilla Suomea, ja sillä on voitu tavallaan säilöä sitä alkuperäistä luontoa, mitä sillä alueella tyypillisesti on. Näiltä alueiltahan tällaisia kohteita on aina löydettykin. Siinä mielessä asia on hyvä ja oikea.

Mutta sekin on meidän tunnustettava, että luonnonpuistothan kuuluvat tähän samaan ketjuun. Niitä on 19 kappaletta ja 160 000 hehtaaria — noin, vähän vajaat. Ne alueethan on pyhitetty tieteen tekemiselle, niin että siellä liikkumisrajoitukset ovat selkeämmät, mutta kuitenkin nekin ovat luonnonsuojelualueita. Toivoisin nyt, että kun ministeri on paikalla... Otan esimerkkinä vaikka Petkeljärven kansallispuiston Ilomantsissa: Siitä tiestä, mikä sinne Petkeljärvelle on, on 10—20 vuotta kunta toivonut, että se laitettaisiin vihdoin ja viimein kuntoon. Ei se kovin paljon houkuttele sinne kansallispuistoon menemään, kun se on semmoinen paukkukärriä, että jos omistaa tekohampaat, niin kannattaa laittaa ne pehmeään pussiin ennen kuin lähtee sille tielle ajamaan. Elikkä nimenomaan, kun jotakin tehdään, tehdään sitten kunnolla eikä jätetä sitä sillä keinoin, että hieno on paikka, hienot ovat rakennukset, hieno on tarjoilu, mutta se tie sinne on semmoinen paukkukärriä, että eipä sinne paljon innosta mennä. Polkupyörällä meneminen sille tielle: ei viitsi hyvää polkupyörää särkeä. Kannattaa mennä vaikka jalkaisin, jos jaksaa kävellä.

Elikkä nämä puitteet kuntoon, kun kerran tämmöistä tehdään. Laitetaan ne tiet kuntoon ja laitetaan se palveluvarustus siihen kuntoon, että ihmiset voivat oikeasti siellä kulkea, nauttia suomalaisesta luonnosta, mutta niin, että myös paikallisten ihmisten oikeudet huomioidaan: metsästys ja kalastus. Aivan moni on puheenvuorossaan sanonut tässä salissa nyt tämän käsittelyn aikana, että paikallisten ihmisten oikeudet on turvattava lailla. Minä en jaksaa uskoa enää ympäristöministeriön kanssa asioituani vuosikymmeniä, että virkamiesten antamat lupaukset olisivat sitten lopullinen oikeustila, mikä saavutetaan. Niin ei ole. Niin monta kymmentä kertaa olen joutunut pettymään ja niin ison määrän rahaa joutunut häviämään kestävämmien lupausten takia. Sen takia eduskunnan pitää edellyttää, että kaikki nämä tarkat säännöt otetaan lakiin suoraan, että niitä ei asetuksilla muuteta. Muuten tämä homma kaatuu tavallaan itseään vastaan, kun rajoituksia tulee ja paikalliset ihmiset pettyvät. Maaseudun ihmiset ovat tottuneet pettymään, mutta toivoisi, että nyt ei tulisi uutta pettymystä tässä asiassa.

Ja lopuksi, arvoisa herra puhemies, se, että kun Suomessa on tämmöinen ajattelumalli päässyt vallalle, että vain suojelulla suojelemme metsiä, sehän ei pidä paikkaansa. Kaikki Suomen metsät ovat itsessään arvokkaita geenivarastoja, luonnonpuistoja jokainen omalla tavallaan. Sinne sopii aivan yhtä hyvin harvennushakkuu, sinne sopii aivan hyvin uudistamishakkuu, sinne sopii marjankeruu, sienien keruu, metsästys, kalastus ja niin edelleen. Mutta kun meillä on tämmöinen mielikuva luotu, että on vastakkainasettelu, että metsien hakkuu on metsien hävittämistä ja suojelu on sitten se toinen ääripää eikä mitään muuta ole, tämä on täysin väärä kuvitelma. Tästä meidän pitää päästä irti, koska suomalainen metsä, jokamiehen oikeus ovat suuria rikkauksia. Sen takia meidän pitää pitää huoli siitä, että emme rajoita liikaa suomalaisten metsien käyttöä. Meillä alkaa olla, niin kuin sanoin, kan-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

sallispuistoja miljoona hehtaaria, luonnonpuistoja reilut 150 000 hehtaaria. Natura-alueet ja muut aarnialueet ja tällaiset mukaan lukien meillä on 5 miljoonaa hehtaaria erilaisten rajoitusten alla olevia alueita, ja metsäalue, mitä Suomessa on, kuitenkin jää alle 30 miljoonan hehtaarin. Kannattaisi joskus pysähtyä tässäkin talossa miettimään, vieläkö me haluamme lisää taloudellisia käyttörajoituksia Suomen metsille, koska se on selvä asia, että marjasadot, sienisadot ja moni muu luonnon käyttö aika pitkälti riippuvat siitä, harvennetaanko suomalaisia metsiä ja hakataanko niitä. Puolukkasadot ja muut marjasadot eivät lähde kasvamaan, jos metsiä ei uudisteta. Se on selvä asia, että parhaat puolukkasadot ovat 5—10 vuotta hakkuun jälkeen, kun pieni taimikko on saatu syntymään. Silloin on puolukkaa Ilomantsin tanhuvilla ainakin niin paljon kuin jaksaa kantaa.

Tämän takia toivon tähän taloon kriittisyyttä myös, että ei jokaista asiaa... Jos me kaikki alueet panemme kansallispuistoksi tai luonnonpuistoksi, niin tätä kansakuntaa uhkaa sen jälkeen erittäin rankka elintason lasku. Puuraaka-ainetta ei saa enää käyttää, ja moni muu taloustoiminta on seis, maa-ainesten otto ja niin edelleen.

Kannatan Hossan puiston perustamista lämpimästi ja onnittelen sitä seutukuntaa, kun saivat tämän itsenäisyyden juhluvuoden puiston itselleen. Mutta toivon, arvoisa herra ministeri, näitä sanoja siitä, että paikallisten ihmisten oikeudet turvataan lailla, ei millään lupauksilla eikä asetuksilla, vaan lailla, koska laki vaatii aina tämän talon kädenjäljen ja se on paljon isompi turva kuin se virkamiehen antama puolivillainen lupaus, jonka pitävyyttä en aina ole jaksanut uskoa, että se on totta — ehkä olen ymmärtänyt väärin hitaan älyni takia — mutta kuitenkin niin että ihmisten arki turvataan, ja se turvataan parhaiten tässäkin tapauksessa selkeällä lainsäädännöllä.

17.12 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Kun keskustelussa on hallituksen esitys Hossan kansallispuistosta, sitä tulee helposti ajatelleeksi niitä kansallispuistoja, joiden parissa on saanut tehdä työtä edeltävän kahden vaalikauden aikana maa- ja metsätalousvaliokunnassa ja tässä salissa — tai ei oikeastaan tässä salissa vaan tuossa naapurissa. Erityisesti mielessäni on oman seudun helmi, Teijon kansallispuisto, joka toteutui viime vaalikaudella. Nyt kyseessä on Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuisto, Hossa.

Kansallispuiston perustamisella on luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja maisemallisten arvojen lisäksi runsaasti virkistykseen ja luontomatkailuun liittyviä merkityksiä, joiden taloudelliset sekä hyvinvointivaikutukset eivät todellakaan ole vähäisiä. Olemme saaneet lukea, miten kansallispuistojen käyntimäärät ja suotuisat talousvaikutukset ovat kasvussa niiden alueilla. Mikä ehkä jopa tärkeintä luonnon monimuotoisuuden lisäksi on se, että ihmiset kokevat kansallispuistovierailuiden parantavan heidän hyvinvointiaan.

Kansallispuistojen perustamisen yhteydessä paljon puhututtavat kalastus- ja metsästys-oikeudet on myös otettu huomioon esityksessä niin, että kalastuksen ja metsästyksen osalta säädettäisiin eräitä sellaisia paikalliset olosuhteet huomioon ottavia poikkeuksia, jotka eivät ole ristiriidassa kansallispuiston perustamistavoitteen kanssa. Tämä on tärkeä seikka alueen näkökulmaa ja tahtotilaakin ajatellen, jos miettii niitä kansallispuistojen perustamisia, joissa itse on ollut mukana. Muun muassa Teijon kohdalla poikkeuksien kanssa on pärjätty, mutta näyttää siltä, että Hossankin kohdalla valiokuntakäsittelyssä puhutaan kalastuksesta ja metsästyksestä.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Elikkä kaikki periaatteessa kannattavat kansallispuistoja, mutta sitten aina tulee se pieni ongelmatiikka, että mitä tapahtuu alueella alueen ihmisten virkistyskalastuksen ja metsästyksen kohdalla.

Toivotan tässä lähetekeskustelussa jo paljon onnea Hossalle Metsähallituksen pääjohtajan sanoin: "Luonto lisää Suomen kilpailukykyä."

17.14 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä on todellakin hieno ja vaikuttava päätös, että Suomen satavuotisjuhlan kunniaksi on päätetty tämä kansallispuisto perustaa. Ja aivan kuten tuosta edustaja Parviaisen puheenvuorosta tuossa aikaisemmin välittyi, niin tämä on myöskin alueen asukkaille erittäin merkittävä asia ja tällä kansallispuistohankkeella tuntuu olevan laajasti väestön tuki siellä alueella. Ja yhdyn totta kai myöskin niihin puheenvuoroihin, joissa on toivottu myöskin sen paikallisen elämänmuodon säilymistä tämän kansallispuiston perustamisesta huolimatta, mikä on totta kai hyvä asia.

Näillä kansallispuistoilla on monia merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia. Muun muassa Hossaa edeltävällä kansallispuistolla, joka nyt on perustettu, eli Etelä-Konneveden kansallispuistolla on ollut monia suotuisia ja hyviä, positiivisia vaikutuksia seudun yrittäjyyteen ja elinkeinoelämään. Ja uskon ja toivon, että tällä Hossan puistollakin nyt sitten näitä hyviä vaikutuksia on, ja varmasti ne myös liittyvät tähän laajaan tukeen, mikä tällä hankkeella siellä alueella on ollut.

17.16 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Esitän parhaimmat kiitokseni hallitukselle ja ministeri Tiilikaiselle. Näin niitä kansallispuistoja perustetaan. Hossa saa nyt puistonsa sen takia, että Hossa ja Suomussalmen kunta sen puiston sinne halusivat.

Tässä on paljon keskusteltu nyt näiden kansallispuistojen vaikutuksista paikallistalouteen, ja tässä jossain määrin en voi jakaa aivan kaikkia niitä näkemyksiä, joita Metsähallitus on esittänyt. Esimerkiksi meillä tuolla pohjoisessa tulisi kehittää merkittävällä tavalla niitä oheispalveluita, millä tavalla saadaan niitä puistokävijöitä ja matkailijoita käyttämään niitä paikallisia palveluita siellä. Nyt valitettavan usein tilanne on se, että saavutaan täältä etelästä sinne pohjoiseen auto täynnä ruokaa, muonaa, pakataan rinka, lähdetään viikoksi käymään siellä kairassa ja sen jälkeen palataan tänne etelään. Ne vaikutukset sitten sinne aluetalouteen ovat lähellä nollaa.

Tässä käytiin keskustelua myös jo edustaja Kiurun nostamana tästä Käsivarren kansallispuistosta, jota lähestulkoon pakolla viime hallituskaudella ajettiin silloisen ministeri Niinistön toimesta tuonne Käsivarteen. Kun me nousimme siellä vastarintaan ja ilmoitimme, että me emme tätä puistoa Käsivarteen halua, niin sain kunnanjohtajana toimiessani kirjeen tuolta Alaskasta paikallisen luontodirektooraatin päälliköltä, jossa hän totesi, että te olette hulluja, kun te ette halua sitä puistoa sinne Käsivarteen, että ne ovat täällä Alaskassa erittäin tärkeitä ja ne tuovat meille kaiken sen elannon tänne, mitä me tarvitsemme. [Ilkka Kanerva: Käyttikö sanaa hullu?] — Käytti sanaa hullu. — Aloimme perehtyä siihen, millaista se on siellä Alaskassa, ja se on, hyvät kollegat, hyvin toisenlaista se luonnonsuojeluideologia siellä kuin meillä täällä Suomessa. Sinne kun perustetaan kansallispuisto, niin yleensä ensimmäisenä rakennetaan sen puistoalueen läpi tie, joka takaa pääsyn näille syrjäisille alueille. Sinne kaavoitetaan laadukkaita matkailupalveluita keskelle sitä kansallispuistoa, sinne perustetaan laadukkaita hotelleja, laadukkaita ohjelmapalveluita, ja myös vaikkapa moottoroitu liikkuminen näissä puistoissa on mahdollista. Ihminen voi maksaa useita tuhansia dollareita siitä, että hän pääsee moottorikelkalla ajamaan neitseelliseen um-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

pilumeen tai että hän pääsee metsästämään sinne kansallispuiston alueelle. Minä kannattaisin kyllä tämäntyyppisiä puistoja myös meille.

Nykyisellään tämä meidän luonnonsuojeluideologiamme on varsin väritynyt. Se sulkee ihmisen vaikutuksen pois luonnosta. Ja olen erittäin huolestunut siitä, että meillä eivät enää paikkakuntalaiset pääse hyödyntämään näitä puistoja täysipainoisesti. Meillä on Lapissa useita kokemuksia, että useissa kansallispuistoissa on näin käynyt. Ja kuten edustaja Hoskonen äsken hienosti totesi, lainsäädännöllä on turvattava ne paikkakuntalaisten oikeudet.

Myös tämä rahoituskysymys Suomen osalta on huolestuttava. Meillä on paljon puistoja, ja nykyiselläänkään sitä rahaa ei riittävässä määrin riitä siihen infran ylläpitoon. Ja esitän tässä toiveen, että nyt, vaikka Hossa perustetaan ja sinne infra rakennetaan, niin tämä ei söisi sitten rahoitusta pois näiltä meidän olemassa olevilta puistoilta.

Esitän tässä lopussa vielä niin, että meille pohjoisen ihmisille metsästys, kalastus ja moottorikelkkailu ovat meidän oopperamme ja balettimme, ja näitä oikeuksia ei tule polkea eikä niitä tule ottaa meiltä pois.

17.20 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Toki meidän täytyy muistaa tässä se, että puistot perustetaan luonnonsuojelulain pohjalle, eli silloin ajattelu siihen tapaan, että on jostain luovuttava, että jotain uutta saa, ja silloin täytyy joistakin aikaisemmista tavoista luopua, että saisi sitten tämän puistostatuksen.

Tuolla puistossa on tehty jo paljon hyviä rakenteellisia juttuja, rakennettu uutta nyt viime kesän aikana. Siellä on korjattu siltoja, siellä on rakennettu laavuja, siellä on uusittu muun muassa tämä edustaja Kiurunkin mainitsema Väräkallion silta. Se oli huonossa kunnossa, mutta nyt se on hieno uusi, kestävä silta.

Yksi asia, joka siellä puistossa on huolettanut, on puhelinyhteydet. Kun hyvin paljon puiston opastamiseen liittyy mobiiliteknologiaa, että puistossa olisi joka puolella kuuluvuus, niin siihen yritetään löytää ratkaisuja. Toivottavasti nytten jo alkuvuodesta sinne on saatu lisää kuuluvuutta.

Toteaisin vielä sen, että nyt minusta on hyvin otettu Hossa-Irnin palkisen poronhoidon asiat tässä huomioon. Ainoa on tuo haittapetopyynti, miten se hoidetaan, jos ajatellaan sitä Hossa-Irnin palkista.

Mutta sitten vähän sama viesti, mikä edustaja Korhosella oli tuossa. Minulle tulee selkeästi viestiä metsätoimijoilta, että ei uusia alueita suojeluun. Meillä on kohtuullisen paljon suojeltu ja huoli siitä, miten jatkossa saadaan sahaille esimerkiksi puutavaraa. Mielestäni pitäisi löytää keinoja, niin kuin tässä Hossan puistoasiassa, että niitä suojeltuja alueita voitaisiin jollain tavalla hyödyntää. Nythän on status nostettu retkeilyalueesta kansainvälisesti tunnetuksi puistostatukseksi, ja se on [Puhemies koputtaa] äärimmäisen hyvä asia.

17.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä kaksi asiaa:

Toinen koskee suomalaista tapaa suojella luontoa. Aivan kuten edustaja Kärnä omassa puheenvuorossaan todisti Pohjois-Amerikan ja Kanadan alueen luonnonsuojelusta, siellä todella toimitaan niin kuin hän sanoi, eli sinne rakennetaan hyvä infra ja siellä on palveluita saatavilla. Meillä on Suomessa semmoinen tapa, että kun jotakin suojellaan, niin se on totaalisuojelua, mitään ei saa tehdä. Otetaan esimerkiksi vaikka Kolin kansallispuisto, jossa siellä vaaran päällä on se yksi hotelli. Jos sinne saataisiin rakentaa hieman lisää ja saataisiin näin turistivirtaa lisää, saataisiin siihen kauniiseen maisemaan sijoitettua

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

lisää vuodepaikkoja, niin se loisi sille seutukunnalle aivan uutta kasvua, uutta työtä ja ennen kaikkea tekisi sen valtavan kauniin maiseman tunnetuksi. Suomalainen arkkitehtuuri pystyy sen kyllä tekemään, mutta meillä on tämä valtava asennevamma, joka johtaa siihen, että suojelu on totaalisuojelua, ja se on johtanut aivan kummallisiin tilanteisiin.

Toinen asia, joka liittyy nimenomaan tähän suojelun jyrkkyyteen, mikä ei ole eurooppalaista luonnonsuojelua — siihen meidän tulee päästä, alueita pitää pystyä käyttämään. Nimittäin otetaan pohjoisella alueella tuolla Lapissa, siellähän on esimerkiksi Sakatin kaivos-esiintymä, ja sinne on väkisin myöhemmin tullut tämä Natura-alue, joka aiheuttaa sen, että mitään ei saa tehdä. Tämähän johtaa siihen, että se amerikkalainen Anglo American -kaivosyhtiö, ylikansallinen, valtavan rikas yhtiö, jolla on rahaa vaikka kuinka paljon, pitää sitä valtausta itsellään, ja jonain päivänähän se louhii sieltä sen. Se päivä tulee varmasti eteen, se vie ne valtavat luonnonrikkauudet itselleen ja tästä maasta pois. Ja Suomi jos mikä kaipaa uutta pääomaa, uutta työtä ja näiden luonnonrikkauksien hyötyä, jonka tulisi tulla Suomen kansalaisille eikä amerikkalaisille suursijoittajille. Tämä kohta on erittäin suuri epäkohta, ja toivon, että tästä uskalletaan keskustella. Tämä luonnonsuojelu johtaa vain siihen, että kaikki suomalaiset rikkaudet joko siirtyvät pikkuhiljaa ulkomaisille omistajille tai suojellaan ja sitten me näemme nälkää, [Puhemies koputtaa] mikä ei ole hyvä päämäärä kellekään.

17.24 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Tässä on vähän niin kuin kaksi näkökulmaa: Toista ääripäätä edustaa tämä ajatus, että alueet pitää totaalisuojella. Toinen näkökulma on se, että oli alue mikä hyvänsä, niin sinne pitää rakentaa hyvä tie ja muut oheispalvelut. Jos sain siellä välissä ilmeisesti totuus menee.

Nyt tietysti aina, kun mitä tahansa tällaista luontokohdetta miettii, niin kannattaa miettiä, minkä takia ne ihmiset sinne alueelle tulevat. Ja nyt jos mietin esimerkiksi Hossaa tai erityisesti Saana-tunturia, niin kyllä itse ajattelisin niin, että ihmiset tulevat sinne nauttimaan siitä luonnosta. Olen kuullut, että Saanan ympäri olisi suunniteltu, tai Saanan taakse ainakin, tietä sillä perusteella, että tietä pitkin pääsisi autolla katsomaan, miltä tunturi toiselta puolelta näyttää. Tämä kuulostaa itselleni hieman oudolta ajatukselta, koska se hiljaisuus ja tietttömyys ja autottomuus on juuri se juttu, minkä takia sinne mennään.

17.25 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Itse kun olen käynyt luonnonsuojelualueilla ja muissa syrjäisissä paikoissa retkellä, niin kyllä keskeinen syy on ollut nimenomaan luonnonrauhan etsintä ja se, että on ne luonnon äänet, joiden keskellä on.

Mutta varsinaisesti pyysin puheenvuoroa edustaja Kärnän puheenvuoron johdosta, kun hän antoi ymmärtää, että Yhdysvalloissa olisi jotenkin vallitseva käytäntö, että metsästys on kansallispuistoissa sallittu. Netistä nopeasti löysin, että vuonna 2012 kiisteltiin Yhdysvalloissa lakiesityksestä, joka olisi tosiaan kaikissa kansallispuistoissa sen sallinut. En tiedä, onko se mennyt läpi, mutta silloin tilanne oli se, että 60—70 oli sellaisia kansallispuistoja, joissa metsästys oli sallittu. Se liittyi näiden puistojen perustamissyyhin, niihin liittyviin historiallisiin syihin, eli siellä, missä metsästys oli sallittua, se liittyi sen kyseisen paikan historiaan. Ja osassa puistoja taas sitten metsästys ei ollut sallittua.

Itse olen käynyt yhdessä Yhdysvaltojen kansallispuistossa. Siellä erityisesti mieleeni jäi se, miten retkeilijöitä varoitettiin karhuista. Eli varoitettiin, että ei esimerkiksi pidä ottaa telttaan eväitä ja jos yöpyy, niin pitää panna metalliastiaan eväät, jotta ei ruokita karhuja. Sen myös tiedän, että Yhdysvalloissa on kansallispuistoja, joihin on palautettu sudet, ja se

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

on huomattavasti lisännyt [Puhemies koputtaa] luonnon monimuotoisuuden määrää näillä alueilla.

17.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hyväksi lopuksi tämän asian tiimoilta omalta osaltani se, että kun tämä Hossan kansallispuisto perustetaan, niin toivon, että paikalliset ihmiset siellä Suomussalmella, Kuusamossa ja sillä seutukunnalla, myös paikallinen maakuntaliitto, pitävät nyt huolen siitä — ja myös paikalliset kansanedustajat, jotka täällä tällä hetkellä istuvat ja ovat hyvin tässä täysistunnossa puheenvuoroja tämän asian kohdalla käyttäneet, te pidätte huolen siitä — että nämä teidän seutukuntanne ihmisten kannalta tärkeät asiat tulevat kirjatuksi lakiin. Nimimerkki "kokemusta on": kotikunnassani Ilomantsissa esimerkiksi Petkeljärven kansallispuiston osalta metsästyksen liittyvät ja sillä alueella olevat nautinto-oikeudet ovat jatkuvasti olleet uhattuina, mitä mielikuvituksellisimpia rajoituksia on keksitty ja sitten näiden Natura-alueiden tuleminen 90-luvun lopulla aiheutti aivan valtavan muutoksen. Nimittäin siellä on ollut semmoinen ilmiö, että kun otetaan esimerkiksi luonnonpuisto tai kansallispuisto, siellä on tietyt rajoitukset päällä, ja Naturassa on rajoitettu esimerkiksi metsästystä jonkun lajin suojelun takia, niin se metsästyskielto ja käyttökiellot on sitten pyritty viemään niin ankariksi koko alueella, mikä on täysin vastoin sitä periaatetta, minkä tautta näitä alueita aikanaan on perustettu ja mitkä paikallisten ihmisten oikeudet ovat.

Eihän luonnonsuojelu ole sitä, että kaikki kielletään, mikä on suomalainen näkemys ja ennen kaikkea vihreiden näkemys suojelusta tässä maassa, mikä on tiedotusvälineissä otettu ikään kuin suureksi mantraksi, jota pitää kaikkien noudattaa. Mitään ei saa sillä alueella tehdä sitten, kun alue on suojeltu. Niinhän se ei suinkaan ole. Euroopassahan tehdään se suojelu niin, että kun joku alue on suojeltu, niin jos joku kasvi sieltä löytyy tai joku muu, niin sitten suojellaan se kyseinen pienempi alue ja muualla alueella eletään aivan normaalisti. Niinhän sen pitäisi olla.

Mitä sitten tulee näiden kansallispuistojen muuhun toimintaan, niin vaatikaa nyt sitten, että sinne Hossaan rakennetaan kunnan tiet. Esimerkiksi se Petkeljärven kansallispuiston Ilomantsin tie, Möhköntieltä menevä tie, on kyllä niin karmeassa kunnossa, että onhan se tavallaan aika kummallista, että kun valtio rakentaa sinne hienot, hienot esittelytilat — on entisöity niitä toisen maailmansodan aikaisia juoksuhautoja, korsuja ja muita muistomerkkejä, mitä sillä alueella on tapahtunut, ja ennen kaikkea sitä kaunista luontoa ja saunoja on rakennettu, yöpymispaikkoja, hieno ravintola, kokoustilat ja niin edelleen — niin kaiken sen helmen, kaiken sen kauneuden käytön yhtenä jarruna on alueelle menevä erittäin huonokuntoinen tie. Se ei minun päähäni oikein mahdu, että rakennetaan ensin turistipaikka ja sitten sinne on keltoton tie. No, tietysti jos sillä halutaan viestiä, että me haluamme olla täällä rauhassa, niin se varmaan onnistuu, mutta mitä sanoo se yrittäjä, joka pyörittää siinä valtion vuokraamassa tilassa palveluita? Eihän varmaan mieli mettä keitä, kun turistit eivät tule. Jos autonsa särkee sillä tiellä, niin se ei kyllä kovin paljon kesämieltä nosta, kun muutaman tonnin remontin autoonsa teettää sen jälkeen, kun kotiin menee.

Elikkä haluan vielä kerran teille, hyvät pohjoisen ihmiset, korostaa sitä, että nyt kun tämän juhluvuoden puiston perustamishetket ovat käsillä, niin vaatikaa ympäristövaliokunnan kokouksissa, kun asiantuntijakuulemista käydään, että sinne tulevat paikallisten ihmisten edustajat kuultaviksi ja sanovat selkeällä suomen kielellä, mikä on se heidän tavoitetilansa, millainen kansallispuiston tulee olla, kun se nyt sinne on perustettu. Tässä vaiheessa on kaikki mahdollista. Sen jälkeen, kun laki on saanut lainvoimansa ja tasavallan presi-

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

dentti on sen allekirjoittanut, se on sitten myöhäistä. Ja väitän, että nyt jos sinne tulee sellaisia pykäläiä, jotka metsästyksen ja kalastuksen ja muun moninaiskäytön kannalta ovat vaikea ratkaisu, niin sen muuttaminen jälkikäteen on käytännöllisesti katsoen mahdotonta. Siinä menee yhden ihmisen ikä, saattaa mennä kahdenkin ihmisen ikä odotellessa. Siksi kannustan teitä näitä pettymyksiä paljon kokeneena ihmisenä, että ei tässä tehtäisi väärin taas yhden kerran. Ja toivoisin, kun ministeri äsken sai terveiset, että kansallispuistojen osalta ja muunkin luonnonsuojelun osalta päästäisiin vähän terveempään käytäntöön, koska ei maailma niin mustavalkoinen ole.

17.32 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Varmasti nämä metsästys- ja kalastusasiat ovat sellaisia asioita, joihin ympäristövaliokunnassa huolellisesti paneudutaan, ja voin vakuuttaa, että kyllä niitä paikallisia ihmisiä ja kuntien edustajia valiokunnassa tullaan kuulemaan. Siitä asiasta vielä totean sen, että ensisijaisesti kuitenkin pitää mielestäni, kun kysymys on uuden kansallispuiston perustamisesta, huolehtia siitä, että metsästys ja kalastus, siltä osin kuin ne sallitaan, tehdään sellaisella tavalla, että nämä luonnonsuojelulliset tavoitteet eivät vaarannu.

Mutta olisin vielä palannut näihin kansainvälisiin esimerkkeihin. Ehdin edellisessä puheenvuorossani mainita sen, että Yhdysvalloissa joihinkin kansallispuistoihin on palautettu susia. Tämä on lisännyt luonnon monimuotoisuutta näissä kansallispuistoissa huomattavasti, koska se on muuttanut sitten kasvissyöjäeläinten, kuten kauriiden, peurojen ja vastaavien, käyttäytymistä, kun ne ovat lakanneet esimerkiksi jokien ja purojen varsilta syömästä kasvillisuutta kokonaan, koska silloin kun kansallispuistossa on petoja, nämä kasvissyöjäeläimet haluavat olla enemmän kasvillisuuden piirissä. Ja tämä on sitten aiheuttanut sellaisen tapahtumaketjun, jossa hyvin monet lajit, myöskin lintulajit, ovat sitten runsastuneet ja monipuolistuneet.

Ja vielä yksi esimerkki: olen käynyt myös Kanadassa yhdessä kansallispuistossa. Sieltä piti varata tietyiltä harvoilta sallituilta yöpymispaikoilta yöpymispaikat etukäteen, aivan niin kuin hotellihuonetta olisi varannut. [Puhemies koputtaa] Tämä vain esimerkkinä, että kansallispuistokäytäntöjä on hyvin monenlaisia maailmassa.

17.34 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä tuosta metsästyksestä ja kalastuksesta. Kun olen vertaillut nytten muita puistolakeja, niin mielestäni tässä on erittäin hyvin jo otettu huomioon tätä perinteistä metsästys- ja kalastusharrastusta, mitä meillä on. Ne pienet huomiot, jotka otin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani esiin, jätän valiokunnan valistuneeseen harkintaan, mitä niille tehdään, että tuodako niitä sitten vahvemmin, niitä viestejä, mitä sieltä alueelta nyt tulee.

Noihin teihin liittyen. Puistoon opastetaan kyllä hyvien teiden kautta sieltä Perangan ja Murtovaaran kautta. Ainoastaan nyt on työn alla ja pohdinnassa, miten hoidetaan suora tieyhteys valtatie 5:ltä Julmaan-Ölkkyyn, koska se kulkee yksityistietä ja osittain hyvin huonokuntoista tietä. Tämä on nytten Kuusamon kaupungin ja Taivalkosken kunnan johtajien yhteisellä agendalla, eli he etsivät sitä keinoa, miten tehdään. Todennäköisesti ensi kesälle tehdään pientä kunnostusta, mutta sitten ihan seuraavana kesänä tulisi peruskunnostus siihen, niin että tieyhteydet saataisiin kaikkia mahdollisia teitä myöten mahdollisimman hyviksi.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

16. Hallituksen esitys laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 267/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.36 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Näin maa- ja metsätalousvaliokunnan varajäsenenä: Nyt lähetekeskustelussa on todellakin eläinsuojelulainmuutos, joka ei ole muutoksena kovin suuri. Lakiin lisättäisiin EU-lainsäädännön edellyttämät säännökset tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän eräistä velvollisuuksista ja tuotantoeläinten hoitajien pätevyydestä. Muutoksena siis suht pieni, asiana tärkeä, ja siksi sananen eläinsuojelulain kokonaisuudistuksesta.

Elikkä tätä eläinsuojelulain kokonaisuudistustahan nyt parhaillaan tehdään, ja me olemme myös puolueena vaatineet tähän lakiin melkoista kunnianhimoa. Vaihtoehtobudjetissa 2017 SDP on myös esittänyt rahaa eläinsuojeluasiamiehen virkaan.

Tämä voimassa oleva eläinsuojelulaki on vuodelta 1996 ja perusteeltaan kovin vanhentunut. Eläimiä ja niiden käyttäytymistä koskeva tutkimustieto lisääntyy jatkuvasti. Myös eettinen keskustelu eläinten kohtelusta on tärkeää ja se kiinnostaa ihmisiä erityisen kovasti. Tieteellinen tutkimus eläinten käyttäytymisestä ja lajityypillisistä tarpeista on tärkeä perusta, kun tätä lakia tullaan uudistamaan.

Eläinsuojelulain uudistuksen yhteydessä sen vaikutukset kotimaiseen maataloustuotantoon on myös syytä arvioida hyvin tarkkaan. Kannatan kunnianhimoista eläinsuojelulakia, mutta kehityssuunta, jossa tiukka sääntely estää kotimaisen maataloustuotannon harjoittamisen kokonaan tai uhkaa sitä, ei ole hyväksyttävää.

Ja mitä sitten tulee näihin pakkausmerkintöihin, jotka puhuttavat myös useasti täällä salissa, niin erilaisista tuotanto-olosuhteista kertovien pakkausmerkintöjen käyttöä on ehdottomasti lisättävä. Näin myös lainsäädäntöä korkeammat tuotanto-olojen vaatimukset ja eläinten hyvinvointi voivat olla kuluttajan ostopäätösten perusteena.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnassamme on erilaisia haasteita, mutta kansalaisten palaute on varsin selkeä: he haluavat parempaa suojelua eläimille, ja me olemme tästä tässä talossa vastuussa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 2/2017 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 273/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikelain 30 §:n muuttamisesta Hallituksen esitys HE 1/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.2.2017 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen